

Deze film is beschikbaar gesteld door het KITLV, uitsluitend op voorwaarde dat noch het geheel noch delen worden gereproduceerd zonder toestemming van het KITLV. Dit behoudt zich het recht voor een vergoeding te berekenen voor reproductie. Indien op het originele materiaal auteursrecht rust, dient men voor reproductiedoeleinden eveneens toestemming te vragen aan de houders van dit auteursrecht.

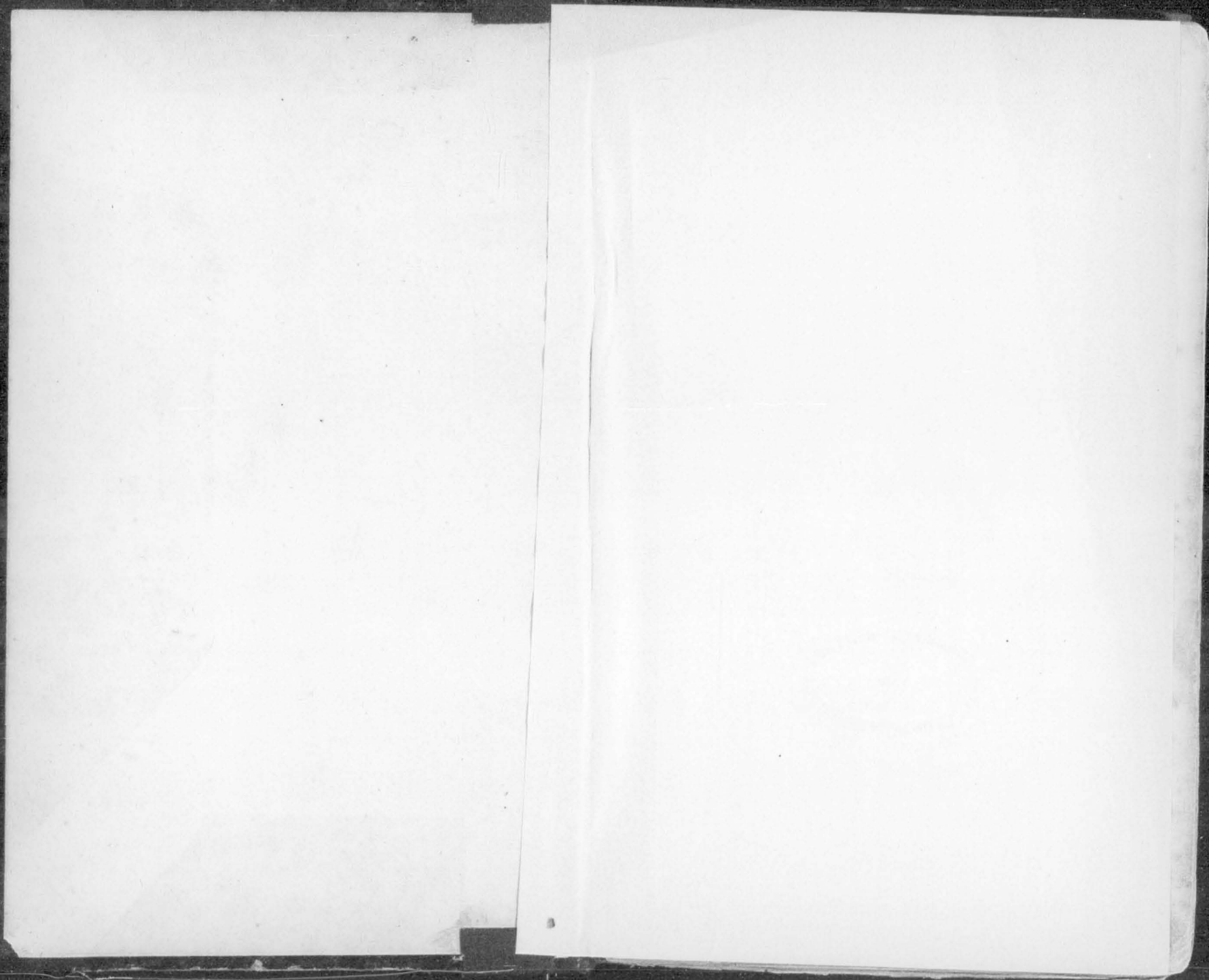
Toestemming voor reproductie dient men schriftelijk aan te vragen.

This film is supplied by the KITLV only on condition that neither it nor part of it is further reproduced without first obtaining the permission of the KITLV which reserves the right to make a charge for such reproduction. If the material filmed is itself in copyright, the permission of the owners of that copyright will also be required for such reproduction. Application for permission to reproduce should be made in writing, giving details of the proposed reproduction.

**SIGNATUUR
MICROVORM:**

***SHELF NUMBER
MICROFORM:***

M META 0655

CC - 1644 - N

BEELDEN UIT HET LEVEN

Novellen

VAN

J. A. Engel

Groningen.
P. NOORDHOFF.

1865.

KONINKLIJK INSTITUUT
 VOOR
 TAAL-, LAND- en VOLKENKUNDE

19872336

AAN

Hare Majestett

SOPHIA, FREDERIKA, MATHILDA,

KONINGIN DER NEDERLANDEN,

worden deze bladen

met den' diepsten' eerbied' opgedragen

DOOR DEN SCHRIJVER.

Mevrouw,

Ik acht mij zeer gelukkig, dat Uwe Majesteit de nederbuigende goedheid heeft gehad, de Opdragt van deze Schetsen te willen aannemen.

Ik leg met dit boekje geene in aller oogen blinkende vrucht der verdienste voor Uwe Majesteit neder, maar slechts de vrucht van oogenblikken, die, ontwoekerd aan uren van ernstiger studie en toewijding aan mijne gemeente, door mij gebruikt werden om mijn geest te ontspannen.

Met de uitgave dezer Novellen heb ik bedoeld, eene poging te wagen, om tot onze Volksletterkunde eene kleine bijdrage te leveren. Ik geloof, Mevrouw, dat die bijdrage veilig zal rusten onder de vleugelen van Uwen reinen naam.

*Zou ik mogen hopen, dat de welwillende aanne-
ming van deze opdracht eene aanmoediging is voor onze
vaderlandsche Schrijvers, die daardoor in hunne over-
tuiging zullen bevestigd worden, dat Uwe Majesteit
met belangstelling wil kennis nemen van iedere poging,
die zij doen, om door hun letterarbeid medetewerken
aan vermeerdering van volkshel door volksbescha-
ving?*

*Met de meest opregte heilbeden voor Uwe Majes-
teit en Hoogstderzelver Dierbaren vraag ik verlof
mij te mogen noemen:*

*van Uwe Majesteit de getrouwe en gehoorzame
dienaar*

PEKELA,
den 10 Sept. 1864.

J. A. ENGEL,
Evang. Luth. Predikant.

DE SAVOIJJAARD.

I.

„En, mijn kind, bid altijd God en de Heilige Maagd.”

Terwijl zij zoo sprak, glinsterden tranen in haar oog. Zij had zich opgerigt in haar schamel bed, en legde de trillende handen op het hoofd van haar jongskén.

Wie zij was, die wij hier aan het einde van haar leven ontmoeten?

Eene arme vrouw in Savoyje, waar zoovele armen zijn. ■

Vergun mij, lezer, dat ik de moeder van den held dezer geschiedenis aan u voorstel.

Zij is in een armoedig, klein dorp bij St. Maurice geboren. Welde heeft zij nooit gekend, tenzij

moederweelde. Aan vier knaapjes had zij het leven geschonken. Op eene reize naar Holland was haar man een ongeluk overkomen. Dat ongeluk eindigde met den dood. Weduwe, moest zij nu voor hare kinderen het brood verdienen. Het ging moeilijk. De oudste jongen zag dat, en hij verliet Savoyje met niet anders dan een bakje, waarin een paar borstels en een pot schoensmeer. Te Parijs zou hij zijn geluk beproeven. De tweede beklom eens, toen in de dalen de lente reeds lang voorbij was, een der Gletschers, en, een kleine waaghals als hij was, ging hij al te hoog en op de gevaarlijkste punten. Het kind deed een misstap, en in een diepen val werd hij geheel verbrijzeld. De derde, van zijne geboorte af ziekelijk, werd op zijn vierde jaar aan het moederhart ontrukkt. Nu bleef der weduwe nog één over. Die ééne was haar schat. Mooijer kind was er in heel het dorp niet. En het was zoo'n goed kind ook. Alle menschen hielden evenveel van hem.

Was 't wonder, dat de rijke arme onzen lieven Heer bad, dat zij hem behouden mogt!

En zoo bad de kleine Guillard even vurig voor het behoud zijner moeder.

Maar Hem, die het leven, den adem en alle dingen gebiedt, dacht het goed, dat moeder en kind zouden scheiden.

Wat de scheiding aankondigde was een kropgezwel, eene ziekte, die in Savoyje inheemsch is.

De weduwe, zwak door ontbering en lijden, werd het offer dier ziekte.

In het dorp was geen geneesheer. Buurvrouwen stonden haar bij. De pastoor gaf de geneesmiddelen. Zij baatten niet. Wij vinden haar nu het einde nabij. Zijzelve voelt het naderen. Wat haar het moeilijkste is — de scheiding van haar jongen.

Zijn helder bruin oog is met groote tranen gevuld.

Hij heeft moeder zoo lief. Zij lijdt pijn; zij zegt, dat zij sterven zal.

Als zij gestorven is, staat hij alleen in de wereld; alleen — en pas dertien jaar.

„Waarom denkt gij, Guillard?”

„Aan u, moeder, en dat gij gezegd hebt, dat gij sterven zult..... maar.....”

„Nu... maar?”

„Ik kan u niet missen. Moeder, zou onze Lieve Heer dat niet weten?”

„Hij weet alles, Guillard.”

„Als gij weg zijt, moeder, waarheen zal ik dan gaan?”

„Daarheen, waar zoovele kleine Savoyjaards gegaan zijn, naar Duitschland, Frankrijk of Holland.”

„En u hier laten?”

„Dan ben ik immers niet meer hier, maar hier boven bij vader en uwe broertjes.”

„En kunt gij dan niet meer voor mij waken, als ik zoo heel, heel alleen ben in die groote wereld?”

„Ik geloof het wel, lieve.”

Toen zij zóó sprak, scheen zij nog al kalm, maar het was ook niets meer dan schijn. Zij wilde zich sterk houden voor haar kind. Doch toen hij zoo roerend zeide: „als ik zoo heel, heel alleen ben in die groote wereld,” toen kon haar gebroken hart het niet langer uithouden. Zij weende bitterlijk. Moedersmart doorvljimde hare ziel.

„O, mijn kind, mijn kind, Guillard, Guillard, jongen, mijn lieve jongen! Ik kan u niet verlaten..... O, mijn God, herstel mij. Eene moeder met haar kind bidden het u.....”

Zij viel afgemat op haar leger.

Men hoorde in het klein vertrek niets meer dan een zacht gesteun en de woorden van een kinder-gebed, dat Guillard van zijne moeder geleerd had.

Toen hij „amen” had gezegd, was hij ietwat opgernimder.

De moeder ook. Zij rigtte zich weer op:

„Guillard, zooals God wil! Ik geloof, dat ik zooeven gemord heb. Heb ik niet? Men mag niet morren. Ik heb gebeden om vergeving. Laat

ik bedaard met u spreken..... Ik zal dan sterven. Als ik dood ben, ga dan naar den goeden Heer pastoor. Wat hij u aanraadt, doe dat. Vergeet niet mijne lessen. Moet gij een zwerfend leven leiden — wees eerlijk, wees vroom, en, mijn kind, bid altijd God en de Heilige Maagd.”

Toen zegende zij Guillard, die zoo bleek was als de dood.

Een uur na deze plegtigheid in eene erbarmelijke hut van een dorp in Savoyje, was de moeder niet meer op aarde — Guillard was alleen.

II.

„Wat zijt gij nu voornemens te doen, Guillard?”

„Ik weet het niet, Heer pastoor.”

„Heeft uwe moeder u niet gezegd, wat gij doen zoudt?”

„Zij heeft mij gezegd, dat ik u om raad zou vragen.”

„Wel nu, mijn jongen, ik zal u raad geven. Het komt mij voor, dat het best is, dat gij uw geluk in de wijde wereld beproeft. Doe wat anderen van uwe jaren gedaan hebben, neem eene marmot. Met deze gaat gij op reis. Gij laat haar

zien, en zingt nu en dan een mooi liedje. Daarmede kunt gij zooveel verdienen, dat gij in Holland komt. In Holland is de groote stad Amsterdam. Daar is de broeder van uwe moeder schoorsteenveger. Hij zal blijde wezen den kleinen Guillard te zien. Geef hem dezen brief. Ik maak hem daarin met den dood uwer moeder en uwe omstandigheden bekend. Als hij u helpt, zult gij wel door de wereld komen. Verder is hier wat klein geld. Meer, beste jongen, kan ik niet missen. Ik geef bijna dagelijks aan zulke bengels, als gij zijt, eene gift, en de pastoor is alles behalve rijk. Dit geld moet gij alleen in den hoogsten nood gebruiken; hoort gij, kleine schalk."

Dat zeggende kneep de goedgehartige oude man den bloeienden jongen in de frissche wangen.

De knaap was geroerd.

„En nu... voort, Guillard; vergeet moeders lessen niet: wees eerlijk en bid altijd God en de Heilige Maagd."

Het duurde niet lang, of onze aanstaande reiziger had eene marmot.

De marmotten of morteldieren zijn een soort van berggratten, die op de hooge bergen van Savoye overvloedig worden gevonden. Schoon lomp van fatsoen, met een kop evenals een haas, met klauwen evenals eene kat en een dikken staart, zijn zij toch wel aardig.

De jongen, die er mede te kijk gaat, maakt evenwel de marmot nog aardiger. Zoo'n Savoyjaard met zijn beestje is een lief geheel. Meestal vindt de jongen deelneming om zijne marmot en de marmot om zijn jongen. Als hij zijn geboorteland verlaat, is hij op de wijze der Savoyjaards gekleed; maar op de lange reis verslijten zijne reeds half gesletene kleederen geheel, en als wij hem in Holland zien, dan is hem zijn broek te kort, zijn buis te wijd, zijn pet te klein, zijn schoeisel te groot, maar zijn zacht bruin met zijne gitten haren en dat vurig oog en dat schalksche voorkomen behoudt hij; en als er over zijn zuidelijk gelaat een wolkje komt, dan is dat de schuld van het heimwee, dat in het hart van den armen jongen dringt, als hij denkt aan zijne ouders, aan zijne bergen, aan zijne meertjes, aan zijne bronnen, aan zijne dalen, aan zijne speelmakkers en aan zijne hut; als hij zijn verlaten toestand gevoelt en met een blik naar het zuiden vraagt: wanneer, o, wanneer wêr dáár? Geloof ons in de ziel van zoo'n kleinen jongen gaat wel eens wat om. Die gevoel hebben, kunnen het lezen uit zijn oog, als hij dáár wordt weggejaagd, hier wordt geplaagd door een troep straatjongens, die zich om hem verdringen; als hij soms voor zichzelf en voor zijn beest niets ophaalt, en, al wordt het oock guur, onder den blooten hemel slapen moet, zon-

der dat iemand hem „goeden nacht” wenscht; zonder dat iemand voor hem zorgt; zonder dat iemand hem een woord van medelijden toespreekt.

Dat alles had Guillard nog niet bij droeve ondervinding. De dertienjarige knaap heeft zijne marmot in een kistje aan een touw vóór het lijf hangen. Op den rug heeft hij eene soort van knapzak. Daarin is een stuk brood en kaas, een hembd, een gebedenboekje en de brief aan zijn oom. Op zijne borst heeft hij een amulet. Het is die, welke zijne moeder altijd gedragen heeft. In de voering van zijn buis heeft eene buurvrouw de zilveren penningen genaaid, welke hij van den pastoor gekregen heeft. Niemand brengt hem een eind weg. Hij gaat geheel alleen het dorp uit. De hut, in welke zijne moeder gestorven is, voorbijgaande, blijft hij even stilstaan. Hij dacht aan haar. Toen hij nog jonger was, zat hij dáár op moeders schoot, en zij leerde hem allerlei liedjes, en vertelde hem allerlei sprookjes, en wat de Heiligen gedaan hadden. Later was altijd de omtrek van die hut de vergaderplaats der spelende jeugd.... en nu was zij zoo verlaten, zoo eenzaam.....

Hij ging voort, maar 't viel hem moeijelijk.

Eindelijk had hij het dorp achter zich. Nog eens keek hij om, nog eens — maar nu was het

niet meer te zien; want kreupelhout was tusschen hetzelfde en den kleinen Savoijaard.

Nu werd het hem voor het eerst van zijn leven regt bang om het hart. Met het dorp had hij nu ook al zijne vrienden en kennissen verloren. Wat zou er toch wel van hem worden?

Hij hoorde zijne marmot zich bewegen.

„Met u wil ik spreken,” zei Guillard.

Hij ging aan den weg onder een boom zitten.

„'t Is waar ook, ik moet u voeren, lief beest.”

Hij deed zijn knapzak open, en haalde er een stuk brood uit.

Het dier zag hem vertrouwelijk aan.

„Ja, ja, gij moet voortaan voor mij zorgen.”

Hij bedacht zich even.

„Maar er is nog een, die voor mij zorgt.... moeder; zij heeft het mij op haar sterfbed beloofd.”

De bladeren bewogen zich.

„Zijt gij daar, lieve moeder?”

Het was de wind, die de bladeren deed ritselen en zijne bruine wang kuste.

„En dan is er nog een, die voor mij zorgt.... dat zijt gij, Lieve Heer in den Hemel.”

III.

„Eindelijk! Eindelijk!”

Het is een jong mensch van ongeveer twintig jaar, die dezen uitroep doet.

Hij zat voor zijn open raam op een der grachten van Amsterdam, met de beenen in de vensterbank, de duitsche pijp in den mond, dikke rookwolken voor zich uitblazende.

Toen hij in vervoering uitriep: „eindelijk! eindelijk!” stond hij meteen op, wierp de pijp in een hoek van de kamer, liep tegen de tafel, waarop zijn ontbijt stond, aan, struikelde over de theestof, rukte driftig de deur open, vloog de trappen af, liep in den gang een dienstmeisje tegen het lijf — en met een wip is hij op straat. Dat hij blootshoofd is; dat zijn Chamber-cloack verschoten is, daaraan denkt hij niet. Hij loopt haastig een huis of wat voort. Daar staan eenige jongens op een hoopje — en in het midden van den troep onze Guillard.

Het is nu bijna een jaar geleden, dat hij Savoije heeft verlaten. Hij ziet er goed uit. Verdriet en ontbering hebben weinig invloed op hem gehad. In Arnhem had hij een paar maanden geleden een kameraad ontmoet. Deze was rijker dan Guillard; want hij had behalve zijne marmot ook eene

lier, maar hij was armer dan Guillard, omdat hij ziekelijk was.

Het heimwee had hem ziek gemaakt.

Zij gingen voortaan te zamen. Onze Guillard maakte allerlei kromme sprongen, als zijn vriend de doffe toonen der lier liet hooren. Dat vermaakte het straat-publiek, en het gaf menigen cent, als Guillard na den afloop van de voorstelling met zijn gekreukelden hoed om eene gave der liefde rondging.

Niet lang duurde evenwel deze vennootschap.

Antonio kwijnde weg en stierf.

Guillard had zijne lier gekregen, en met deze erfenis dacht hij weer eene schrede nader aan zijn fortuin te zijn gekomen. Hij speelt en zingt er soms bij, en laat zijne marmot zien, en heeft geene reden van klagen.

Op eens wordt hij nu aangegrepen met eene tamelijk forsche hand.

Het is de jongman, dien wij hebben hooren zeggen: „eindelijk! eindelijk!”

„Jongen, kom eens met mij mede; gij kunt wat verdienen.”

Guillard stond verbluft.

De schooljongens maakten alvast plaats voor hem.

Hij stond blijkbaar in twijfel, wat te doen.

„Kom maar mede, gerust, ik zal u geen

haar krenken; hier is reeds een kwartje, en gij krijgt nog veel meer."

Guillard bekeek het zilverstukje, terwijl zijne oogen glinsterden.

Hij volgde.

Onze jongman zag telkens om, of hij hem ook verloren had. Maar alles ging goed.

Zie zoo; in dit huis. Nu de trap op. Ha! wij zijn er."

Guillard had nog nooit zoo'n mooie kamer gezien.

„Kom, mijn jongen, mijn kleine Savoijaard, gij zult wel honger hebben. Tast maar toe. Wacht, ik zal u een paar boterhammen maken. Hier is een glas versche melk. Bravo! ga nu maar zitten. Leg uwe lier daar maar neer; zet uwe marmot maar in de vensterbank. Vrees voor niets. Gij zijt bij een vriend."

Guillard nuttigde het ontbijt met smaak.

Toen hij gedaan had, ging hij eens regt op zijn gemak zitten, en keek met zijn helder oog zijn beschermer aan, alsof hij wilde vragen:

„Maar wat wilt gij nu toch van mij hebben?"

„Ja, dat is goed; laten wij eens met elkander praten. Zoudt gij wel eene geheele week bij mij willen blijven?"

„Om wat te doen?"

„Ik wil u uitschilderen?"

„Waarom wilt gij mij uitschilderen?"

„Moet gij dat nu juist weten?"

„Ja zeker; anders laat ik het mij niet doen."

„Goed, gij zult het weten; luister!"

IV.

Onze schilder begon zijn verhaal.

„Eenige weken geleden komt een Savoijaard den weg af van Utrecht naar Amsterdam. Het hek van eene kleine buitenplaats staat open. Op het terras speelt een meisje van een jaar of twaalf, een allerlieft kind. Uw landgenoot gaat door het open hek, en op een kleinen afstand van het meisje begint hij zijne lier te draaijen. De kleine heeft er veel schik in. Hij laat haar zijne marmot zien. Zij klapt in de teedere handjes.

„Kunt gij ook zingen?" vraagt ze op den toon der deelneming.

De Savoijaard zingt zachtkens een lied in zijn fransch patois. Mina vindt het zóó mooi, zóó mooi, dat zij hem schalks vraagt: toe, nog ééntje?"

De kleine liereman weigert niet. Toen hij twee van de vier coupletten heeft gezongen, zweeft haar een bonte vlinder voorbij. Zij gaat den vlinder na, het terras af. Aan den voet van het terras is een diepe vijver. Zij houdt niet in tijds op

met loopen. Toen zij het wil doen is het te laat. Niets kan haar meer tegenhouden. Eensklaps ploft zij in het water. Het vreemdste van het geval is, dat zij dadelijk wegzinkt.

Hare moeder, die op eenigen afstand in den tuin zit, had haar gadegeslagen, en, den val van haar kind ziende, geeft zij een vreesselijken gil. Zij staat op om te helpen en hulp in te roepen, maar even spoedig stort zij weêr neder, en is geheel bewusteloos.

Was de Savoijaard er niet geweest, Mina zou zeker verdrongen zijn, want niemand der dienstboden had iets van het ongeval bemerkt. In een oogenblik werpt hij lier, marmot en hoed weg, en stort zich in den vijver. Hij duikt meteen, grijpt de drenkeling en brengt haar boven. Zij gaf evenwel geen teeken van leven meer, hoe schielijk ook alles in zijn werk is gegaan. Onze kleine man draagt haar in huis. Op zijn geroep komt men toeschieten. De noodige hulp wordt nu verleend. De Savoijaard maakt de omstanders ook oplettend op den toestand van Mina's moeder. Ook haar tracht men bij te brengen. Toen zij de oogen opslaat, ziet zij den Savoijaard, maar vraagt naar haar kind. Men kan haar nog niet geruststellen. Een geneesheer is inmiddels geroepen. Alle middelen der kunst wendt hij aan, maar schijnbaar te vergeefs. Eindelijk bespeurt men teekenen van le-

ven. De ademhaling wordt ruimer. Zij slaat hare oogen op. De moeder is buiten zichzelf van blijdschap. Dat kunt gij u wel voorstellen; want zij is eene weduwe, en Mina is haar eenig kind. Nog staat de druipnatte mormel-jongen onder de huisgenooten. Niemand neemt notitie van hem. Toen hij ziet, dat het meisje bijkomt, sluipt hij weg — en niemand heeft hem na dien dag meer gezien.

De Savoijaard lachte.

Toen Mina tot haar bewustzijn was wedergekeerd, is haar eerste vraag naar den jongen.

„Waar is hij? Waar is hij? Ik wil hem zien.”

Men gaat hem zoeken, maar gelijk ik u gezegd heb, te vergeefs.

Van toen af is het lieve kind, anders zoo levendig en vrolijk, stil geworden.

De dokter zeide, dat dit niet het gevolg was van haar val in het water, maar van het onbevredigd verlangen naar haren redder.

„Mama,” zei ze op zekeren dag, „ik wenschte wel, dat dat bruine jongentje nog eens terugkwam.”

„Wat zoudt gij dan doen?”

„Ik zou vragen, of gij hem wildet beloonen?”

„En welke belooning zou ik hem dan moeten geven?”

„Deze, dat hij altijd bij mij was.”

„Maar, lieve, waar denkt gij aan?”

„Wel, als hij hier niet geweest was, hadt gij immers uwe Mina niet meer.”

„Gij hebt gelijk. Maar als hij nu hier was, wat zou ik met hem moeten beginnen?”

„Hem laten leeren, evenalsof hij mijn broertje was.”

„Kom laat ons daarover niet meer spreken; wie weet, hoever die jongen al weg is.”

En nu sprak Mina er niet meer over, maar zij droomde er van. Zij kon den Savoijaard maar niet vergeten.

Toevallig kwam ik in die dagen met mevrouw in kennis. Zij verhaalde mij alles.

„Zoudt gij, vroeg zij mij, geen Savoijaard, levensgroot, op het doek kunnen brengen? Misschien was mijne Mina dan tevreden.”

Ik nam het aan. Maar nu is er reeds veertien dagen sedert die opdracht verstreken, en ik had tot nog toe geen jongen gevonden, dien ik noodig heb om te poseren. Daarover dacht ik juist, toen ik uwe lier hoorde. Welnu, ik ben thans gered uit mijne verlegenheid; noem mij uwe voorwaarden op.

„Welke belooning hadt gij mij toegedacht?”

„Goed eten en drinken, eene goede slaappleaats en bovendien een gulden per dag.”

De jongen bedacht zich.

„Wat hebt gij tegen den voorslag?”

„Ik doe u een anderen.”

„Laat hooren.”

„Ik ben maar een arme zwerveling. Niet altijd zal ik met de lier en mijne marmot kunnen blijven loopen. Toen ik uit mijn land ging, gaf de pastoor van ons dorp mij een brief mede aan mijn oom, die in deze stad schoorsteenveger is. Ik heb hem lang gezocht, maar niet kunnen vinden. Eindelijk vond ik zijne voormalige woning, want hij is dood. Wat zal ik nu beginnen? Ik wil werken. Alzoo neem mij geheel bij u in. Ik zal u dienen. Ik zal uwe kamer en uwe gereedschappen schoonhouden. Ik zal uwe verwen wrijven. Gij leert mij daarvoor schilderen. Kijk ik kan er al wat van.”

Dit zeggende haalde hij uit zijn zak zijn getijboek. Daarin lag een opgevouwen papier, vrij geel en smerig. Hij vouwde het uit, en liet het den schilder zien.

Op het papier was een paard, een koe en een kind geteekend.

De schilder was verbaasd.

„Vriendje, dat hebt gij niet geteekend.”

„Ik heb het wel gedaan.”

„Goed. Hier is papier en potlood. Ga daar voor het opengeschoven raam zitten. Ziet gij daar aan de overzijde dien kleinen wagen met dien ezel er voor? Ik geef u een half uur; teeken dit voertuig op dit papier en wij zullen zien.”

Guillard lachte.

„Waarom lacht gij?”

„Als de ezel nu eens gaat loopen, terwijl ik juist bezig ben?”

„Ha, ja! daaraan dacht ik niet. Maar verlies dan ook geen tijd. Allons! aan het werk.”

Onze Savoijaard ging zitten met het papier op eene portefeuille en de portefeuille op zijne knie.

In minder dan een kwartier was Guillard met zijne taak gereed.

Hij bragt zijne teekening aan zijn toekomenden beschermer.

Deze kon er zijn oog niet van afhouden.

Inderdaad verrieden deze enkele trekken het genie.

„Waar hebt gij dit geleerd?”

„In het open veld op mijne reis.”

„Heeft niemand u onderrigt gegeven?”

„Niemand; het is mijn tijdverdrijf als ik van dorp tot dorp ga.”

„Goed. Ik neem uw voorstel aan. Gij zult bij mij blijven; ik zal voor u zorgen; ik zal een schilder van u maken.” —

V.

Reeds den volgenden dag zou onze schilder met de werkzaamheden beginnen. Het noodige werd in gereedheid gebragt, en, voor zooveel als hij kon, was Guillard bij een en ander behulpzaam.

De Savoijaard zette groote oogen op, toen hij in het atelier kwam.

Hij deed honderd vragen en even zooveel uitroepingen van verwondering.

In een hoek vond hij eene portefeuille met schetsen, en hij vermaakte zich den geheelen dag met hare beschouwing.

Intusschen had de meester den tijd om hem te bestuderen; zijn gelaat, zijn blik, zijne houding en zijne bewegingen.

Dit was noodig, indien het portret los, en toch waar en vol uitdrukking zijn zou.

Onze jeugdige held was zelf vol verlangen om te zien, hoe hij op het doek zou worden getooverd.

„Welnu, heb nog eenige uren geduld. Begeef u nu ter ruste, ik zal u morgenochtend vroeg wekken.”

Guillard sliep gerust. Hij was gezond en had geene zorg, en dan slaapt men altijd gerust.

Hij behoefde evenwel niet gewekt te worden;

voor dag en daauw, zooals men wel zegt, had hij zijne sponde al verlaten.

Daar hij op de kamer sliep van zijn beschermer, maakte hij volstrekt geen gedruisch, uit vrees van hem in zijn slaap te zullen storen.

Hij kleeedde zich aan, nam zijn getijboek, en, voor een stoel geknield, bad hij God en de Heilige Maagd.

De schilder zag het en werd diep getroffen.

Het gebed duurde lang, en het werd met veel aandacht ten hemel opgezonden.

Toen hij gebeden had, nam hij de portefeuille met wit papier, welke zijn meester hem had gegeven, zette zich voor een grooten spiegel, en begon de trekken te ontwerpen van zijn eigen beeld.

Hij deed dat met eene aandacht en naauwkeurigheid, die men van zoo'n straatjongen niet zou verwacht hebben.

Intusschen was onze schilder klaar wakker geworden, en zag zijn vriend al aan het werk. Dit beviel hem. Het was een bewijs, dat hij vol ambitie was.

Na het ontbijt zou dan de eerste pose plaats hebben.

„Komaan, Guillard, nu uw kistje met de marmot op uw rug; de lier omgehangen, en uw hoed achteloos onder den linkerarm. Ga nu daar staan. Gij behoeft u niet te houden, alsof gij

voor het model van een standbeeld dienen moest; integendeel: gij moogt vrij uwe oogen in 't rond slaan. Nu en dan moet gij aan de lier draaijen en een liedje zingen. Gij moogt zelfs met mij praten. Bravo! nu staat gij goed. Heerlijk! Uitmuntend! Wacht, ik zal u zóó even schetsen; mooijer houding kan ik mij niet denken.”

De omtrekken waren spoedig gereed, en met het grootere werk zou nu begonnen worden.

„Kom, Guillard, terwijl ik bezig ben te schilderen, moet gij mij eens wat vertellen van Savoije en van uwe reizen. Als gij daarmede gedaan hebt, zal ik u mijne geschiedenis verhalen. Dan worden wij meer met elkander bekend. Kom, gij eerst!”

Guillard begon nu zijn vaderland te schetsen, en tranen rolden hem daarbij over de wangen. Toen hij van den dood zijner moeder ophaalde, snikte hij luid. Met bewogen stem sprak hij van het verlaten van zijn geboortegrond. Maar opgeruimder werd hij, toen hij zijne reis-avonturen mededeelde, die dikwijls zoo kluchtig waren geweest, dat onze schilder zich niet weerhouden kon van hartelijk te lagchen.

„Nu verder, gij zijt nog lang niet uitgepraat.”

„Het is nu een week of wat geleden, dat ik van Utrecht naar Amsterdam van dorp tot dorp reisde. Digt bij een dorp, ik geloof dat het Ab-

coude heet, stond een mooi huis. Een hek scheidde het van den weg. Dat hek stond open. Op eene hoogte in den tuin stond een meisje bloemen te plukken. Ik ga naar haar toe, breng mijne lier in beweging, laat haar mijn beestje zien, en zij vraagt mij of ik niet kan zingen. Terwijl ik zing vliegt haar een vlinder voorbij en...."

„Wat? wat?"

„Vliegt haar een vlinder voorbij...."

„En?"

„Nu ja, het vervolg der geschiedenis weet gij immers?"

„Hoe? Dan hebt gij het meisje gered? dan zijt gij de Savoijaard, dien Mina zoekt? Hebt gij daarom gelagchen, toen ik u die geschiedenis vertelde. Welnu, als wij het origineel hebben, dan hebben wij de kopij niet noodig. Ik weet goed raad: ik zal dadelijk een rijtuig bestellen; wij zullen naar Abcoude rijden, en ik zal u aan mevrouw Barzet als de redder harer dochter voorstellen."

Het gelaat van Guillard betrok.

„Dat moeten wij niet doen."

„Waarom niet?"

„Dat kan ik niet zoo dadelijk zeggen."

„Zeg het maar."

„Dan is het mogelijk met uw accoord uit... en... ik wilde zoo gaarne schilderen leeren."

„Om 't even. 't Is ook misschien beter, dat

ik uw portret afwerk. Dan kunnen wij altijd zien, wat de verrassing bij Mina uitwerkt, en wat mevrouw Barzet voor u doen wil. Ga nu weer in uwe vorige positie staan. Goed zoo!"

„Maar nu, meester, is het uwe beurt, om mij iets te vertellen. Zult gij nu uwe belofte houden?"

„Zeker zal ik dat; maar draai eerst nog eens aan uwe lier; uw regterarm was mij niet los genoeg. Zoo; nu is 't goed. Houd nu in 's hemels naam met dat ontstemde ding op."

VI.

„Guillard, gij zijt gelukkiger geweest, dan ik, en gij zijt op dit oogenblik gelukkiger."

Onze Savoijaard lachte ongeloovig.

„Ik zal u zeggen, waarom? Gij hebt eene moeder gehad tot op uw dertiende jaar; toen ik drie jaar oud was, had ik geen ouders meer. Ik werd toen opgenomen in het huis van mijn oom, een man, die ongehuwd was, en niets met kinderen op had. Eene oude vrouw verzorgde mij tot op mijn tiende jaar. Toen deed men mij op eene kostschool, waar ik in den beginne veel te verduren had, maar waar ik later mijne vrienden vond, die den zikkelijken knaap in bescherming namen. Ja, Guillard, ik was zikkelijk. De kiemen der

vreesselijke ziekte, welke gij in uw vriendelijk Savoije niet kent, maar aan welke honderden jaarlijks sterven, droeg ik in mij om. Mijn vader en mijne moeder waren beiden aan de teering bezweken. Bleek van uitzigt en mager, was mijn voorkomen niet innemend. Ik gevoelde mijne zwakte eerst, toen ik op de kostschool met kinderen van mijn leeftijd speelde. Dan waren wij naauwelijks begonnen, of ik was al moede en het spel verveelde mij. Van het spel met mijne makkers moest ik dus wel afzien, en ging toen mijne speelluren doorbrengen met prenten afteteekenen en te kleuren. Hierin vond ik een bijzonder vermaak, en daar ik er al mijne aandacht aan wijdde, kreeg ik er eene bijzondere vaardigheid in. Mijn meester moedigde mij aan en zeide mij, dat ik voortaan beproeven moest om de voorwerpen, die zich aan mijn oog vertoonden, op het papier te brengen. De eerste proeven vielen natuurlijk niet goed uit, maar het beviel mij beter dan dat machinale nateekenen. Ik had van onze slaapkamer het uitzigt op een fraai landschap. Ik zat uren lang aan mijn venster om het afteteekenen, dan bij zonsopgang, dan tegen het vallen van den avond, dan op den middag, als wanneer zich telkens het licht en de schaduw verplaatst hadden.

Toen ik met mijn vijftiende jaar de kostschool verliet, gaf ik mijn oom mijne portefeuille. Hij,

die zelf een liefhebber was van schilderijen en prenten, bewonderde en prees mijn arbeid, en zeer kort daarna liet hij mij onderrigt geven door een der beste meesters. Mijne vorderingen waren snel. Ik gaf mijne begeerte te kennen, om met mijn meester, die eene lange reize naar Italië zou maken, mede te gaan. — Goed, zeide mijn oom, welligt wordt gij er ook sterker.

O, Guillard, gij kunt dat nog niet begrijpen, maar in mijne borst brandde een gloeiend verlangen naar die bakermat der kunst, naar dat Italië, waar de groote meesters onder alle natiën zich hebben ontwikkeld, het vaderland van mammen, die de kunst beschouwden als het heiligdom van denken en gevoelen! Ik had vernomen, dat wij langen tijd te Florence zouden blijven, de stad van Benvenuti, van wien ik zooveel had gelezen.

Eindelijk was de dag daar voor onze afreise bepaald.

Ik weet mij nog te herinneren, dat ik het eerst in de wagen klom, alsof ik bevreesd was, dat mijn meester mij niet zoude medenemen.

Van onze avonturen op reis zal ik u nu niet verhalen.

Wij bleven vijf jaar in Italië. Ik heb in dien tijd alles bezigtigd, wat er in betrekking tot de kunst te bezigtigen was. Ik heb kopijën gemaakt. Ik heb de geheimen der meesters trachten te be-

spieden. Ik heb, mag ik wel zeggen, geen uur verloren laten gaan.

Bij mijne terugkomst was mijn oom niet meer.

Toen heb ik mij hier gevestigd en beoefen nu de kunst, zooals de kenners zeggen, tamelijk gelukkig. Zie, mijn jongen, ik kan u dus wel wat leeren. Overdag willen wij schilderen, en 's avonds zal ik u soms verhalen van mijne reis-ontmoetingen. Maar gij moet u met de borst op de kunst toelleggen, want..... voor u mag de tijd lang zijn, voor mij is hij zeer kort."

Guillard verschrikte.

"Ik leef niet zeer lang meer, mijn jongen vriend. Gij hoort mij nu en dan wel hoesten? Gij ziet die afgeteekende kleur op mijne wangen? Gij ziet dat onnatuurlijk vuur in mijne oogen? Gij ziet mijne vermagerde vingers met dat rood op de knokkels? Nu, dat zijn teekenen, dat men ziek, zeer ziek is. Soms twijfel ik er aan, of ik de zon in het aankomend voorjaar wel zal begroeten, of ik de lentebloemen wel weêr zal zien ontluiken."

Guillard wischte met het vlak van zijne hand zijne vochtige oogen af.

"Dat meende ik nu met de woorden, dat gij gelukkiger zijt geweest en nog zijt; want gij zijt gezond, en daarmee hebt gij een schat, dien ik mis, maar....."

De schilder hield met spreken op, en zich omkeerende wilde hij zijne ontroering verbergen.

Doch de Savoijaard had haar gezien. Hij verliet zijne plaats, en ging vlak voor den meester staan.

"O, zeg mij, wat kan ik voor u doen?"

"Guillard, nu nog niets; maar als ik sterf, dan zal ik u eene dienst vragen."

"O, spreek, spreek nu al.... Wie weet.....?"

"Neen, nu niet. Het heeft geene haast. Kom, ga weêr staan, maar met een vrolijker gelaat."

"Ik kan niet, meester; want ik ben te be-droefd."

"Trouwe borst! Pas kennen wij elkander, en gij hebt mij al lief?"

"Ja, meester, ik heb u lief, en als ik mijn avondgebed doe, dan zal ik aan onzen Lieven Heer en de Heilige Maagd voor u ook wat vragen."

VII.

"Mijn hemel, vader, zóó hartelijk heb ik u in lang niet hooren lagchen."

"Dat wil ik wel gelooven, Marie, men zou al zijne kwalen vergeten, als men zoo iets leest."

"Wat leest gij dan toch?"

„Een boek van Daniël Leszman, vol humor en satire. Ik wil u eens voorlezen, wat mij zoo deed lagchen:

„Alle geneesheeren, al hunne leerboeken en de natuur staan in verhouding tot elkander, als de prenteboekjes der kinderen tot de wezenlijke wereld, in welke zij naderhand als volwassenen optreden. Wanneer echter hun boom der kennis met ledige takken staat, dan hangen de kwakzalvers er vergulden houten appelen aan, en wie nooit in dezelve gebeten heeft, neemt voor het eerwaardig speelgoed den hoed af. Wordt een patient gezond, dan heeft hij van blijdschap geen lust om over de verkeerde geneesmiddelen te klagen, die hem bijna in het graf zouden geholpen hebben, en sterft hij, dan hebben de gevoelvolle nabestaanden het met het doodmaal en de erfenis te druk om die Hippocratischen voorarbeider van den doodgraver bij de keel te vatten. Maar de goede moeder natuur laat zich geene knollen voor citroenen verkoopen. De eene geneesheer beschouwt altijd den andere als een broddelaar in folio. Een gepromoveerde in de drie vakken schudt zijn doctoraal hoofd over het jammerlijk doorzigt van den chirurg; de chirurg houdt staande, dat beenbreuken zich nog eens zoo goed zouden laten genezen, als de domme vroedmeester het menschelijke lichaam bij deszelfs intrede in de wereld niet ver-

knoeide. Een vroedmeester zou liever twintig vrouwen om hals helpen, dan een veearts, dien hij een geneeskundigen Cretin noemt, eene wetenschappelijke ziel toe te kennen. Een veearts scheldt een hoefsmid, die in zijn vak treedt, de huid vol — maar eindelijk komt de apotheker en lacht hen allen uit.....”

Hij legde het boek uit zijne handen en schaterde het uit.

„Ja, Marie, zoo zijn die heeren. Gij weet 't, ik kan er van medespreken. Hoeveel tijd hebben zij mij nu al onder hunne behandeling, of mishandeling. Ik voel, dat het erger met mij wordt, en zij zeggen, dat het beter wordt. Dan laten ze mij dit slikken, dan dat; veel raad — maar geen baat. Dan komen ze met die kunstbewerking aan, dan met gene, tot dat er gisteren een zeide: mij dunkt, mijn waarde heer Masé, als gij eens de baden gingt gebruiken. Hij had even goed kunnen zeggen: als gij maar vast uwe doodkist bestelde. De baden!..... waarvan zou ik dat moeten bekostigen. Maar, al lieten mijne finantiën het ook toe, eer ik in het bad was, was ik dood.”

Hij, die zoo sprak, was een man van omstreeks vijftig jaar. Zijne vrouw had hij reeds lang geleden verloren. Eene dochter, nu achttien jaar, was hem overgebleven. Dat meisje was zijn oogappel.

Voor haar leefde hij. Hij was sedert zesentwintig jaar boekhouder geweest op een groot handelskantoor. Sedert maanden hield hem eene ziekte, over welke de geleerden het niet eens waren, aan zijn stoel gebonden. De firma had naar een anderen boekhouder moeten omzien, na van den geneesheer gehoord te hebben, dat de heer Masé wel niet weér beter zou worden; maar, naardien men wist, dat hij hoegenaamd geen fortuin had, legde men hem tot aan zijn dood een jaargeld toe van zeshonderd gulden. Dat was eene belangrijke vermindering van inkomen. Vader en dochter begrepen nu, dat zij op een anderen voet moesten gaan leven. Zij huurden eene kleine bovenvooren achterkamer op een der grachten van Amsterdam; ont deden zich van het meubelair, dat zij missen konden, en, ofschoon die vermindering zeer groot was, wisten vader en dochter zich tamelijk goed in de omstandigheden te schikken.

Marie was wat men noemt: een allerliefst meisje, zonder mooi te wezen. Hare innemendheid, haar zacht humeur, hare melodieuze stem, hare onderwerping maakten haar schoon. Bovendien was haar voorkomen zeer intressant. Ik zal evenwel niet trachten het te beschrijven. Stel u, waarde lezer, onder uwe kennissen of vriendinnen een meisje voor, dat de eigenschappen heeft van Marie en

die tevens naar uw smaak intressant is, en gij hebt het afbeeldsel van mejufvrouw Masé.

Haar leven was zeer ceetoonig, maar toch niet vervelend. Het waren wel iederen dag dezelfde bezigheden, die haar wachtten, maar zij gaven haar handen vol werk.

Zij had zooveel te doen met haar zieken vader, dat zij de woning volstrekt niet kon verlaten. Zij was zelfs in geene drie maanden ter kerk geweest.

Wat eenige afleiding gaf waren de bezoeken, die zij nu en dan van deelnemenden ontvingen.

De genoegelijkste uren waren die na de thee. Dan was vader het beste. Dan had de pijn hem meestal voor een goed deel verlaten, en, terwijl Marie met een of ander handwerk bezig was, las de heer Masé haar uit een boek voor.

Dat deed hij nu weer.

Maar op eens legt hij het boek op een guéridon, welke Marie altijd naast zijn stoel plaatste, en wierp een langdurigen blik op zijne lieve dochter, die ditmaal naar den inhoud van het gelezene niet had geluisterd, maar zich met hare eigene gedachten bezig had gehouden.

Die gedachten hadden een traan in haar oog gedrongen, welke aan de zijde wimpers bleef hangen.

Masé zag het, en scheen getroffen.

„ Marie!”

„Vader!”

„Gij hebt leed, mijn kind.”

„Die tranen zijn toch verraderlijke dingen!”

„En als ik u vraag, wat die traan daar in uw oog te maken heeft, dan wed ik duizend tegen één, dat gij zeggen zult, dat het medelijden met mij en de gedachte aan mijn toestand nu, en uw toestand over korten tijd, hem in die blaauwe kijkers heeft gedrongen. Maar ik geloof, dat gij nu veel meer met uwe gedachten bij het tooneel van gisteravond waart.”

„O, vader, laten we daarover niet meer spreken, nooit meer spreken; het verergert uw toestand.”

„Marie, het heeft mij den geheelen dag bezig gehouden. Ik geloof, dat ik mij wat al te sterk heb uitgelaten, maar ik vind genoegzame verontschuldiging daarin, dat ik alleen uw welzijn beoog.”

„Ik weet het, vader, maar als mijn hart aan een ander toebehoort, hoe kan ik dan mijne hand aan nog een ander schenken en evenwel gelukkig zijn.”

„Gilblas, kind, heeft een gevestigden stand in de maatschappij — maar wat is Armand?”

„Gilblas kan mij niet gelukkig maken, omdat ik niets voor hem gevoel dan afkeer.”

„Maar welke reden hebt gij daarvoor?”

„Eene reden, die een meisje beter aan eene moeder, dan aan een vader zou kunnen openbaren.”

„Wat is, Marie, de toekomst van Armand Honoré?”

„Eene gelukkige, vader; zij vindt immers waarborgen in onze onderlinge vurige, ja, mag ik het zeggen, heilige liefde.”

„Hij is maar een schilder.... en dat schildersleven....”

„Heeft hem niet bedorven.”

„O, Marie, als ik u de oogen eens opende!”

„Ik luister.”

„Als ik u eens deelgenoot maakte van een geheim, dat ik sedert eenige dagen weet?”

Zij verbleekte.

„Ziedaar dan, hoe weinig vertrouwen zelfs gij in hem hebt, dat gij verbleekt.”

„Spreek, vader, o! spreek, ik zal kalm blijven.”

„Armand heeft een Savoijaard bij zich?”

„Zoo zegt men.”

„Die Savoijaard is een meisje, dat hij heeft medegebragt, het voorwerp zijner eerste liefde onder een zuidelijken hemel.”

Marie gaf een gesmoorden gil, en zeeg bewusteloos neder.

VIII.

Op Bagatelle, het optrekje van mevrouw Baret, was veel drukte. Het najaarsgrauw, dat de kimmen verwde, riep de bewoners der buitenplaatsen toe: pakt uw boel in, gaat naar de stad, waar het beter is den winter doortebrengen, dan op het land.

Mevrouw Baret had die stem gehoord, en had bevel gegeven, om alles tot de afreis in gereedheid te brengen. De October-maand was buijig en mistig geweest en had het verlangen opgewekt, om naar de stad te gaan verhuizen.

Daarbij kwam, dat Mina eerstdaags jarig was; en mevrouw Baret had haar beloofd, dat zij dan, al was het ook nog wat vroeg in den tijd, een gemaskerd kinderbal zou hebben.

Afleiding was het meisje goed; want zij tobde nog altijd over haar Savoijaard.

„Ik word toch nooit weêr gelukkig, zei ze, voordat ik hem weêrzie.”

„Gij zult hem weêrzien, Mina, op uw geboortedag.”

„Op mijn verjaardag, Mama, hoe dan?”

„Ja, dat is tot nog toe mijn geheim. Maar als gij nu en dan niet vrolijker wordt, zult gij hem zeker niet zien.”

Nu werd het kleine ding merkbaar opgeruim-

der, en op den avond vóór den feestdag, zei ze wel tienmaal:

„Morgen, morgen zal ik mijn Savoijaard zien!”
Morgen kwam.

Mevrouw Baret had de bestelde schilderij van Armand Honoré ontvangen. Onze schilder was tegenwoordig, toen het werd opgehangen. Het licht viel er goed op. Het stuk was zeer geacheveerd behandeld: breed, helder, krachtig — een waar meesterstuk.

Mina was al vroeg gekleed.

Omdat zij haar Savoijaard verwachtte, had zij geene rust meer in haar klein boudoir.

Alzoo ging zij naar de kamer, waarin gewoonlijk gedejeuneerd werd.

Zij was er alleen.

De minuten schenen haar uren.

„Kom, Mama,” riep zij telkens, „kom, Mama, gij laat mij ook zoo lang wachten.”

Mevrouw Baret kwam binnen.

Zij viel hare dertienjarige dochter om den hals, en hare tranen waren welsprekender dan hare woorden.

„En nu, Mina, de Savoijaard, die ons in de zaal wacht!”

„In de zaal? Wacht hij ons? Kom, spoedig dan!”

Mevrouw opende de zaaldeur, maar Mina zag geen Savoijaard.

„Mama!”

„Welnu, zie maar eens goed rond.”

Eindelijk viel haar oog op de frapante schilderij.

„Hij is 't, Mama, hij is 't; het is dezelfde jongen!”

Zij nam een stoel en ging tegenover de schilderij zitten met de armen over elkander geslagen.

Zij was zeer verrukt.

„En toch ontbreekt er iets aan, Mama.”

„Zoo? Wat dan?”

„Het is toch mijn Savoijaard niet, want.... hij leeft niet.”

Intusschen was Armand Honoré, nieuwsgierig om de uitwerking zijner schilderij te zien, in de zaal gekomen.

Hij had Mina's laatste woorden gehoord.

„Dus zijt gij nog niet tevreden, Mina?”

„Ik zal niet eerder tevreden zijn, dan wanneer ik den goeden jongen levend voor mij zie en met hem kan praten.”

„Maar gij vraagt het onmogelijke, mijn kind.”

„Nee, Mama! Honoré heeft hem geschilderd; Honoré weet ook wel, waar mijn redder is. Hij kan hem mij geven.”

„Welnu, Mina,” zei de schilder, „wees tevreden; gij zult hem hebben.”

IX.

Het gemaskerde bal was in vollen gang.

Mina was een der fraaiste maskers.

Zij was een herderinnetje uit Provence.

Men had allerlei maskers. De bonte menigte wemelde dooreen, en hier en daar was al een aardige intrigant, die door een snedig gezegde tot hartelijk lagchen aanleiding gaf.

Juist was een kadrielje geëindigd en de muziek zweeg, toen men zachtere toonen in de verte hoorde.

Die toonen waren niet welluidend, en toch bragten zij het hart van één masker in heftige beweging.

Zij had die toonen meer gehoord.

Nu kwamen zij naderbij.

Een algemeen gelach ging er op.

Het was een nieuw masker, dat pas was aangekomen.

Een Savoijaard.

„Laat uwe marmot eens zien!” klonk het van alle kanten.

Inderdaad hij had eene marmot.

„Zing eens voor ons!”

Hij zong, zooals die jongens dit soms plegen te doen.

„Draai nu nog eens aan uwe lier!”

Hij deed het en danste er bij.

Allen zeiden, dat er geen mooijer masker was.

„Wie zijt gij dan toch?”

„Wel, een Savoijaard.”

„Hoe is uw naam?”

„Guillard.”

„Gij zoekt een masker?”

„Eene herderin uit Provence.”

„Zie, daar zit ze op de sofa.”

Guillard, want hij was 't, ging naast Mina zitten.

Honoré had hem eene les gegeven en gezegd, hoe hij moest beginnen.

„Ik heb u overal gezocht.”

„Mij?”

„Ja, want ik ben nog een oude kennis van u.”

„Is 't waar? Kom, ik geloof het niet.”

„Zijt gij niet eenmaal uit het water gered door een Savoijaard?”

„Ja, brengt gij mij tijding van hem?”

„Ik ben die.”

„Laat zien, demaskeer u!”

Guillard deed zijn masker af, en zijn schoon oog rustte op Mina.

Zij nam zijne hand, die hij evenwel zachtkens terugtrok.

Inmiddels was mevrouw Barset, die van dat alles stille getuige geweest was, met Honoré het paar genaderd.

„Welnu, Mina, hebt gij nu uw wensch?”

„O, Mama, dat hangt van u af.”

„Van mij? Hoe dan?”

„Guillard moet bij ons blijven. Guillard moet mijn broeder worden. O, Mama, dan heb ik u nog eens zoo lief.”

Mevrouw Barset zag Honoré aan; Honoré Guillard, Guillard Mina — Mina zat met neêrgeslagen blik.....

X.

„Welnu, mijn kleine vriend, amuseer ons door ons van uwe lotgevallen en ontmoetingen te verhalen.”

De Savoijaard glimlachte.

„Ik ben pas veertien jaar; ik heb nog maar weinig lotgevallen en ontmoetingen gehad.”

„Vertel ons van uw land, van uwe ouders, van uw vertrek uit Savoije — vertel ons alles.”

Guillard weigerde niet langer.

Hij verhaalde alles, wat wij reeds weten. Bij de herinnering aan zijne moeder en aan haar dood, aan zijne verlatenheid en zijn zwervend leven werd hij vol.

Mina snikte.

Mevrouw Baret was diep geroerd.

„Arme jongen,” zeiden moeder en dochter tegelijk.

„En zoudt gij wel bij ons willen wonen?”

„Ik ben reeds bij den heer Honoré.”

„Maar als hij u van uw woord ontslaat?”

„Hij zou mij schilderen leeren.”

„Dat kan hij toch. Kom ik wil u eens een voorstel doen, dat ik al met uw meester besproken heb. Guillard, morgen komt gij bij ons in huis. Ik zal u andere, betere kleederen geven; Gij zult eene kamer hebben, die gij voor een atelier kunt inrigten. Dagelijks neemt gij bij onzen vriend Honoré les; en als gij dan goede vorderingen hebt gemaakt, zullen wij over een paar jaren eene gelegenheid voor u zoeken, om u eene kunstreis te laten maken. Hoe bevalt u die voorslag?”

Guillard zag Honoré aan.

„Gij moogt dien voorslag niet afwijzen; hij leidt tot uw geluk.”

Hij was bewogen.

„Nu dan, als gij het ook wilt.....”

Mina klapte in de handjes.

„Stil, kind, men wordt opletterend op ons. Wij moeten onze contenance bewaren.”

Honoré en de Savoijaard verlieten heimelijk het bal.

Toen zij op des schilders kamer waren, was Guillard zoo stil en afgetrokken.

„Guillard, gij moest vrolijk zijn; gij zult fortun maken, ik voorspel het u.”

„Ik denk aan mijne moeder; zij houdt hare belofte; zij zou steeds bij mij zijn en over mij waken.”

Dat denken aan zijne moeder was zijn beschermengel.

Dien nacht verscheen zij hem in den droom.

Zij daalde uit den hemel neder in een kleed van wit licht. In hare armen had zij een Engel, die veel geleek op Mina. Zij nam de doorzigtige hand van dat liefelijk wezen en legde hem in die van haar kind. Guillard was onbeschrijfelijk gelukkig. Toen zei ze: „mijn goed kind, blijf vroom en deugdzaam; heb uwe weldoeners lief; deze Engel zal uw pad met bloemen bestrooijen.” Daarop opende de kleine Fee een van gouddraad gevlochten mandje, en wierp eenige welriekende bloemen om hem heen, als om hem te toonen, dat hij op het woord van zijne moeder vertrouwen kon. Hij hoorde in de verte muziek, hij zag een verblindend licht. Het licht deed hem zeer. Hij bracht de hand voor de oogen.

Die beweging deed hem ontwaken.

XI.

Op den dag, dat Guillard zijn intrek bij mevrouw Baret had genomen, ontving Armand Honoré een brief van den heer Masé.

Mijnheer!

Het is, ook namens mijne dochter, dat ik u verzoek ons niet meer te komen bezoeken. Gerugten, die van u in omloop zijn, pleiten niet voor uwe zedelijkheid. Mijne dochter heeft besloten den Heer Gilblas Donker hare hand te geven. Morgen reeds zal de verlooving plaats hebben.

Masé.

Armand stond roerloos daar.

Hij was doodelijk van Marie.

Denken kon hij niet, men zag het daaraan, dat hij staroogde.

Hij zonk neder op een stoel, dien hij reeds gegrepen had om niet neêrtevalLEN.

„O, mijn God!”

Dat was alles, wat hij zeggen kon.

Hij kreeg daarop eene hoestbui, zooals hij er in lang geene gehad had.

Zijne lippen werden blaauw; de aderen zwollen in zijn voorhoofd; zijn mond was bebloed.

Hij had nog zooveel tegenwoordigheid van geest om te schellen.

Eene dienstbode kwam boven, en zij begreep uit een paar wenken, die Armand haar gaf, dat hij een geneesheer verlangde.

Inmiddels begaf hij zich te bed.

Toen de dokter kwam, geleek hij meer op een lijk, dan op een levend wezen.

Armand wilde spreken.

„Gij moogt niet spreken; geen woord; den geheelen dag niet; misschien morgen, als gij u heden zeer rustig hebt gehouden. Als gij spreekt, sta ik u voor niets in.”

De ziekte duurde vier weken. Armand was aan den rand van het graf geweest.

Al dien tijd had Guillard, die daartoe verlof van mevrouw Baret gekregen had, den zieke verpleegd.

Noch aan den dokter, noch aan Guillard had Armand de oorzaak van dit toeval opgegeven. Hij wilde, dat zijn leed in eigen boezem verborgen zou blijven.

Toen hij hersteld was en zich sterk genoeg gevoelde, besloot hij den heer Masé op te zoeken; en, ofschoon hij wel begreep, dat Marie met Gilblas gehuwd was, wilde hij toch niet, dat eene blaam als die van zedeloosheid op hem zou rusten.

Hij meldde zich aan en werd op de bovenvoor-kamer gelaten.

Het was er somber; de gordijnen waren neerge-laten; de drapperies hingen los.

De gemakkelijke stoel, waarin de heer Masé altijd zat, stond ledig in een hoek van de kamer.

Overigens was alles nog als tevoren.

Bezig met een schilderij te bezien, voorstel-lende een der kruistogten, hoort hij aan de deur eenig geritsel.

Niet de heer Masé komt binnen — maar Marie.

Armand voelt geen grond en ziet geen voorwerp.

Het is Marie die het eerst spreekt: „mijnheer Honoré!”

Dus niet meer Armand zooals vroeger.

„Ik had gewenscht met mijnheer uw vader eenige woorden te wisselen.”

„Weet gij dan niet, dat mijn vader gestorven is?”

„Gestorven? Hoe zou ik het weten, daar ik-zelf aan den oever des doods geweest ben.”

Marie zag hem deelnemend aan.

Alles laat zich misschien verbergen, maar de liefde niet.

Die blik bemoedigde hem.

„En mevrouw is intusschen gehuwd?”

„Nee, mijnheer, op den dag, dat ik verloofd zou worden, is mijn vader bezweken.”

„Alzoo op den dag, dat ik door den brief van den heer Masé zoo diep ben beledigd.”

„Beledigd? Mijn vader heeft u, als ik het mij goed herinner, geschreven, dat gerugten, die van u in omloop zijn, niet pleiten voor uwe mo-raliteit.”

„Welke gerugten, mejufvrouw?”

O! spaar mij, mijnheer, laten wij die geheele zaak rusten.”

„Onmogelijk! Maar laat ons bedaard spreken. Ik ben op alles voorbereid.”

„Toen gij van uwe kunstreis teruggekeerd waart, en gij kennis kreeg aan mijn vader en daardoor toegang tot ons huis, heb ik eenigen in-druk op u gemaakt. Gij hebt dat beleden. Ik geloofde aan uwe liefde. Ik kon mij niet voor-stellen, dat gij oneerlijk waart.”

„Oneerlijk? Ik, die u beminde meer dan mijn eigen leven.”

Marie wierp een uitvorschenden blik op hem; hij verbleekte niet.

„Meent gij, dat ik u niet tot bekentenis zal brengen? Mijnheer, wie is de Savoijaard, dien gij bij u hebt?”

Op dat pas werd Marie hoog ernstig.

„Die Savoijaard? Wat heeft dat kind met onze liefde gemeen?”

„Is hij niet het meisje, dat gij in Italië uwe

eerste liefde geschonken hebt, en die gij, zóó vermomd, op uwe kamer verbergt?"

Armand, wien tot nu toe de tranen in de oogen hadden gestaan, begon eensklaps hartelijk te lagchen.

„Mijn hemel! wie heeft u dat op de mouw gespeld?"

„Het moet algemeen bekend wezen."

„Wie is uw zegsman geweest?"

Marie draalde.

Ik bid u, Marie, noem mij den naam van den ellending, die mijn geluk heeft vernietigd."

„Wat zou u die naam baten?"

„Ik zal hem, die dien naam draagt, opzoeken en straffen."

„Dat kunt gij niet; want hij, die het mijn vader verhaald heeft, is niet meer in het land."

„Gilblas Donker?"

„Hij."

„Waar is hij dan?"

„Ik weet het niet, maar om zijne schulden te dekken heeft hij een valschen wissel gemaakt, en nu is hij voortvlugtig."

„De onverlaat!"

„Maar wat is er dan toch van den Savoijaard?"

„Kom, wij zijn beiden kalmer. Ik zal u alles ophelderen."

Armand vertelde de geheele geschiedenis, met welke wij reeds bekend zijn. De toon, waarop hij het deed, was die der waarheid en der goede trouw.

Marie geloofde hem.

Dat zag hij. Hij stak haar zijne bevende hand toe; en zij aarselde niet die aantenemen.

Het verbond was vernieuwd.

Niet Gilblas was met Marie verloofd, maar Armand.

XII.

De novellist heeft het regt om in zijn verhaal eenige jaren over te springen, indien dit bevoorderlijk is aan de beknoptheid, waarop hij zich moet toeleggen, en hij evenwel niet te kort doet aan het belangrijke van zijne vertelling.

Ik wensch van dat regt gebruik te maken.

Eene tijdruimte van zes jaren moeten wij overstappen.

Intusschen is Mina een beeld schoon meisje geworden. Zij is gedevelopeerd als een rozeknop, die tot eene roos ontloken is.

Guillard heeft zich voordeelg ontwikkeld. Na twee jaren bij mevrouw Barsef te zijn geweest, bij

wie hij eene gesoigneerde opvoeding genoten had, ging hij met een kunstbroeder eene verre reis maken. Gedurende vier jaren ongeveer bleef hij in den vreemde, en wat nog aan zijne opvoeding ontbrak werd aangevuld in de kringen, waarin hij door zijne aanbevelingsbrieven, door zijn intressant voorkomen, door zijn talent vrijen toegang kreeg.

Nu is hij omstreeks twintig jaar.

Hij is kort geleden van zijne reis teruggekeerd.

De ontmoeting van Guillard en Mina durf ik niet schilderen. Ik ben bevreesd, dat ik de nieuwsgierigheid of belangstelling mijner lezers niet zal bevredigen.

Mina had vier jaren lang aan Guillard gedacht; Guillard aan Mina.

Zij hadden al dien tijd getrouw gecorrespondeerd.

Mevrouw Baret had die correspondentie gelezen.

Mina had geen enkel geheim voor hare teedere moeder.

Maar in de twee laatste jaren was de inhoud van beider brieven van lieverlede vertrouwelijker geworden, de toon hartelijker en inniger.

Mevrouw Baret was dit niet ontgaan.

Eens zei ze: „Mina, die brief kan zóó niet weg.”

Het lieve kind kleurde.

Zij schreef den brief over, en liet er één volzin uit.

„Zoo is 't beter,” zei mevrouw Baret.

Intusschen was het met het volgend schrijven weér zoo.

„Lieve Mama, och! beantwoord gij Guillaards brieven; ik kan niet anders.”

Zij zag voor zich neêr.

„Mina gij bemint Guillard niet meer als een broeder.”

„Veel teederder nog, Mama.”

„Juist *dat* wilde ik zeggen, maar het is niet decent om hem aan te moedigen.”

Toen werd de correspondentie zeldzamer, ietwat gemaakt koeler, en daarom verhaaste Guillard zijne terugreis naar Holland.

Laten wij niet langer verbergen, dat zij elkander beminden.

In hunne brieven hadden zij elkander niet anders genoemd dan Mina en Guillard; maar bij hunne wederontmoeting durfden zij niet meer zoo familiaar zijn.

Hij zag voor zich niet meer het meisje van veertien jaar, tenger, teeder, liefelijk, maar wel eene rijzige, schoone dame.

Zij zag voor zich niet meer den kleinen Savoijaard, maar den forschen jongman, eenigzins bleek van voorkomen, met Italiaansch vuur in het helder, donker oog.

Hij zag voor zich niet dat gulle kind, dat vroe-

ger met hem bloemen plukte, vogels opfokte, zijne verwen maakte en hem uit aardigheid plaagde, maar de schugtere maagd, die slechts de toppen harer albaster vingers tot welkomstgroet aanbod.

Zij zag in hem niet meer den jongen met zijne linksche manieren, maar den zedigen jongeling met zeer kiesche, innemende vormen.

Voor beiden was dat eene verandering.

Maar ze hadden naauwelijks een uur met elkander gesproken, of het was weêr als voorheen: Mina en Guillard; en het was ze aan te zien, dat zij overgelukkig waren in elkanders bijzijn.

Wij behoeven niet te herinneren, dat Guillard veel te vertellen en te vragen had.

Maar hij vertelde nu anders dan op het gemaskeerde bal: boeiend, wegslepend, bevallig en met dichterlijken gloed. Zijne ontmoetingen waren in-tressant; de wijze, op welke hij ze mededeelde niet minder.

Maar hij had ook veel te vragen naar de leden der verschillende familiën, die hij vroeger bij mevrouw Baret gezien had.

Nu kwam Mina aan het woord, en terwijl zij verhaalde had Guillard geen oog van haar af.

„Maar gij hebt mij nog niets gezegd van Honoré?”

„Wij weten weinig van hem. Hij is, zooals ik u geschreven heb, met Marie Masé gehuwd. Kort

na zijn huwelijk heeft hij de stad verlaten en is in den Haag gaan wonen. Sedert hebben wij niets meer van hem gehoord.”

„Ik verlang zeer hem te zien. Indien gij het mij toestaat, zou ik, zoo spoedig als het mij mogelijk is, hem willen gaan opzoeken.”

„Gij hebt hem dus niet vergeten?”

„O, evenmin ik hem, als hij mij.”

„Welnu, voldoe aan de inspraak van uw hart, en ga morgen reeds op reis.”

Des anderen daags was Guillard in den Haag.

XIII.

Het was niet gemakkelijk om Armand Honoré uitte vinden. Wij zullen u de reden geven, waarom het zelfs moeilijk was. Toen hij met Marie gehuwd was, had hij Amsterdam verlaten en was naar den Haag gegaan, omdat hij gehoord had, dat hier de kunst meer aangemoedigd werd door menigen Mecenas.

Maar hij had zich bedrogen. Althans men nam geene kennis van hem, ofschoon hij meester in de kunst was. Voor geringen prijs moest hij zijne stukken afzetten. Besteld werd hem niets.

Schoon hem dit wel ontmoedigde, sloeg het hem niet ter neder.”

Toch gevoelde hij zich ongelukkig. De ziekte, waaraan zijne ouders bezweken waren, en van welke hij, zooals wij vroeger gezegd hebben, de kiemen omdroeg, ontwikkelde zich na zijn huwelijk met groote snelheid. De verwoesting van het organisme maakte rassche vorderingen. Hij gevoelde eene magteloosheid, welke hem niet meer vergunde een uur achtereen te werken. Bij een noodlottigen droogen hoest kwamen verraderlijke binnenkoortsen; de voorboden van paralyse bleven niet meer uit. Daar noch Armand, noch Marie fortuin had, daar de geneeskundige behandeling een grooter inkomen vereischte, dan zij hadden, moesten de dingen van waarde, hoe ze er ook aan gehecht waren, verkocht worden. Begint men evenwel daarmede, dan is die bron ook spoedig uitgeput. Het ongelukkige jonge paar moest zich zeer verminderen. Eene kleine woning werd gehuurd in eene onaanzienlijke straat; maar ook die werd te duur. Men nam eindelijk zijn intrek in eene ellendige woning dicht bij eene kazerne.

Daar dan was 't, dat Guillard zijne vrienden vond.

Maar in welken toestand!

Met Armand en Marie bewoonden nog twee dezelfde kamer: armoede en ziekte.

Armoede!

In het ellendig vertrek was geen goed stuk huis-

raad meer.. Vochtig, laag, donker, was het meer een hol, dan eene woning voor menschen.

Buiten scheen de zon zoo vriendelijk, vergulde alle voorwerpen en deed zelfs den ongelukkigste hopen; hier schoot geen enkele harer liefelijke, koesterende, levengevende stralen binnen.

Op een vensterbank stond eene Fuchsia te kwijnen, naast eene Reseda, die reeds dood was.

Guillard klopte aan de wrakke deur.

Een zacht „binnen” kwam van de terneêrgeslagene Marie.

Deze zat op een matten stoel in het zwart gekleed voor eene tafel, die dicht bij eene bedstede stond.

In die bedstede lag Armand.

Marie herkende haar bezoeker niet dadelijk.

Toen zij den met zorg gekleeden jongman zag, stond zij op en neigde.

„Mejufvrouw, kent gij mij niet meer?”

Zij bedacht zich even.

„Met wien heb ik de eer te spreken?”

„De eer is aan mij; een vriend van u en den heer Honoré.”

Marie wees naar de bedstede.

Guillard ging er dadelijk heen.

Daar lag Armand, naauwelijks meer te herkennen.

Pas was de dokter er geweest. Hij had zijn

hoofd geschud, maar toch nog een palliatief gegeven.

Armand had de beweging van den geneesheer opgemerkt.

Hij zou dan sterven.

Hij vreesde niet voor den dood — maar hij was bekommerd over de toekomst van Marie.

Maar God zond hem een Engel der vertroosting in den Savoijaard.

Ook Armand kende Guillard niet meer.

„Honoré!”

Op eens rigtte Armand zich op, en met strakken blik ziet hij zijn vriend aan.

Het was een zonnestraal, die door een hemel vol wolken doorbrak,

„O, Guillard, gij komt ter regtertijd; ik ga sterven.”

Guillard sprak deze bewering niet tegen.

„Wat is er veel veranderd, niet waar? Wanneer zijt gij terug gekomen? Hoe hebt gij ons hier kunnen vinden?”

Guillard verhaalde alles; maar hij was zeer kort; hij wilde den zieke niet vermoeyen.

„Mijn vriend,” zei Armand; „gij hebt mij vroeger eens gevraagd, toen gij nog voor mij poseerdet, en ik aan mijn ziekelijken toestand dacht, wat gij voor mij doen kondet? Toen heb ik u geantwoord, dat ik later misschien uwe dienst zou

noodig hebben. Dat later is nu gekomen. Gij ziet onze omgeving, gij ziet alles. Heb medelijken met mijne Marie en beloof mij, dat gij voor haar zorgen zult.”

Guillard, die, door aandoening overstelpt, had moeten gaan zitten, stond toen op, nam de vermagerde hand van Armand in de zijne en sprak op plegtigen toon: „Honoré, ik zal voor uwe vrouw zorgen, ik zal haar niet verlaten!”

Meer kon hij niet zeggen.

Armand zag hem tevreden en dankbaar aan.

Toen ging Guillard naar Marie, die roerloos daar neêr zat en zeide: „mejufvrouw, zooals eens Honoré mij onder zijne bescherming nam, zoo zal ik u beschermen. Vertrouw op God en op mij.”

Die laatste woorden had Armand niet meer gehoord.

Hij had de aarde beneden zich.

XIV.

Guillard, die de eenvoudige begrafenis van Honoré had bijgewoond, en de noodige maatregelen had genomen om de smart van de jonge weduwe te verzachten, ging nu naar Amsterdam, om met mevrouw Barset over de toekomst van Marie te raadplegen.

„Die is niet zoo donker, zei ze, als gij wel denkt.”

En hij meende, dat zij zeer donker was.

„Ik zal u zeggen, wat ik bedoel. Mij is niet verborgen, kinderen, de genegenheid, die gij voor elkander koestert. Welnu, laat de band van het huwelijk u vereenigen; maakt elkander gelukkig, en dan.....”

Guillard en Mina lieten mevrouw Baret niet uitspreken. Zij gingen hand in hand naar haar toe; Mina verborg hare tranen aan den boezem harer moeder, terwijl Guillard, stom van verbazing en vreugde, geen woorden kon vinden om zijn gevoel uitedrukken.

„En nu dunkt mij, dat mejufvrouw Honoré haar intrek bij mij moet nemen; ik zal voor de ongelukkige eene vriendin zijn.”

Met levendige toejuicing vernamen de jonge lieden deze schikking. Acht dagen daarna was Marie reeds bij mevrouw Baret, die op zich had genomen hare tranen te droogen, en een jaar daarna las men in de dagbladen:

Gehuwd Guillard Masoni met Marie Baret. —

EEN REGTVAARDIGE.

I.

„Zie zoo, mijn lief moedertje, mijn werk is af. Nu! ik heb er ook lang genoeg op gepiekt. Soms dacht ik: er is geen afkomen aan. 't Is goed, dat het nog al duur betaald wordt, maar anders — 't is om een staal geduld er bij te verliezen. Kom! nu wil ik het inpakken en maar dadelijk gaan weg brengen.”

Zoals Louïse zeide, deed zij ook. Zij vouwde het borduurwerk netjes op, pakte het in een spoorwegmandje, en, na haar doek omgeslagen en het lieve hoedje opgezet te hebben, ging zij naar haar moedertje toe en sprak: hebt gij nu alles? Kunt gij mij nu een uurtje missen? Wil ik ook zeggen, dat Klara u zoolang gezelschap houdt? En

toen nog een en ander bedisseld hebbende, gaf zij de oude vrouw een kus en een handdruk, en ging het bestelde werk wegbrengen.

„Het is toch een goed kind, die Louise;” zei jufvrouw Deest, „zij zou nacht en dag wel willen werken, als ik het haar niet belette, om mij maar gemak en genoegten te verschaffen. De lieve meid offert zich geheel voor mij op. Gaan andere meisjes van hare jaren uit, zij blijft altijd bij mij te huis. Haar eenigste uitgang is de kerk. Eene enkele vriendin is al wat zij heeft, en deze, ik bemerk het wel, gaat nog niet eens opregt met haar om. Toch is zij tevreden. Ik hoor haar nooit zuchten. Zij toont nooit een humeur, maar altijd dezelfde, leeft zij alleen voor mij. Louise! kind! God moge het u vergelden — ik kan het niet.”

Zij, die deze alleenspraak hield, was blind.

Blind! Mijne hand heeft, terwijl ik dat schrijf.

In Gods schepping is alles zoo heerlijk boven en rondom ons, de blinde ziet er niets van. Hij kan niet aanschouwen de vogelen des hemels, de bloemen des velds, het heldere licht der zon, het zachte licht der maan, het tintelend licht der starren.

Een der edelste zintuigen missende, mist hij de meest edele genietingen. De aanschouwing der voorwerpen, die anderen in verrukking brengt, is

hem niet gegund. Hij dwaalt altijd om in een donkeren nacht, totdat hij de aardse hutte aflegt en het floers hem van het oog valt, om zich in het eeuwige licht te verblijden.

Mejufvrouw Deest was al zoo lang blind, als hare dochter Louise oud was. Toen zij moeder was geworden, kreeg zij eene ziekte, die, zooals de menschen zeggen, op hare oogten was geslagen, en zeer bekwame artsen konden haar het gezigt niet teruggeven. Zij had haar kind dus nooit gezien. Voor eenige jaren was haar man gestorven, en had de weduwe in kommervolle omstandigheden achtergelaten. Een bloedverwant had zich harer ontfermd en haar eene jaarlijksche toelage gegeven. Toen Louise echter zoo oud was, dat zij zelfstandig werd, besloot zij voor de winkels te gaan werken, opdat, als eenmaal die toelage mogt ophouden, zij toch in de verdienste was.

En die toelage hield op. De bloedverwant stierf, en, als Louise nu niet een bestaan had gehad, zouden moeder en dochter arm zijn geweest. Nu voorzag de laatste in beider behoeften.

Zij woonden in een klein maar net huisje, het eenige, wat van een beteren tijd was overgebleven. Het was eenvoudig gemeubeleerd, maar niet zonder smaak. De voorkamer was de huiskamer. In den hoek bij het venster zat op een gemakkelijken leunstoel de blinde vrouw; in het effen zwart ge-

kleed, met een witten batisten doek om den hals en schouders. Een naauwsluitend, eenvoudig, hagelwit mutsje bedekte het min of meer grijze hoofd. De uitdrukking van haar gelaat was belangwekkend. Op het hooge voorhoofd zetelde de rust; niet de oproerige rust der onderwerping aan de beschikking des Hemelschen Vaders. Haar Godsbewustzijn had haar gebragt tot die eenswillendheid met Hem, welke het streven zijn moet van een ieder, die zich naar den grooten Meester noemt. Steeds was zij opgeruimd en gemoedig. Terwijl hare dochter tegenover haar zat te werken, zong ze soms zachtkens en met melodieuze stem een lied als dit, wat in hare omstandigheden zoo regt treffend is:

Heilig, heerlijk opperwezen!
Die het groot heeal gebiedt,
Alles moog verdonkring vreezen,
Maar dat vrees uw luister niet:
Zitten wij in treurig duister,
Nog behoudt dat eeuwig licht,
Al zijn glans en al zijn luister,
Waardig aller lof en dicht.

In haar oog kwam dan geen traan, maar wel in dat van Louise.

„Mijn kind, ik ben niet ongelukkig.”

„Maar moeder! Gij zijt blind en gij zoudt niet ongelukkig zijn?”

„Zie, Louise, ik zal u zeggen, waarom ik niet ongelukkig ben. Ik derf wel veel, zeer veel, het licht des ligchaams, maar een ander, heerlijker licht heb ik in mijn binnenste. De morgenstar is in mijn hart opgegaan, en, te midden der diepste uitwendige duisternis, is het mij inwendig licht, zoodat ik den Vader zie en den Zoon des Vaders, het uitgedrukte beeld Zijns wezens — en in dien aanblik ben ik gelukkig, ja, zalig! Ik gevoel het, dat ik in mijn God leef, mij beweeg en ben. De duisternis om mij heen belet mij niet gemeenschap te oefenen met dien grooten wereldgeest; ja zelfs, nu het zinnelijke voor mij slechts ten deele bestaat, denk ik, dat ik het onzienlijke, het geestelijke, het eeuwige nader ben.....”

Zij zweeg, zichtbaar geroerd als zij was.

„En toch, moeder, hoe ik wensch, dat gij zien kondet met het oog des ligchaams! Maar ik geef de hoop niet op, dat dit nog eenmaal gebeuren zal. Gij weet 't, hoe ik sedert een jaar bezig ben met optesparen. Gij vraagdet mij gisteren, waarvoor ik dat deed? Toen ben ik u het antwoord schuldig gebleven, omdat Klara in de kamer kwam, en wij hebben er later niet weêr over gesproken. Nu zal ik het u zeggen: als ik zooveel heb, als ik denk, dat toereikend is, dan willen wij naar Berlijn of Graefrath gaan, om nog eene laatste poging aantewenden, dat gij uw gezigt terugkrijgt.

Als ik nog één jaar opspaar, zal de som, tot het doen van die reis benodigd, wel groot genoeg zijn."

„Lieve Louise, waaraan denkt gij? Neen, ik zal niet weér ziende worden. Breng toch dit offer niet. Gij hebt een nieuw kleed noodig, koop u dat van de bespaarde penningen. Gij moet nieuwe piano-muziek hebben; er is meer, waaraan groote behoefte is; voorzie liever daarin; ik ben immers tevreden."

„Neen, moedertje, geen kleed, geene nieuwe muziek, niets, volstrekt niets — maar allereerst onze reis, die mij over dag zoo ijverig doet werken en van welke ik iederen nacht droom."

Jufvrouw Deest reikte over de tafel hare hand aan Louise toe; maar Louise stond op, viel aan de borst harer moeder, en in dat oogenblik hoorde men in de stille kamer niets, dan een zacht gevee, uitdrukking der teederste liefde van twee reine zielen.

II.

Louise was dan met het prachtige borduurwerk naar mevrouw d'Istrée gegaan, die het haar besteld had.

Mevrouw d'Istrée had juist haar neef bij haar Alfonse Dethmars.

Deze was de eenige zoon van een rijken koopman, een jongeling met een belangwekkend voorkomen en innemende manieren.

Toen Louise binnenkwam, maakte zij dadelijk indruk op Alfonse.

Dat was niet te verwonderen. Louise was eene schoonheid van den eersten rang. Daarenboven was zij ongemeen bevallig en bezat die ware wellevendheid, die de vrouwen vooral zoo bekoorlijk maakt.

Ofschoon zij bij mevrouw d'Istrée niet langer wilde vertoeven, dan noodig was om haar werk af te leveren, bleef zij er nu toch een geruimen tijd, omdat de jongman zich met haar in gesprek had begeven, wat niet zoo dadelijk kon afgebroken worden. Daarenboven, toen mevrouw d'Istrée bezig was het werk te bezigtigen en te roemen, kwam iemand haar spreken, zoodat zij even de kamer moest verlaten, maar dat even duurde bijna een uur.

Intusschen was de lucht gaan betrekken en de regen was ophanden.

Louise wilde heengaan, zonder mevrouw d'Istrée langer te wachten, maar Alfonse hield haar tegen.

Eindelijk kwam mevrouw weér binnen, maar nu

regende het al, en het was, zooals men wel eens zegt, een regen voor den ganschen dag.

Alfonse bood Louise aan om haar naar huis te geleiden.

Zij bedankte beleefd; maar mevrouw d'Istrée meende, dat zij daarvoor niet bedanken mogt.

Zoo nam zij dan het aanbod aan, en toen zij aan de nederige woning gekomen waren, noodigde Louise haar chapeau uit, om nu ook zijn geleide uitstrekken tot in de huiskamer.

Niets liever wilde Alfonse en nu werden in tegenwoordigheid der blinde moeder de gesprekken voortgezet, die men onder weg had opgevat.

Die gesprekken deden Alfonse, kennen als iemand van smaak, talent en ondervinding, zoodat de blinde na zijn vertrek moest zeggen: wat is dat een aangenaam mensch! hoe beleefd, hoe voorkomend!"

Hij had verlof gevraagd om zijn bezoek te herhalen, en het was toegestaan.

Zoo dan kwam Alfonse de familie Deest wekelijks zien. Aan die bezoeken werd men zoo gewoon, dat men haakte naar het bepaalde uur.

Bemerkte hij, dat er niet altijd stof genoeg voorhanden was voor boeiende gesprekken, dan stelde hij voor muziek te maken, en hij accompaneerde, als Louise met eene welluidende, volle stem zong.

De deelneming, die hij jegens de blinde moeder betoonde, maakte hem nog beminnelijker.

Inderdaad zijne bezoeken waren eene behoefte geworden.

Wij hebben gezegd, dat hij de eenige zoon was van een rijken koopman; maar dit is niet genoeg, om hem bij onze lezers in te leiden. Laten wij zijne betrekking en omstandigheid een weinig naauwkeuriger beschrijven.

De oude heer Dethmars was een geacht man aan de beurs, op het kantoor, in de kerk en in zijn huis. Hij werd meermalen genoemd de regtvaardige om zijne liefde tot wat regt is. Hij was eerlijk in de diepe beteekenis van het woord, niet alleen in handels- en geldzaken, maar hij was ook eerlijk van karakter. Hij had een zoon, met wien wij reeds kennis hebben gemaakt en eene dochter van omstreeks twintig jaren, met welke wij later in kennis hopen te komen. Alfonse was werkzaam op het kantoor zijns vaders. Hij was, even als de oude heer, stipt in zijne zaken, eerlijk in zijn handel, maar niet zoo naauwgezet in het stuk der zedelijkheid. Wij mogen hem geen losbol noemen, geen doorbrenger, want dat was hij niet, maar een vrolijken jongen, die gaarne in gezelschap was en nu en dan eens een coup de jeunesse had gedaan, maar deze altijd beleden en betreurd had.

Toen hij Louise voor het eerst zag, maakte zij indruk op hem, zooals alles wat schoon is, op

hem indruk maakte. Door de takt en bevalligheid, met welke zij bij hunne eerste ontmoeting gesproken had, was die indruk dieper nog geworden, en toen hij haar wekelijks in hare woning bezocht, was de indruk zóó diep geworden, dat hij eens tot zichzelf in opregtheid des harten zeide: „haar wil ik tot vrouw hebben en anders blijf ik celibatair.”

Toen dit denkbeeld nu in zijne ziel vast geworteld was, beschouwde hij Louise met hoogen eerbied, als het wezen, dat hem zou gelukkig maken. Die eerbied hield hem op den afstand, waarop het altijd bij jongelieden van beiderlei kunne moest blijven.

Dat was noch de blinde moeder, noch Louise ontgaan.

Wel kwam hij met geen bepaald voorstel voor den dag, maar er zijn oogwenken, die meêr zeggen dan woorden, en Louise had die wenken begrepen.

Maar natuurlijk hield zij zich, alsof zij ze niet begreep.

Zij gevoelde zich niettemin zeer gelukkig; want zij beminde Alfonse, zooals deze haar beminde.

Maar dacht zij dan aan den rijkdom van haar vriend, aan zijne maatschappelijke positie, die haar een scheidsmuur geleck, dan kwam zij in verzo-

king om hare moeder te vragen: zeg gij hem, dat hij ons niet meer bezoeke?

Zoover kwam het evenwel niet. De betrekking tusschen de jongelieden werd al hartelijker en inniger; hun gezelschap werd voor elkander hoe langer zoo onmisbaarder; de band, die hen vereenigde, hoe langer zoo sterker.

Alfonse had haar eindelijk van zijne liefde gesproken en zulks even teeder als kiesch. Zij had zijne bekentenis met aandoening gehoord. Die bekentenis vond weerklank in haar hart.

Evenwel zij opperde bezwaren — maar het ge loof zijner liefde wist bergen te verzetten.

Zij sprak onder anderen van hare moeder. Hij zeide: uwe moeder zal de beste plaats in ons huis hebben.

Zij sprak van het onderscheid in stand. Hij zeide: dat valt weg, waar de koningin, die Liefde heet, het bewind voert.

Zij sprak van eene mogelijke tegenwerking zijns vaders. Hij zeide: dat zijn vader hem te zeer beminde, dan dat hij zijn geluk zou in den weg staan.

Zij verzocht dan tijd om zich te bedenken en met hare moeder te raadplegen. Hij bewilligde dadelijk in dat billijk verzoek, de uitkomst harer overleggingen als bepaald in zijn voordeel beschouwende.

En toen zij zich bedacht had en met hare moeder had te rade gegaan, wikkeld zij, om Jean Pauls' woorden te gebruiken, haar jawoord in een paar tranen, in een gloeiend blozen, en in een diepen zucht, zooals men edelgesteente in watten en honderd andere dingen wikkelt.

III.

Intusschen was de heer Dethmars met zijne dochter op reis gegaan. Zijne gezondheid maakte het noodzakelijk, dat hij gedurende den zomer eene badplaats ging bezoeken. Alfonse nam de zaken op het kantoor en aan de beurs waar, en alles ging zeer geregeld voort.

Bij de tehuiskomst van zijn vader zou hij dezen met zijne liefde bekend maken, en hem verzoeken om zijne toestemming. Nu gebeurde er evenwel iets, dat wij niet onvermeld laten, namelijk dat Sophie Dethmars twee dagen voordat zij met haar vader de terugreis zou aanvaarden eene ziekte kreeg in het linker been. Dit nu maakte de reis onmogelijk. De ziekte duurde langer dan twee maanden. Inmiddels was de winter ingevallen, en de geneesheeren rieden aan om liever den winter in het bad doortebrengeu. Dat strookte nu wel niet met de plannen van den heer Dethmars, maar

alleen op reis te gaan en zijne dochter achterlaten, daartoe kon hij volstrekt niet besluiten. Daar nu Alfonse hem behoorlijk op de hoogte van alles hield, en hij gevoelde, dat hij in den vreemde hoe langer zoo sterker werd, bleef hij te Baden, van daar uit zijne instructies aan zijn zoon zende, die zich stipt overeenkomstig dezelveu gedroeg, en met te meer ijver de belangen der zaak behartigde, daar hij in zijne liefde voor Louise een prikkel vond tot stalen vlijt en aanmoediging bij den eentoonigsten arbeid.

Louise evenwel scheen niet gelukkig. Zij was nu bijna zes maanden aan Alfonse verbonden, maar het was alsof zij met iederen dag zwaarmoediger werd.

Dat had hare moeder opgemerkt. Meermalen had deze op het punt gestaan haar naar de oorzaak harer afgetrokkenheid en zwaarmoedigheid te vragen, maar een angstig voorgevoel, een vermoeden, dat hare ziel beroerde, had haar telkens, als zij er over wilde beginnen, het spreken verboden.

Nu echter kon zij zich niet langer inhouden.

„Louise, mijn kind, hoe is 't toch wel, dat ik u volstrekt niet meer op het piano hoor spelen. Gij hebt nu zooveel heerlijke, nieuwe muziek; het piano is pas gestemd; kom, zing toch eens dat lieve air van Halevy!”

„Och moeder, ik weet zelf niet, hoe het komt

maar ik heb niets geen lust om te spelen of te zingen."

„Dat meen ik al bemerkt te hebben, Louise, maar dat is toch niet goed, kom, zeg mij, wat er aan scheelt."

„Inderdaad niets, moeder; maar, niet waar? men is niet altijd even opgebeurd."

„Ik geloof, Louise, dat ik het wel weet, wat u deert; wil ik het u eens zeggen?"

Louise kleurde sterk.

„Het strookt niet met uw kiesch vrouwelijk gevoel, dat gij met Alfonse geëngageerd zijt, terwijl de heer Detmars daarmede geheel onbekend is. Het is waar, Alfonse had er zijn vader over kunnen schrijven. Het heeft mij ook wel wat gekrenkt. Hebt gij daarover nooit met Alfonse gesproken?"

„Nee, moeder."

„Maar, mijn hemel, Louise, wat is er? Gij weent; ik hoor het."

„Niets, o, niets!"

„Dan hebt gij voor uwe blinde moeder een geheim?"

„O, moeder! een geheim, dat zelfs te kiesch is, om het aan eene moeder te openbaren."

„O, mijn God, Louise! wat zegt gij, ongelukkige?"

Louise snikte luid en stond handwringend voor de blinde vrouw.

„O, ziedaar dan al ons geluk verwoest!"

Meer kon zij niet zeggen.

Zij stiet Louise, die dicht bij haar stond niet af, zij trok haar ook niet tot zich.

„Moeder, moeder!"

Ja, ween, Louise, ween! de moeder is ongelukkig; de dochter is rampzalig!"

Ja, ween! zeggen wij de arme moeder na. Spaar uwe tranen niet. Treur om de kroon, welke u is ontvallen; die kroon, die talisman, wiens bezit u zelfs in de diepte des ongeluks vergenoegd had kunnen doen zijn. Ween, om daarna kracht te erlangen om uw lot niet alleen deugdzaam, maar geduldig en onderworpen te dragen en weder verzoend te worden met het lot, dat u dien wrangen beker beschikt heeft. O, wij oordeelen u niet, want wij allen zijn broos en zwak. Wie onzer kan op eigen krachten steunen, wanneer zijn goede beschermengel hem niet geleidt, niet over hem waakt; maar slechts een oogenblik van zijne zijde afwijkt? Wie onzer durft zich beroemen in den strijd der hartstogten, der aandoeeningen, der driften en der verleiding zonder die hulp gezegevierd te hebben? Wie onzer durft met een oog van minachting op de gevallen deugd ter nederzien, zonder toeteijlen en haar de behulpzame hand

te bieden. Wacht u voor de verleiding roepen wij iedereen toe, maar die in een onbewaakt oogenblik het offer der verleiding is geworden, beklagen wij, maar vloeken wij niet. In haar geweten is dan een brandmerk ingedrukt, waarvan de pijn het oog doffer maakt en de blos weg vaagt. Die zulk eene straffe heeft, verdient ons diepst medegevoel en het belge niemand, dat wij haar bewogen toeroepen: als anderen u veroordeelen, wij veroordeelen u niet.

IV.

De bezoeken van Alfonse verminderden niet, toen Louise hem gezegd had, dat zij moeder zou worden. Integendeel hij kwam nu vaker en troostte Louise met de ophanden zijnde terugkomst zijns vaders.

Maar die terugkomst werd van week tot week uitgesteld, en eindelijk sloeg de ure, in welke Louise aan een aanvallig knaapje het leven schonk.

Sedert dat oogenblik verminderde Alfonse zijne bezoeken, werd hij, zoo het Louise voorkwam, koeler en terughoudender.

Dat was niet, omdat hij Louise niet meer beminde, maar er was eene omstandigheid tusschen-

beide getreden, met welke wij onze lezers moeten bekend maken.

Toen de heer Dethmars zoolang in den vreemde bleef en de ure van beslissing voor Louise naderde, nam Alfonse het besluit om zijn vader met zijne liefde voor Louise bekend te maken en hem zijne toestemming te vragen tot een huwelijk. Maar hij was niet eerlijk genoeg om alles aan zijn vader te openbaren. Nu had die vader een geheel ander plan met Alfonse. Een der vriendinnen van Sophie Dethmars, een meisje met een dagelijksch gezigt, maar eene weeze, puissant rijk, was door Dethmars gekozen om de vrouw van Alfonse te worden. Sophie was in het geheim. De mijn was tamelijk goed aangelegd en zou springen na de terugkomst van vader en dochter. Maar daar ontvangt nu de heer Dethmars dien brief van zijn zoon en zonder zich driemaal te bedenken, schrijft hij hem eenvoudig terug:

Ik geef u mijne toestemming nooit. Verbreek aanstonds die liaison. Gij kent mijn vast karakter. Wederstreef mijn wil niet; en als wij u ontmoeten, wat ik hoop, dat spoedig gebeuren zal, zult gij nimmer den naam van Louise in mijn bijzijn op uwe lippen nemen.

Zoo'n brief was Alfonse niet wachtende geweest. Het duizelde hem. Wel tienmaal las hij die paar regels over, en dan sloeg hij zich voor het hoofd

of legde de hand op het bonsende hart. Dan wierp hij zich op een stoel neêr; even plotselijk stond hij weêr op, en liep als een razende door de kamer.

„Die arme Louise! die goede jufvrouw Deest! mijne eigene eer! Ik kan haar niet verlaten; maar ik wil haar ook niet opgeven: zij is het leven van mijn leven; ik bemin haar meer dan ooit. Wreedê vader! ik zal nu uw wil wederstreven. Het zal de eerste maal zijn; maar veel liever uw toorn, dan het verwijt van de stem mijns gewetens: lage bedrieger!”

Terwijl hij in eene opgewondenheid verkeert, die geene grenzen heeft, wordt de oudste boekhouder bij hem aangediend.

„Ik kan hem nu niet spreken.”

„Mijnheer Green zegt: dat hij u moet spreken.”

„En ik zeg, dat ik hem niet wil spreken.”

„Gij zult met mij spreken, mijnheer,” zei de boekhouder, die de knecht op den voet gevolgd was.

De boekhouder van mijnheer Dethmars was een man, wiens voorkomen bijna eerbied inboezemde. Zijn gelaat had eene zeer edele uitdrukking. Zijn open mannelijk oog boezemde vertrouwen in. Zijne grijze haren zetten hem achtbaarheid bij. Aan

zijne houding en gebaren was het te zien, dat hij een man van zaken en van orde is.

„Gij kunt alles doen, wat gij wilt, maar laat mij met vrede, mijnheer Green. Over een paar uren ben ik tot uwe dienst.”

Alfonse had den heer Green geen stoel aangeboden. Hij nam er een en ging tegenover zijn jongen meester zitten.

„Ik heb over belangrijke zaken met u te spreken. Gij moet mij aanhooren.”

„Mijnheer, belangrijke zaken, het kantoor betreffende, weet ik altijd het eerst, omdat ik de brieven open.”

„Dat is waar; maar nu heb ik zooeven een brief ontvangen aan mijn adres, welken ik dus het regt had te openen. Den inhoud van dit schrijven wensch ik u medetedeelen.”

„Ik luister.”

„Om mijnheer uw vader niet te zeer te doen schrikken, heeft een onzer handelsvrienden te New-Yorck mij geschreven, dat het huis Darbeij zijne betaling heeft gestaakt.”

Deze enkele woorden hadden eene belangrijke uitwerking op Alfonse.

Hij stond op, bragt de eene hand aan het gloeiend voorhoofd, hield zich met de andere hand aan de tafel vast, en stond in deze houding eenige oogenblikken sprakeloos.

„Ga zitten, mijnheer, laten wij, zoo mogelijk, bedaard over het ongeluk spreken.”

„Mijnheer Green, wij zijn geruineerd.”

„Dat niet. Het verlies is wel groot en zal een belangrijken invloed op den gang der zaken hebben, maar... geruineerd, dat is het woord niet.”

„Wij deden met Darbeij de grootste zaken.”

„Wij zijn bij zijn falliet voor plus minus drie ton geïntresseerd.”

„Misschien is het maar een gerucht, waarvan niets waar is.”

Green haalde den brief uit eene portefeuille, en gaf hem geopend aan Alfonse.

„'t Is zoo. Maar wat nu te doen?”

„Ga dadelijk op reis naar mijnheer uw vader, en maak hem met het ongeval bekend.”

„Was het niet beter, dat gij op reis gingt?”

„Neem mijne jaren in aanmerking, het winterseizoen en de omstandigheid, dat ik, hetzij in nederigheid gezegd, nu vooral in mijne betrekking als boekhouder op het kantoor niet wel kan gemist worden.”

„Gij hebt gelijk; ik zal nog heden gaan.”

„Met een uur vertrekt de trein naar Arnhem. Al uw tijd hebt gij noodig. Ik beveel u dus den grootsten spoed aan en bij uw vader de meeste voorzigtigheid.”

Een uur daarna reed de trein weg, die Alfonse naar Duitschland zou brengen.

V.

Te Baden was het niet goed. Sophie, die naar het scheen geheel hersteld was, had sedert een paar dagen weêr pijn in het linker been gevoeld. Zij, die niet zwaar tilde, schreef het toe aan de weersgesteldheid; papa, die zwaarder tilde, schreef het toe aan het bal, dat zekere doorluchtigheid in de vorige week had gegeven, en waarop Sophie veel gedanst had.

Toen Alfonse kwam, zat zij met het been in het kussen.

De verwondering van vader en dochter was niet gering, toen zij daar zoo onverwachts Alfonse zagen.

Met duizend vragen bestormden zij hem.

„Als gij wat kalmer zijt, zal ik u alles zeggen.”

„Is 't een geluk of een ongeluk?” vroeg Sophie.

„Zeg het maar dadelijk,” voegde de heer Dethmars er bij.

„Mijne onverwachte komst betreft onze zaken, en staat in betrekking tot een ongeluk, dat het huis...”

„Darbeij getroffen heeft. Ik begrijp alles.”

Alfonse knikte toestemmend.

„Van dien val,” zei de heer Dethmars, „staan wij niet weêr op.”

„Green meende, dat er nog reden was om moed te houden.”

„Green is een gek; Green weet er niets van; Green heeft er niets bij te verliezen.”

„Vader, gij maakt u driftig, en daarmee wordt niets gewonnen.”

„Gij hebt gelijk. Die drift dient nergens toe. Handelen is beter dan veel praten. Mijn plan is al bepaald. Ik ga dadelijk op reis. Gij, Alfonse, blijft bij Sophie, totdat zij hersteld is. Dan, maar niet eerder, volgt gij mij. Ik zeg u: zorg goed voor uwe zuster.”

„Maar, vader...”

„Geene tegenwerping; gij kent mij. Dat eeuwige maar wil ik niet hooren. Gij blijft hier, totdat Sophie geheel hersteld is, al zou het ook een jaar duren. Wij zullen de zaken wel buiten u regelen.”

Dat was nu geheel en al tegen de bedoeling en den wensch van Alfonse. 't Was, zooals zijn vader gezegd had, zijn verblijf te Baden zou van langen duur kunnen zijn; maar..... Louise? En toch wat kon hij er aan doen? Hij moest wel gehoorzamen en bonne mine à mauvais jeu maken.

Hij ging nu zijne plannen vormen. Eerst dacht hij er over om met Sophie eens regt vertrouwelijk te spreken. Maar dat plan gaf hij dadelijk op,

toen zij, bij het noemen van den naam van Louise, opvloog als buskruid en dringend verzocht dien naam in hare tegenwoordigheid niet meer te noemen. Toen vond hij goed, om Louise te schrijven en haar de parten mede te deelen, die het lot hem gespeeld had. Aan dat plan gaf hij gevolg; maar, hoewel hij om spoedig antwoord gevraagd had, kreeg hij het toch niet. Zijn brief of haar antwoord, meende hij, kon verloren zijn gegaan. Daarom schreef hij nog eens, maar nog kwam er geen antwoord. Hij leed duizend folteringen. Nog eens begon hij met Sophie over Louise te spreken, maar het nuffe trok haar neus op, hield hare handen voor de ooren en zeide eindelijk: „ik zal vader schrijven, dat gij hier niets doet, dan mij plagen met die burgermeid.”

Maar hoe was het nu? Had Louise de beide brieven niet ontvangen, of waren hare antwoorden verloren gegaan?

Zij had de brieven ontvangen, maar niet beantwoord.

Louise had zich zeer gekrenkt gevoeld door alles, wat er in den laatsten tijd gebeurd was. Alfonse had zijne bezoeken bij Louise wat verminderd. Dat reeds had haar gekwetst. Bij zijn laatst bezoek had zij naar het antwoord van den heer Dethmars gevraagd, maar dat was toen nog niet gekomen. De gedachte kwam toen bij haar op:

zou Alfonse wel ooit over mij tegen zijn vader gesproken hebben? Op den dag van zijne afreis naar Baden had hij schriftelijk afscheid van haar genomen. Maar het hoofd liep hem om; hij wist bijna zelf niet, wat hij schreef. Met belofte van eeuwige trouw sloot hij. Maar zijne trouw kwam en Louise én jufvrouw Deest zeer verdacht voor; en aangezien de heer Dethmars rijk was, en zij, in vergelijk van hem, arm waren, en het alzoo het voorkomen mogt hebben, of zij de betrekking met Alfonse aanhielden om de wille van zijn fortuin en zijne maatschappelijke positie, besloten moeder en dochter op de brieven uit Baden niet te antwoorden, maar te wachten totdat de oude heer Dethmars in persoon zou komen, om de hand van Louise formeel voor Alfonse te vragen. Liever wilde Louise na haar val den smaad der menschen dragen, dan zich optedringen aan eene familie, die haar zeker beschouwde als eene demie vertu. Zelfs in haar val wilde zij groot zijn. Een misstap had zij gedaan, tot eene laagheid was zij niet in staat.

VI.

„Alfonse,” zeide de heer Dethmars, „ga met mij mede naar uwe kamer; ik moet met u spreken.”

Alfonse was pas met zijne zuster te huis gekomen. Hij had een groot deel van den winter te Baden moeten doorbrengen. Nu het voorjaar was geworden gaven de geneesheeren verlof om de reis te doen.

Aleide Blomhout, de vriendin van Sophie, de rijke wees, was in het prachtig voorvertrek, om er hare vriendin optewachten.

Aangezien nu Aleide nog niets te maken had met de zaken van den heer Dethmars, die geheel in de war waren, sloten vader en zoon zich in de kamer van den laatste op.

De oude heer was, naar de penible omstandigheden, waarin hij zich bevond, nog al opgeruimd.

Dat bevreedde Alfonse.

De heer Dethmars las die bevreemding op het gelaat van den jongeling.

„’t Is waar, Alfonse, de val van Darbeij heeft mij een goed eindwegs medegesleept. Maar ik ben nog geen verloren man. Met kunst en vliegwerk heb ik mijzelf tegengehouden, of liever opgehouden. Zeer lang evenwel kan dat niet zoo gaan. En waarover ik u nu wilde spreken is dit: dat gij het in uwe magt hebt om mij te redden of te laten zinken.”

„Ik? Hoe dan vader?”

„Om staande te blijven heb ik drie ton noodig. Aleide heeft zooveel. Als gij nu voor Aleide iets

kunt gevoelen, vraag haar dan ten huwelijk; maar zeg haar dan tevens, hoe onze zaken staan. Want wat er ook boven ons hoofd hangt: wij willen eerlijk zijn en blijven."

„Vader, ik weet van Sophie genoeg om zeker te wezen, dat, als ik Aleide vraag, zij mij niet zal afwijzen, zelfs dan niet, wanneer ik haar met onze finantieelen toestand bekend maak. Maar dan zou ik niet eerlijk wezen, want ik bemin haar niet."

Dit trof den ouden heer hevig. Hij had aan geene weigering gedacht; zijn wil was altijd die van Alfonse geweest. Inderdaad deze weigering bragt hem van zijn stuk.

„Bovendien, vader..."

„Begin mij niet van dat burgermeisje, of alles is tusschen ons afgedaan."

„Vader wij zouden eerlijk zijn en blijven."

„Natuurlijk. Met een eerlijk hoofd wil ik in het graf dalen."

„Ik bemin Louise."

„Welnu, gij behoeft dat gevoel uws harten geen lucht te geven."

„Dat heb ik al gedaan."

„Buiten mij?"

„Ja, buiten u."

„Ziet gij het misdadige er niet van in om tegen een meisje ver beneden uw stand van liefde te spreken?"

„Neen, vader."

„Hebt gij dan geen eergevoel?"

„Maar, vader, wat is dat ver beneden onzen stand zijn?"

„Daarop wil ik u niet antwoorden; wij komen van het onderwerp af. Kort en goed; wilt gij Aleide niet huwen, goed, maar Louise ook niet."

„Mag ik nog een woord zeggen?"

„Indien gij u op korthed toelegt."

„Ik moet Louise trouwen."

„Wat betekent dat moeten?"

„Louise is de moeder van een knaapje, van hetwelk ik de vader ben."

De heer Dethmars stond driftig op. De massief mahonyhouten stoel viel tegen den grond.

„Het zijn mooie stukken, die ik van u hoor. Wie zou dat achter u gezocht hebben? Men behoorde u te bezorgen in een verbeterhuis, en wie weet, wat ik nog doe."

Alfonse antwoordde niet.

„Daar staat gij nu en spreekt geen stom woord."

„Vader, wat zal ik zeggen, gij zijt geheel buiten uzelfen."

„En wat denkt gij nu wel, dat ik doen zal?"

„Toestemming geven tot ons huwelijk?"

„Misschien wel; dat hangt af van eene omstandigheid."

„Van welke, vader?"

„Of uwe Louise mij bevalt.”

„O, dat doet zij zeker. Wanneer mag ik haar aan u voorstellen?”

De heer Dethmars legde zijne hand op den arm van zijn zoon.

„Bedaar, sanguinisch mensch; ik wil met u spreken. Gij hebt zeker het plan, om nog heden Louise te bezoeken?”

„Wel zeker.”

„Nu, dat moet niet geschieden. Beloof mij, dat gij Louise noch zult schrijven, noch zult spreken gedurende twee dagen.”

Hij aarselde.

„Vertrouw uw vader, Alfonse!”

„Goed, ik zal haar noch schrijven, noch spreken, noch iets van mij doen hooren.”

„Dan wordt zij ook uwe vrouw; want wij zullen eerlijk zijn.”

VII.

De ongelukkige Louise zat met haar kind op den schoot tegenover hare moeder.

Hare oogen waren rood geweest.

„Wat is toch mannentrouw, moeder?”

„Ja, kind, maar niet alle mannen zijn trouwe-loos; er zijn ook eerlijken.”

„Ik begrijp mij volstrekt het gedrag van Alfonse niet.”

„Ik wel, Louise. Alfonse heeft zijn vader over u gesproken. Hij is rijk en zoo men hoort trotsch. Mij dunkt, ik hoor hem zeggen: „laat die malle meid loopen.” Hij heeft Alfonse naar Baden opontboden, om hem u daar te doen vergeten. Dat is gemakkelijk gegaan; vooral toen de verleider geen antwoord van u kreeg op zijne brieven. Nu is hij misschien al met eene Groote Dame getrouwd, niet eens meer denkende aan u of aan zijne eeden.”

„Mij dunkt, moeder, hij is niet getrouwd; hij heeft mij niet vergeten. Ik denk altijd nog: dat wij niet goed gehandeld hebben.”

„Wij hebben zeer goed gehandeld; wij hebben als eerlijke vrouwen gehandeld.”

„Maar, moeder...”

Louise kon niet uitspreken; er werd gescheld.

Het was een heer in het zwart gekleed met een allergunstigst physionomie. De gulheid lag op zijn gelaat. Zijne witte haren — want hij was vroeg grijs geweest — bedekten een schilderachtig hoofd. Hoewel ouder dan zestig jaar, was hij nog een schoon man.

Hij trad met veel deftigheid binnen, en of hij

een oude bekende was, ging hij allereerst naar de blinde moeder en onderhield zich met haar op de minzaamste wijze.

„Neem plaats, mijnheer.”

„Eenige oogenblikken slechts.”

„Wat een lief kind heeft mejufvrouw daar op haar schoot. Hoe oud is het?”

„Bijna zestien weken, mijnheer.”

Aan het oog van Louise ontglipte een traan.

Die traan viel op de volle wang van den kleine.

„Die traan, mejufvrouw, zal op het hart van uw verleider branden.”

„Mijnheer weet dan....?”

„Alles. Alfonse heeft mij alles gezegd. Ik ben zijn vriend. Hij heeft mij verzocht u zijne hartelijke groeten overtebrengen.”

Louise keek den kant van het venster uit, om den bezoeker niet aantezien en hare tranen den vrijen loop te kunnen geven.

„Die tranen, mejufvrouw, zullen den misdadiger op zijn hart branden, herhaal ik, indien hij u niet eert.”

„Alfonse is geen slecht mensch. Men behoeft maar in zijn oog te lezen, om van het tegendeel overtuigd te worden.”

„Hoe? Gij verdedigt hem nog?”

„Omdat ik hem ken?”

„Ik ken hem langer dan gij. Maar ik verde-

dig hem niet. Ik heb hem vooruit gezegd: Alfonse, gij hebt niet eerlijk gehandeld.”

„Maar, mijnheer, als nu zijn vader, die men zegt, dat zeer rijk en zeer trotsch is, zijne toestemming volstrekt niet heeft willen geven?”

„Die wil hij wel geven.”

„Maar Alfonse heeft ons toch geschreven, dat zijn vader niet eens wilde, dat hij onzen naam zou noemen.”

„Waarom hebt gij Alfonse op zijne brieven niet geantwoord?”

De blinde, die tot nu toe gezwegen had, nam het woord op en zeide:

„Mijnheer, wij hebben beiden te veel eerbied voor ons eigen karakter, dan dat wij tot eene laagheid zouden kunnen besluiten.”

De vreemdeling scheen met dit antwoord zeer tevreden.

„'t Is zoo: de heer Dethmars wilde in den beginne niets van dat huwelijk weten, maar nu bewilligt hij er in.”

„Moet gij ons dat komen zeggen? Was dat niet de pligt van Alfonse?”

„Zeker onder andere omstandigheden, maar in dit geval niet.”

„Wat bedoelt gij daarmee?”

„Dat de heer Dethmars om de misstappen van

zijn zoon goed te maken zelf uwe hand voor hem vragen wil."

Er was een oogenblik dat niemand sprak.

„Louise," zei toen de vreemde heer op een toon van vertrouwelijkheid, en nam hare hand in de zijne: „Louise, ik ben de vader van Alfonse. Vergeef hem, dat hij de oorzaak is geweest uwer tranen; vergeef mij, dat ik wat hard ben geweest, en toon het, dat gij ons beiden vergeeft door mijn voorstel tot een huwelijk aan te nemen."

De verrassing was onbeschrijfelijk.

Hij stond op van zijn stoel, ging naar Louise en drukte haar een kus op het voorhoofd.

„Van dit oogenblik af zijt gij mijne dochter en is die jongen mijn kleinzoon. Maar, kom, nu moeten wij Alfonse, die nog van niets weet, ook verrassen."

Eene vigilant werd besteld, waarin jufvrouw Deest, Louise met den kleine en Dethmars plaats namen.

Aan het marmeren huis van den laatste gekomen, was Sophie de eerste, die hare aanstaande zuster hartelijk omarmde.

Daar komt ook Alfonse van het kantoor aanloopen.

Gij kunt denken, hoe hij opkeek.

„Nu, Alfonse zijt gij tevreden?"

„O, vader!" en weenend viel hij aan de borst des ouden mans.

„Zie, Alfonse" — sprak hij alleen voor dezen hoorbaar — „wij moeten ons belangrijk verminderen; wij houden nog maar zooveel over om burgerlui te zijn — maar wat ons rijk doet blijven is: dat wij eerlijk zijn." —

HET GEWETEN.

I.

Het geheele dorpje K..... was in groote opschudding.

Nu, dat was geen wonder; er was iets gebeurd, dat men niet had kunnen vermoeden, dat ooit gebeuren zou.

Wat dan?

Er woonde in het dorp een schoenmaker, die aller achting genoot. In de eerste plaats: hij kende zijn ambacht en wist iedereen schoenen naar voeten te meten; vervolgens was hij een man, die door gepaste spaarzaamheid een klein kapitaal had weten te vergaderen; dan was hij ook onbesproken van gedrag, was de vraagbaak van iedereen en deed zeer veel goed. Eindelijk was hij sedert ja-

ren ouderling, en hij gedroeg zich in dat opziensambt onberispelijk.

Die man gaat op een goeden dag naar den burgemeester, en zegt: „mijnheer, ik stel mijzelf in staat van beschuldiging.”

De burgemeester lachte, en antwoordde: „laat hooren, waarde Ploos; ik ben toch benieuwd te weten, wat gij tegen de wet misdaan hebt.”

„De burgemeester zal niet meer lagchen, als ik voor hem mijn hart heb uitgestort.”

„Inderdaad, is de zaak zoo ernstig?”

„Zeer ernstig. Gij zult u nog wel dien moord herinneren, die voor twintig jaren in ons dorp gepleegd is?”

„Van vrouw Liesbeth?”

„Juist. Tot nog toe heeft men den moordenaar niet kunnen ontdekken?”

„Geen spoor van hem.”

„Hier staat hij vóór u.”

De burgemeester, anders geen man, om spoedig van zijn stuk te worden gebracht, was nu toch geheel verslagen.

„Wat zegt gij, Ploos!”

„De waarheid.”

„Verhaal mij alles.”

De schoenmaker begon nu te vertellen, en het was duidelijk, dat hij de man was.

„Zie, mijnheer, ik heb eerst de stem van mijn

geweten trachten te verdooven. Het gelukte mij soms; maar dan weêr was die stem al te luide, en nu zelfs na twintig jaren heb ik geene rust; ik moet bekennen; ik wil mijne straf ondergaan.”

Ploos werd dien zelfden dag naar de stad gebracht, waar de regtbank resideert. Alles was op den been, om hem te zien. Nu zei de een: wie had dat kunnen denken? Een ander: wat kan een zondig mensch toch spoedig vallen? Een derde: ik heb nooit zin in hem gehad. Een vierde: zijn oog stond mij niet aan. Een vijfde: hij was mij al te vroom; ik mag ze niet, die zoo altijd onder den preekstoel zitten — en zoo had ieder wat te zeggen op den man, die den vorigen dag nog aller achting genoot.

Die ontdekking nu had juist plaats gehad op den dag, aan welks avond vier vrienden van het dorp gewoon waren kransgewijze bijeen te komen: de dominé, de dokter, de meester en een gepensioneerd officier.

Men kan wel denken, dat in het begin van die bijeenkomst over bijna niets anders gesproken werd dan over de onverwachte bekentenis van Ploos.

„Ja, mijne heeren,” zei ten laatste één uit het gezelschap, „het geweten heeft eene onweêrstaanbare kracht. Het mag voor een tijd insluimeren en slapen, maar eens ontwaakt het weêr, en is dan een gestreng regter. Het geweten bewaakt in ons

hart de redelijke waarheden, de eeuwige voorschriften van deugd, het bewustzijn van regt en onregt, en verdedigt tegen drogredenen en valschen schijn, tegen de verleiding der zinnelijke vermaken en de aanlokselen van het eigenbelang.

Ik herinner mij een krachtig bewijs daarvoor in hetgeen in mijne jeugd op mijne geboorteplaats gebeurd is, en, zoo het u niet verveelt, zal ik u die geschiedenis mededeelen."

De toestemming werd gaarne gegeven, en onze spreker begint zijn verhaal.

II.

In Haarlem woonden twee broeders onder één dak. Zij oefenden hetzelfde ambacht uit, dat van klompenmaker. De oudste was ongehuwd; de ander was weduwnaar, en had uit zijn huwelijk met eene zeer brave vrouw een jongen, die op den tijd, dat ons verhaal begint, omstreeks vijf jaar oud was. Die broeders leefden in de volmaakste eensgezindheid; zij hadden elkander lief. Wat de een wilde, stemde de ander toe. Beiden waren zeer zedelijk van levensgedrag; noch in het een noch in het ander gingen zij zich ooit te buiten; maar beiden waren ook godsdienstig en door de

godsdienst krijgt de zedelijkheid eerst de ware waarde. Wat hunne uitwendige omstandigheid betrof, dan hadden zij het niet zeer ruim; van handarbeid moesten zij leven en het was er zelfs wel eens bekrompen. Intusschen hielden zij altijd goeden moed, bleven arbeidzaam, en maakten elkander het leven zoo aangenaam als mogelijk was.

Nu gebeurde het, dat de zuster van de vrouw van Albert kwam te sterven. Zij liet geheel ongedacht een kapitaal na van tweeduizend gulden, hetwelk zij bij testamentaire beschikking aan Alberts zoontje, Frans, vermaakt had.

De beide broeders overlegden, wat zij met die som zouden doen, en kwamen overeen, dat het best was het kapitaal vasttemaken als eerste hypotheek, opdat het kind er later over zou kunnen beschikken, als het tot gevestigden staat was gekomen. Van de intrest zouden zij hem groot maken en goed wat laten leeren. Zoo geschiedde het ook. Men deed alsof die tweeduizend gulden niet bestond, en wendde de rente aan ten behoeve van Frans.

Toen Frans twaalf jaar was, broeide een zwaar onweder boven zijn hoofd.

Zijn vader, die eene slechte borst had, werd bedlegerig. Het was van den stoel op het bed, van het bed op den stoel.

Op eens was alle vrolijkheid uit het huis verbannen.

De liedjes, die de beide broeders zongen, als zij aan het werk waren, werden niet meer gehoord.

Als Klaas naar het bed heenzag, waarop zijn broeder lag, kwam er een traan in zijn oog.

„God geve, zeide hij meermalen, mijn Albert, dat wij nog niet scheiden.”

„En evenwel geloof ik, Klaas, dat wij den langsten tijd bij elkander zijn geweest.”

„O, laten wij alles hopen van de aanstaande lente.”

„Die beleef ik niet, mijn beste jongen.”

„Gij beleeft haar wel, als God mijne gebeden verhoort.”

„Maar als de Heer er nu wijze redenen voor heeft om dat gebed niet te verhooren?”

„Dan zullen wij Gode zwijgen.”

„En tevreden zijn?”

„Als de Heer mij maar sterkt.”

„Zoo is het goed; ja wij willen in 's Vaders wegen berusten.”

„En denken:

„Diepe wijsheid zijn uw paden,
Wijsheid zonder eind of paal
Zijn, o hooge God! uw daden,
Zijn uw wegen altemaal.”

„Klaas, ik moet nog eens vertrouwelijk met u spreken. Ik zal het niet lang meer maken — God moge mijne arme ziel genadig zijn! — Nu rust de zorg voor Frans op uwe schouders alleen. Gij bemint hem, dat weet ik; onderhoud dat gevoel ook dan, wanneer ik niet meer bij u ben. Voed hem op in de tucht en vermaning voor den Heer. Maak een man van hem. En nog iets: al is het ook, dat gij in den grootsten nood mogt komen, breek nooit zijn geld aan. Bewaar zijn eigendom, en geef het hem als hij meerderjarig is. Nogtans kwam hij vóór dien tijd te sterven, wat de Heer verhoede! dan is natuurlijk de geheele som voor u.....”

Eene hoestbui belette hem voorttegaan.

Juist kwam Frans binnen.

Hij ging dadelijk naar het bed zijns vaders.

„Hoe is 't, vader?”

„Niet best, mijn Frans, vader is op den weg des doods.”

„Zal ik nog eens naar den dokter gaan?”

„Och, mijn jongen, dat zou mij niet meer helpen. Blijf liever in deze oogenblikken bij mij, zij zullen wel de laatste wezen.”

En zij waren de laatste.

Een uur daarna was Albert ingesluimerd, om hier niet meer te ontwaken.

II.

Klaas hield zijne belofte zeer naauwgezet. Hij zorgde nu voor Frans alsof deze zijn kind was. Bleef hij een oogenblik langer dan gewoonlijk uit de school, dan had Klaas rust noch duur. Dan ging hij op de straat uitkijken; dan ondervroeg hij de bureu, die, spottende met zijn angst, zeiden: welnu zoo'n groote jongen zal in geene zeven slooten tegelijk loopen! Sliep Frans niet rustig, dan stond Klaas, al was 't ook in het midden van den nacht, op, maakte hem wakker, gaf hem wat drinken, en bleef zoolang voor het bed staan, totdat hij weêr ingeslapen was. Was aan den eenvoudigen disch de trek niet zeer groot, dan at Klaas ook niet; dan zat hem een brok in den keel, welke het eten niet wilde laten zakken. Om kort te gaan Klaas was een voogd, zooals er maar weinigen zijn.

Nu gebeurde het eens, dat een vriend van Klaas uit Spaarndam, dezen op een zondag kwam bezoeken. Onder anderen viel het gesprek ook op de landverhuizing, van welke destijds aller mond vol was.

„Ja,” zeide de bezoeker, „ik denk ook mijne fortuin in Amerika te beproeven.”

„Gij?”

„Ja zeker. Als ik vrouw en kinderen had deed, ik het niet, maar nu ik vrijgezel ben, wil ik het wagen. Ik heb zestien honderd gulden; ik wil eens zien of ik er geen zestien duizend van maken kan.”

„Zou dat zóó gaan?”

„Wel wis gaat het zoo. Hoevelen zijn dáár rijk geworden, en waarom zou ik het ook niet worden? Mij dunkt, Klaas, gij hebt er ook wel ooren naar; ga mede, dan heb ik een flinken reisgezel.”

Klaas wees het voorstel van de hand, en zeide: „ik blijf maar klompenmaker. Wie voor een stui-ver geboren is, wordt geen dubbeltje rijk.”

Zoo liep dit eerste bezoek af, en Klaas dacht niet meer aan het in zijn oog bespottelijk voorstel.

Doch Menko uit Spaarndam kwam nog eens en nog eens, en was zóó welsprekend, en wist zóó goed alle bedenkingen optelossen, dat Klaas nog wel weigerde, maar toch niet meer zoo bepaald. Het was hem aantezien, dat hij weifelde, en wie weifelt is reeds half verloren.

Toen Menko 's avonds afscheid nam, vroeg hij nog eens: „nu, kameraad, hoe denkt gij er over?”

„Beter dan vroeger — maar ik wil ten minste nog veertien dagen hebben, om mij te bedenken.”

Maar toen Menko weg was, bedacht Klaas zich

heel niet. Een oogenblik had hij gewankeld, maar nu scheen hij weêr vast te staan.

In die dagen werd Frans ziek.

In het eerst scheen de ziekte van weinig beteekenis, maar zij nam in hevigheid toe, en niemand was ongeruster dan Klaas. En geen wonder; het kind had een hersenkoorts, en ijde onophoudelijk. De dokter had zijne schouders opgetrokken; Klaas had dat gezien, en dacht: als je maar weg bent, dan zal ik wel andere hulp inroepen. Zoo gezegd, zoo gedaan. Pas heeft de dokter zijne hielen geligt, of Klaas is al op weg naar een anderen dokter. Gelukkig treft hij dezen te huis, en bereidwillig om met hem te gaan.

Het was intusschen avond geworden.

De nieuwe geneesheer sloeg den zieke oplettend gade, en zeide toen: ik zal hem genezen. Ziehier een recept; laat het dadelijk gereed maken, en als hij den drank geregeld om het half uur inneemt, zal hij behouden zijn.

Klaas stortte tranen van vreugde. Hijzelf ijlt naar den apotheker, en wacht tot dat de drank gereed is. Onderweg zei hij in zichzelf: „zie zoo, Fransje, wij zullen u wel helpen; ik zal den geheelen nacht bij u waken en bidden.”

Toen hij te huis kwam zat Menko bij het bed van den zieke.

„Wel, vroeg Klaas, hoe lijkt u mijn jongen?”

„In een slechten staat, Klaas. Onder ons gezegd, de jongen ontspringt dezen dans niet. Al uwe fleschjes zullen niets baten; gij kunt ze gerust in het Spaarne werpen. Kijk, ik beklaag je; want het zal een harde slag voor je wezen, als je dat kind, waaraan je zoo gehecht bent, zult moeten missen — maar Klaas, kijk, dan, als dit het geval is, treur dan niet, alsof gij geen Christenmensch zijt, maar blijf man, en ga meê naar Amerika.”

Al weêr dat Amerika.

Maar wat had Klaas nu eigenlijk tegengehouden, om naar dat goudland te gaan?

Twee dingen: vooreerst, wat moest hij met Frans beginnen? Hem medetenemen, dat ging niet, en hem in het vaderland te laten nog minder. En dan ten tweede: Menko had zestien honderd gulden, maar wat had hij? Als hij eens alles, wat hij bezat, tot geld maakte, dan zou hij misschien tweehonderd gulden hebben, en dat beteekende niets. Veronderstel nu eens, dat Frans sterft, dan is er geen beletsel meer; dan is Klaas erfgenaam van Frans, dan is hij tweeduizend gulden rijk, dus... rijker dan Menko.

Hij gruwet bij dit denkbeeld: als Frans eens stierf.

Hij gaat naar het bed, en geeft den lieven zieke een kus.

Maar deze ijlede slaat van zich af en zegt: „ga weg, ik wil niets van u weten.”

„Ja, ja, dat is goed; als gij weêr beter zijt, zult gij wel anders spreken, mijn Frans.”

Menko ging heen met de belofte om des anderen daags terugtekomen.

En toen Menko de woning van zijn vriend verlaten had, was het precies, of Klaas niets anders hoorde dan Amerika, goudland, twintig duizend gulden en misschien nog wel meer; want hij was nog jong genoeg om fortuin te maken.

„Nu, zooals God wil. Eischt God mijn Frans op, ik zal hem afstaan; mijn hart zal bloeden, maar ik hoop te berusten.”

Hij gaat voor het bed zitten, en beschouwt den zieke naauwlettend.

Aangezien diens lippen droog zijn, geeft Klaas hem op een lepel wat water, en Frans neemt dat gretig aan.

Maar Klaas geeft den drank niet.

„Geef dan toch den drank,” fluistert de goede genius Klaas in, „anders is het kind verloren.”

„Geef den drank niet,” zeide een demon, „anders herstelt het kind, en dan kunt gij niet naar Amerika gaan.”

„Geef den drank aan het kind,” fluistert zijn beschermengel weêr; want de rust van uw geweten is er mede gemoeid.”

„Fraatjes,” zei de demon, „het kind zal toch sterven. God bepaalt immers den tijd van iederen mensch.”

Intusschen was het nacht geworden.

Het was zoo akelig stil.

En die stilte werd alleen afgebroken door het ijlen, woelen en steenen van den zieke, waarmede zich het tikken van de klok vermengde.

Klaas zit met de hand onder het hoofd, zoo bleek als een doode. In het vertrek, flauw verlicht, is het, alsof hij een derde ziet.

Hij staat op, om dien derde te ontwijken.

Ziet hij goed? Is 't Albert, zijn broeder?

Tegelijk valt zijn oog op den drank, die nog onaangeroerd staat.

Koud zweet staat hem op het voorhoofd.

Op eens nadert hij de tafel, neemt het fleschje in de hand, schud het om, giet er een lepel vol uit, en wil naar het bed gaan.

„Spoed u, spoed u,” roept eene vriendelijke stem hem toe; „het is nog niet te laat. Denk aan uw broeder, wiens kind gij bezig zijt te vermoorden.”

Hij is het bed van Frans genaderd.

„Zijt gij dwaas?” roept eene andere stem. Nu helpt het toch niet meer. Het geld is reeds voor u; gij zijt tweeduizend gulden rijk.”

Klaas heeft, en de lepel valt hem uit de hand.

De oogen van den zieke waren gebroken; hij werd stiller.

De klok sloeg vier uren.

Klaas bonsde het hart hoorbaar.

Wederom giet hij uit het fleschje eene hoeveelheid in den lepel.

Nu bragt hij het aan den mond van den zieke; maar die mond is al gesloten. De tanden staan op elkander geklemd.

„Te laat! te laat!” roept hij wanhopend uit, en werpt den lepel op de tafel, en de lepel vliegt tegen het fleschje aan; het fleschje is gebroken; de inhoud valt op den grond.

„Wat nu te doen? o, mij ongelukkige!”

En wederom was het, alsof hij Albert zag.

Hij hield zijne beide handen voor zijne oogen; maar de verschijning week niet.

„Vergeef mij, broeder, vergeef mij! Eén oogenblik heeft mij slecht gemaakt; o, ik bid u: vergeef mij!”

Frans rigtte zich op; keek met schrille oogen door het vertrek; stak zijne armen uit; gaf een kreet, den laatsten kreet;..... Zijn vader had hem meêgenomen.

Klaas ging nog eens naar het bed, maar de zieke was reeds ontslapen.

III.

Toen de spreker tot zoover met zijn verhaal gekomen was, zag hij op het gelaat der aanwezigen, dat het indruk had gemaakt.

Hij hield eenige oogenblikken stil, en vervolgde toen:

In het aanlokkelijk dorpje D..... niet ver van A..... was eene prachtige villa te koop.

Zij werd aangekocht door een heer, die haar dadelijk ging betrekken.

Die heer had een vreemd uiterlijk. Hij droeg in den regel een langen bruinen fijn lakenschen jas, die tot aan den hals was toegeknoopt. Hij had een witten doek om van het fijnst batist, en een lagen hoed op met zeer breeden rand. In de hand droeg hij een stok met gouden knop. Wie hem voor het eerst zag, zeide, dat hij wel wat op een kwaker geleek.

Hij heette mijnheer Broom.

Pas was hij inwoner van het dorp, of hij deed zich kennen als iemand, die alle goede dingen voorstaat. Toen hij een jaar op het dorp was geweest, zeide men, dat hij alleen voor anderen leefde; en later werd hij algemeen genoemd de goede heer Broom, of de barmhartige.

Zijn ouderdom was niet juist te bepalen; maar

den meesten kwam hij voor een man te zijn, die naar de zestig liep.

Gij kunt u niet begrijpen, hoeveel goed hij deed.

's Morgens vroeg begon hij zijne wandeling te maken. Dan liep hij de armoedigste wijken van het dorp door, sloop hier een huisje binnen, daar eene hut, en vertoonde zich als den goeden engel der armen en ongelukkigen. Was er een boer, die, om redenen buiten zijne schuld, de pacht niet kon betalen, dan voldeed hij die, en vroeg aan den boer niet eens een bewijs. Was er een zieke, die geen dokter nam, omdat hij arm was, dan sprak hij bij den dokter goed voor dien man. Was er eene kraamvrouw, manden vol goed zond hij er heen. Kwam er brand, mijnheer Broom was de eerste, en waagde zich te midden van het grootste gevaar, alsof hij niet één, maar wel drie levens te verliezen had. Zoo gebeurde het eens, dat er brand uitbrak bij een bakker. De bovenverdieping, die verhuurd was aan, en bewoond werd door eene weduwe met een dochtertje van twaalf jaar, stond op eens in helle vlam. De moeder was naar een naburig dorp gegaan, om haar broeder, die ziek was, te bezoeken. Het meisje was tijdig naar bed gegaan, omdat zij zich niet wel gevoelde. Het kind sliep nog, toen de vlam de lucht reeds bloedrood verwe. Alles was in de weer. Mijnheer Broom ontbrak er natuurlijk niet. Men dacht aan

de twaalfjarige, maar niemand durfde zich op de brandende kamer te wagen. Mijnheer Broom bedacht zich geene minuut. Hij loopt den krakenden trap op, en stoot de deur open. Vlammen en rook verwelkomen hem. Voor zich uitzien kon hij niet. Het kind is wakker geworden en gilt hartverscheurend. De barmhartige neemt het meisje op, draagt het in zijne armen van de kamer, bereikt den brandenden trap, springt dien met zijn last af, en brengt haar behouden beneden. Hijzelf heeft belangrijke brandwonden. Hij is bijna onkenbaar. Men jubelt. De lucht weergalmt van vreugdekreten. Mijnheer Broom is er boos om, dat het volk zijne zelfopoffering prijst. Hij heeft niets meer gedaan dan zijn pligt.

Op een anderen tijd staan eenige kinderen te spelen bij het vallaat. Het is hoog water. In de kolk staat meer dan zeven voet. Een lieve jongen loopt achteruit, terwijl een andere hem krijgen wil. Hij schatert van lagchen, ziet geen gevaar en valt in de kolk. Zijne speelmakkers gaan naar het vallaathuis. De vallaatsmeester schiet toe met een haak en touwen. In een oogenblik zijn er wel honderd menschen. Het kind is reeds gezonken. Men voelt met den haak, maar vindt het niet. Wie durft in die diepte te springen? Niemand waagt zijn leven. Daar komt de goede heer Broom aan. Zóó hoort hij niet: een kind in het water,

of hij werpt zijn hoed af, trekt zijne bruine jas uit, springt in den kolk, duikt als een visch, zoekt het kind, vindt het en houdt het boven water. Men neemt het kind aan. De krachten van den redder zijn uitgeput. Maar men schiet toe en haalt hem, terwijl hij reeds bewusteloos is, op. En geen wonder: het was in de maand Februarij. Het ijs was pas uit het water.

Zoo zou ik u meer staaltjes kunnen vertellen.

Nog moet ik zeggen, dat hem ook de zedelijke en geestelijke belangen van de menschheid ter harte gingen. Men klopte nooit te vergeefs bij hem aan om ondersteuning van eenig genootschap. Dan gaf hij ruim en op edele wijze. Iedere gave was door de liefde geheiligd. Hij rigtte in het dorp eene zondagsschool op, bezoldigde den meester en betaalde de prijzen tot aanmoediging. Hoorde hij, dat iemand niet goed gehandeld had, hij ging heen, en bragt hem zijne dwaling onder het oog. Waren er twistenden, hij was de vredemaker. Trage kerk-gangers bragt hij weer in het huis des gebeds. Om kort te gaan: hij was een Christen, die zelfverloochening en opoffering kende en beoefende.

In die dagen kreeg ik eene betrekking in D...., waar ik vroeger nooit geweest was.

Ik was er pas, of ik hoorde allen lof van den heer Broom.

Broom!.... Dien naam had ik voor vele jaren

meer gehoord; maar waar en in welke omstandigheden, dat kon ik mij niet dadelijk herinneren. Ik verlangde zeer om dien weldoener van het dorp te zien. De gelegenheid liet zich niet lang wachten. Op eene wandeling kwam ik hem tegen, maar ik kende hem niet; wij groetten elkander beleefd, doch hij sprak mij niet aan en ik hem niet.

Op eenmaal verspreidt zich het gerucht, dat de heer Broom ziek is.

Ik verzeker u, mijne heeren, dat ik nog nooit zooveel ware deelneming heb gezien.

Menschen van allerlei rang, stand en leeftijd bestormden twee-, driemaal op één dag het huis, om te weten, hoe het met den barmhartige was.

Ik vroeg den dokter naar zijn toestand, en deze meende, dat het eene ziekte was tot den dood.

Intusschen lag hij niet plat te bed. Meestal zat hij in de gemakkelijkste voltaire, die ik ooit gezien heb.

Hij leed aan een tamelijk snel verval van krachten.

Men hoorde, dat hij gaarne bezoek had, wat hem den tijd kortte. Ik melde mij daarom ook bij hem aan, en werd bij den vriendelijken man toegelaten.

Ik was alleen met hem in de kamer.

Toen ik hem mijn naam noemde, vroeg hij of ik uit Haarlem was.

Ik bevestigde het.

Dan zijn wij stadgenooten; ik ben ook uit Harlem.

Zoo vroeg ik hem of hij mij dan te voren wel gekend had?

„Neen, maar uw naam kwam mij bekend voor. De Stolpen waren mijne naaste bureu.”

„Dan herinner ik mij u ook: gij zijt Klaas Broom, de klompenmaker?”

„Dezelfde.”

Er verliepen eenige minuten, voordat iemand onzer een woord sprak.

„Zoo,” zeide hij glimlagchend, „dan hebt gij mij in andere omstandigheden gekend, dan waarin ik nu ben?”

„In geheel andere.”

En uw blik schijnt mij te vragen: hoe ik zoo rijk en aanzienlijk ben geworden?”

„Ik ben minstens zeer verwonderd.”

„Welnu, ik moet iemand hebben, voor wien ik mijn hart kan uitstorten. Laat ik u een en ander van mijn levensloop verhalen.”

IV.

Mijnheer Broom verhaalde mij nu, wat wij reeds weten, namelijk, hoe hij aan de erfenis van tweeduizend gulden was gekomen.

Toen hij zijn tweestrijd en zijn toegeven aan de verzoeking in dien vreeslijken nacht had geschetst, moest hij ophouden, om de aandoening, die zich van hem meester gemaakt had, te bedwingen.

Nadat hij meer bedaard was, zette hij zijne geschiedenis voort, waarvan ik slechts het voornaamste zal navertellen.

Met de onregtvaardig verkregene som ging hij dan met Menko uit Spaarndam aan boord van een landverhuizersschip, dat hem naar Amerika zou brengen. Onderweg stierf Menko en, daar hij geen kind of kraai had, vermaakte hij zijne bezitting aan Klaas. Toen nu deze in het goudland kwam, besloot hij om niet naar goud te graven, maar zijn geluk in New-Yorek te beproeven. Hij zette een soort van logement op, en zijne onderneming gelukte hem. Na weinige jaren kon hij zijne zaak eene aanzienlijke uitbreiding geven. Het geld stroomde hem toe. Daarbij kwam, dat hij een huwelijk aanging met eene veertigjarige jonge dame, die bijna afzigtelijk leelijk was, maar een groot fortuin had. Met haar had hij tien jaren in den echt geleefd, toen zij hem ontviel. Nog eenigen tijd bleef hij in Amerika, maar nu om in groote en gevaarlijke reizen verstrooiing te zoeken. Hoe ouder hij werd, des te luider begon het geweten te spreken. Het verjaagde hem van de eene plaats naar de andere. Hij vlugtte steeds voor zichzelf.

ven, maar hij kon zijn bewustzijn niet ontvlugten. Zoo kwam hij terug in het vaderland, en dacht door zelfopoffering, menschenliefde en werkzaamheid ten algemeene en bijzondere nutte zijn geweten tot zwijgen te kunnen brengen, maar het gelukte evenmin. Hij verhaalde mij, dat hij bij testamentaire dispositie alles, wat hij bezat, vermaakt had aan liefdadige inrigtingen, maar dat het evenwel nog niet tot rust bij hem gekomen was. In het gebed had hij vertroosting gezocht, maar niet kunnen vinden; voor een oogenblik mogt hij na het gebed ruim ademen, later was het weér alsof eene geheele wereld op zijne borst gewenteld was. Als een kind schreide hij in mijne tegenwoordigheid, maar die tranen bluschten het vuur niet uit, dat hem heimelijk verteerde.

Kort daarop is hij gestorven.

Het geheele dorp deed hem uitgeleide naar zijne laatste rustplaats.

Er werden tot zijne verheerlijking een paar aanspraken gehouden, en nog lang daarna sprak men van den barmhartige, van den goeden heer Broom.

Ik ontnam zijne nagedachtenis dien roem niet. — hij had zwaar geboet; maar ik dacht met De Lamartine:

Son cercueil est fermé, Dieu l'a jugé, silence!

GILBERT.

I.

„Waar moet ik dan toch wezen? Ik kan geene hand voor oogen zien; is dat ook een nest van eene woning.”

„Neg tien trappen, dokter, en dan de deur aan uwe linkerhand.”

De stads-dokter, die in deze wijk de armen-praktijk waarnam en knorrig was, dat hij 's avonds bij een arme was geroepen, had zich eerst niet te huis gegeven. Toen hij voor een tweede maal geroepen werd, had hij drukke bezigheden voorgewend. Voor de derde keer had hij verkoudheid opgegeven. Doch eindelijk, toen men met een briefje van den wijkmeester kwam, had hij gezegd, dat hij straks even zou aankomen, als hij van mevrouw

die of die terugkeerde. Hij had zich volstrekt niet gehaast: het was maar een arme, bij wien hij geroepen werd, en eerst een paar uren, nadat men voor de vierde maal zijne hulp had ingeroepen, kwam hij, van ontevredenheid brommende, bij de patiente.

Nu moet het gezegd worden, dat de armenpraktijk niet zeer aangenaam is, en dat men er zich wel eens van afmaakt zoo goed als men kan.

Waar hij nu geroepen werd, was zijne hulp hoogst noodig.

Vrouw Stiens had al lang gesukkeld. Dien avond had zij eene beroerte gekregen, en de uren waren om den dokter uitgegaan.

Haar eenige zoon en eenig kind Gilbert zat voor haar bed, hield hare hand teeder in de zijne, maakte nu en dan hare lippen met koud water vochtig, en drukte dan een kus op het voorhoofd zijner moeder. Dan stond hij weér op en ging eens luisteren aan de vermolmde deur, of de dokter nog niet kwam. Was hij teleurgesteld, dan schudde hij treurig het hoofd, ging weér naar de zieke toe, luisterde naar hare benaauwde ademhaling, schoof het zwakke raam wat op, om versche lucht te laten binnenstroomen, haalde de pit van de olielamp met eene bakerspelde wat uit, en nam ten laatste het Bijbeltje van zijne moeder, om er tot zijne bemoediging wat in te lezen.

Gilbert was een jongen, aan wien zijne moeder reeds veel vreugd had beleefd en nog hoopte te beleven. Hij was veertien jaar oud, flink opgeschoten, had een levendig oog, schoone gelaatstrekken, en, wat het beste was, een goed hart, waarin eene oneindige liefde voor zijne brave moeder woonde.

Wij hebben reeds te kennen gegeven, dat zij arm waren.

Dat waren zij niet altijd geweest.

Gilbert en zijne moeder hadden betere dagen gekend. Het was nog geene twee jaren geleden, dat mevrouw Stiens zeer roijale, smaakvol gemeubelde appartementen bewoonde. Toen lag Gilbert school te B.... en voor hem werd uit eene onbekrompen beurs betaald. De verwachting, die men van hem gekoesterd had, werd nog zeer overtroffen, en op zijn twaalfde jaar sprak hij meer dan ééne taal, zong allerlieft, speelde heel aardig op het piano, teekende niet onbevallig, en was alle zijne medeleerlingen verre vooruit.

Maar op een goeden dag riep monsieur Nevers hem apart.

Monsieur Nevers was een meester, zooals er niet velen zijn. Al de jongens hielden veel van hem, en toch had hij ontzag onder zijne elèves. Wederkeerig had hij veel met zijne leerlingen op, en hij was meer hun oudere vriend, dan de ge-

vreesde plak-monarch uit den zoogenaamden goeden ouden tijd.

Toen hij Gilbert riep, om dezen alleen te spreken, kon men het hem aanzien, dat hij een weinig ontroerd was.

„Ga zitten, Gilbert!”

Hij wachtte eene poos, voordat hij meer zeide. Dat verontrustte Gilbert.

„Mijnheer,” zeide deze, „is het te huis met moeder niet goed? Gij houdt daar een brief in uwe hand en zet zoo'n onheilspellend gezigt.”

„Het is juist een brief van uwe moeder. Ik heb hem gisteren gekregen. Uwe mama is heel wel; maar er staat iets in, dat ik u uit haar naam moet mededeelen. Het is wel iets heel ongelukkig voor u, en ik weet haast niet, hoe ik het zal inkleeden om u niet te verschrikken.”

„Spreek gerust, mijnheer; ik zal wel bedaard blijven, als ik maar weet, dat mama wel is.”

„Welnu, ik zal het u dan zeggen. Mevrouw Stiens schrijft mij, dat zij plotseling van alle middelen beroofd is, en dat zij u dus niet langer op school kan laten leggen.”

Beiden zwegen stil. In het oog van monsieur Nevers kwam een traan; die traan was opregt. Gilbert had zich sterker gewaand, dan hij inderdaad was. Bleek en bevend zat hij daar neder, met het gelaat in de beide handen verborgen.

„Ik zal alzoo naar huis gaan, mijnheer.”

„Niet zoo haastig, Gilbert, het is zeker heel ongelukkig voor uwe moeder. Zij schrijft mij, dat zij voortaan voor u beiden zal moeten werken. Was het niet beter, dat zij het voor zichzelf alleen deed — eene vrouw heeft toch weinig behoefte — en dat gij bij mij bleeft, om uwe opvoeding te voltooijen?”

„Maar, mama schrijft immers, dat zij dat niet langer fourneren kan?”

„Welnu, dat behoeft ook niet, dat vroeg ik niet. Ik wil u om niet nog een paar jaren houden — omdat gij mijn beste leerling zijt.”

Toen stond Gilbert op, vloog naar Nevers toe en omhelsde hem hartelijk.

„Ga nu naar uwe kamer, en schrijf mijn plan aan uwe moeder.”

In een oogenblik was Gilbert boven, en was hij bezig aan zijne moeder te schrijven. Maar hij had pas eenige woorden op het papier, toen hij bitter begon te weenen.

„Ach, mijn God!” riep hij uit; „is zij arm, zal zij nu moeten werken?”

Nog eenige minuten zat hij te peinzen. Toen verscheurde hij den brief, en ging opgeruimder, dan hij zooeven was, naar beneden.

„Hoe! al gereed, Gilbert? Wel, dat hebt gij spoedig gedaan.”

„Ik heb niet geschreven, mijnheer!”

„O, ik begrijp het al: gij waart te zeer aangedaan.”

„Dat ook; maar in de tweede plaats — ik hoop niet, dat gij er boos om zult worden — ik zal van uw vriendelijk aanbod geen gebruik maken.”

„En waarom niet?”

„Omdat ik het niet goed wil hebben, als moeder armoede lijdt. Ik ga naar huis; ik zal met moeder werken. Ik ben nog wel jong, maar gij hebt altijd gezegd: dat men met een goeden wil alles doen kan.”

„Dat is zeker zoo, Gilbert; maar gij hebt geen ambacht geleerd, omdat gij nog te jong waart, en omdat men redelijker wijze niet kon denken, dat gij het zoudt noodig hebben. Wat zoudt gij dus voor uwe moeder kunnen doen? Gij zoudt haar veeleer tot last verstrekken; terwijl, wanneer gij nog eenigen tijd bij mij blijft, om u te bekwaamen, gij met de hier verworven talenten later te beter kunt woekeren.”

Gilbert zag het gegronde van dezen raad wel in, maar hij kon het denkbeeld niet verdragen, dat, terwijl hij hier overvloed had, zijne moeder welligt gebrek moest lijden en in kommer hare dagen doorbrengen. Bovendien: was hij bij haar, kon hij dan ook al in den eersten tijd niets ver-

dienen, hij kon haar toch met zijn lach vervrolijken, met zijne liefde troosten. Zij was dan niet meer zoo eenzaam; maar zij had eene aanspraak aan haar kind. Hij zou ze dan haar zwaren last helpen dragen, en op die wijze een groot deel van zijne kinderpligten vervullen.

Zóó zat hij te peinzen met zijne kleine, goed gevormde hand onder het hoofd; terwijl monsieur Nevers tegenover hem zat, en sprakeloos het besluit van zijn goedhartigen leerling afwachtte.

Gilbert hief eindelijk het hoofd op, en zag met sprekende oogen den braven leermeester aan.

„Welnu, Gilbert?”

„Ik blijf bij mijn plan, mijnheer, morgen reeds ga ik op reis.”

Mevrouw Stiens was enkel vreugde, toen zij den twaalfjarigen knaap aan haar hart drukte. O, toen was alle smart geweken, althans zij gevoelde die niet. Maar toen zij nu den brief las, die Nevers aan Gilbert had medegegeven, en waarin hij zijn voorstel aan deze en het besluit van den braven jongen mededeelde, toen barstte de moeder het in tranen uit om de liefde en dankbaarheid van haar kind. Ook zij besepte, hoeveel beter het voor Gilbert zou geweest zijn, dat hij nog eenigen tijd

onder het opzigt en de voortreffelijke leiding van mijnheer Nevers gebleven was, maar toch kon zij niet verhelen, dat het gedrag van haar kind allerloffelijkst was en stof gaf tot danken aan Hem, die het een zoo gevoelig hart had ingeplant.

„Gij zoudt dan voor uwe moeder willen arbeiden, mijn jongen?”

„Als het noodig is, moeder, gewis, al was het ook des nachts.”

„Zoudt gij meenen, dat het niet noodig is, Gilbert?”

Die vraag deed zij hem, omdat zij wel gezien had, hoe moeilijk het er bij hem in kon, dat zij arm waren, daar zij nog gezeten was in zoo'n bijna rijke omgeving.

„Mij dunkt, mama, hier is nog niets veranderd; het is alles als te voren.”

„Ja; maar niet lang zal het zoo blijven. Wij zijn bepaald arm. Niets blijft ons over dan deze meubelen, en wat zijn ze waard? Ik zal ze eerst-daags verkoopen, en van de opbrengst kunnen wij het dan, als wij heel zuinig zijn, wel eenigen tijd uithouden, hoewel de taxateur gisteren zeide, dat zij maar weinige duizende guldens waard zijn.”

„Maar hoe komt het, moeder, dat wij zoo arm zijn geworden?”

„Omdat men misbruik gemaakt heeft van mijn vertrouwen.”

Dat zeggende keerde zij zich om, opdat Gilbert hare tranen niet zou zien.

„Welnu! dan maar spoedig opgeruimd..... maar..... waarheen?”

„Ik heb eene kamer met alcove gehuurd op de Baangracht.”

„Op de Baangracht? op die leelijke Baangracht?”

„Wel, Gilbert, ik wilde u verstandiger hebben. Zooeven hadt gij den moed, om mij overal te volgen en alles met mij te deelen, en.... zinkt u nu de moed al in de schoenen?”

„O! ik zal er niet meer over spreken. Het is goed — wij gaan dan wonen op de Baangracht.”

„En, Gilbert, ik zal voortaan slechts jufvrouw worden genoemd.”

Jufvrouw? Waarom jufvrouw en niet zooals altijd mevrouw?”

„Eigentlijk is mij die titel nooit toegekomen; maar men heeft hem mij gegeven, omdat ik nog al op een grooten voet leefde.”

„Maar papa was toch een rijk man!”

„Ja, Gilbert, dat was hij; maar laat het u genoeg zijn, dat ik op den titel van mevrouw geene aanspraak mag maken. Gij moet dat eerbiedigen.”

„Ik zal het.”

„Nu zal ik u zeggen, lieve, wat mijn plan is. Zoodra als wij verhuisd zijn moet gij een ambacht kiezen; bijvoorbeeld dat van timmerman, boekbin-

der, schrijnwerker, of wat gij wilt. Dan moet gij u met de borst op uw eenmaal gekozen vak toelleggen; en gij zult uw best doen, niet waar?"

„Of ik mijn best zal doen, moeder! twijfel daaraan niet. Het zal maar kort duren, dan verdien ik geld. Gij zult over Gilbert tevreden zijn.”

Kort daarop betrokken zij de kleine kamer met alcove op de Baanrucht. Gilbert deed het werkpak aan — want hij kwam bij een timmerman in de leer — en vrolijk neuriënde, en met zijn duimstok de maat slaande, ging hij als krullejongen naar den winkel van baas Sanders.

Aanvankelijk scheen het, dat de zon van voo spoed, die eenigermate door wolken van treurigheid was beneveld, toch niet geheel taande. De opbrengst van meubelen was boven verwachting groot, en jufvrouw Stiens ontving na aftrek van alle onkosten eene goede som. Zij begreep teregt, dat het hare zaak niet was voortaan van den hoo gen boom afteteren, maar wel om het geld zoo voordeelig mogelijk uittezetten. Zij sprak daar over met zekeren heer Holboom, die een nog al aanzienlijk kantoor had en haar menigmaal goeden raad had gegeven. Hij meende, dat zij niet beter kon doen, dan haar geld in zijne zaken te

steken, als wanneer hij haar eene goede interest aanbod. Met dankbaarheid werd dit aanbod aanvaard. Doch slechts weinige maanden waren er verlopen, of het kantoor springt en Holboom was voort. Nu kon zij in waarheid zeggen, dat zij arm was. Zij bezat geene penning meer in de wereld. Wij zijn niet in staat haar gevoel te beschrijven. Bloedverwanten, tot wie zij zich wenden kon, had zij niet. De weinige vrienden, die zij gehad had, zouden zich verontschuldigen, zoo goed als zij konden. Gilbert verdiende nog niets. Zóó was hun toestand dus wel betreurenswaardig. En was het daarbij gebleven, maar het is een spreekwoord, dat dikwijls door de ervaring bewaarheid wordt: een ongeluk komt nooit alleen. Dat moesten jufvrouw Stiens en haar kind ook onder vinden.

Kort toch na den harden slag, die haar getroffen had in het verlies van haar wel klein doch onontbeerlijk vermogen, kwam Gilbert eens te huis zóó opgewonden, alsof er heel wat gaande was. Hij had iets verborgen onder zijn schootsvel. Het was eene stoof, die hij zonder hulp van anderen had gemaakt. Hij wilde zijne moeder met die kleinigheid verrassen. En zij was er dan ook wat mede in haar schik, dat hij reeds zulke vorderingen gemaakt had. Zij had het altijd wel gezegd: dat zij in hem een werkzamen, oppassenden zoon

zou krijgen. De jufvrouw van beneden werd geroepen om de stoof eens te zien en haar oordeel te zeggen.

Terwijl buurvrouw de stoof goed bekeek, viel het oog van jufvrouw Stiens op haar zoon, dien zij meende, dat bleeker was, dan gewoonlijk.

„Och, moeder, ik ben toch heel wel; ik heb alleen maar wat hoofdpijn.”

„En hebt gij ook pijn voor uw hart?” vroeg de buurvrouw.

„Ook dat heb ik al sedert een paar dagen.”

„O, dan is het niets anders dan roodvonk; dat heerscht hier geweldig in de buurt.”

„Roodvonk? zegt gij.”

„Ja, jufvrouw Stiens, daarvoor zou ik het houden. Kijk, hij heeft het al op het voorhoofd.”

„Ach Heer!” zuchtte de moeder en gaf haar kind een hartelijken kus — „arme jongen!”

„Warm houden maar,” zei de buurvrouw, „anders kan hij er alles uit houden. Ik heb een neef, die is van het roodvonk steke blind geworden, en mijne mans zuster stok doof.”

„Wij zullen den dokter roepen, Gilbert.”

„Kom, kom, moeder, buurvrouw weet er niets van.”

Toen vermande hij zich, at wat en ging ouder gewoonte naar den winkel.

Maar toen hij den volgenden morgen wilde opstaan, was hij ziek — hij had het roodvonk.

Dat gaf nieuwe zorgen aan de teedere moeder en vooral, toen de geneesheer onbewimpeld genoeg zeide, dat de patient in geene gunstige omstandigheid verkeerde.

En hierin sprak hij de waarheid. De ziekte nam hand over hand toe, en toen Gilbert veertien dagen plat te bed had gelegen, werd jufvrouw Stiens aangekondigd, dat haar kind aan den rand van het graf was.

Maar de Voorzienigheid wendde dien harden slag af. Na eene langdurige en smartelijke ziekte herstelde hij langzamerhand.

Zoo was hij dan voor zijne dierbare moeder gespaard en beiden vleiden zich, dat hij spoedig in krachten zou toenemen. Maar de beproeving hield nog niet op. De geneesheer had ook al gezegd, dat men geen „hei!” moest roepen, voordat men over den brug was. Hij had wel bemerkt, dat de ooggen van Gilbert veel geleden hadden, maar hij kon er nog niet voor uitkomen, welke de gevolgen zouden kunnen zijn. Doch die gevolgen bleven niet lang uit: zijn gezigt werd hoe langer zoo zwakker.

Nog dachten moeder en zoon niet aan het naderend ongeluk.

Maar eens op een morgen — het was in het

voorjaar — dacht Gilbert, dat het nog nacht was, zóó duister was alles om hem heen. Toch hoorde hij de vogelen fluiten; de kat zat spinnende naast zijn bed, en zijne moeder kwam op de kamer om hem eene verfrissching toe te reiken.

„Zie eens, Gilbert, hoe schoon de zon schijnt! zij overvalt u in uw bed.”

„Ik zie de zon niet, moeder.”

„En toch hebt gij uwe oogen open?”

„Ja, moeder, maar ik zie niets.”

„O, God!” gilde zij, „hij is blind.”

Ja, hij was blind.

De buurvrouw had wel gelijk, toen zij zeide: men kan alles uit het roodvonk houden.

„Dokter! zou er dan niets aan te doen zijn, volstrekt niets?”

„Indien gij fortuin hadt misschien wel.”

„Hoe dat?”

„Wel, dan kondet gij met hem naar Berlijn, Parijs of Graefrath gaan!”

„Zou hij dan hier niet te herstellen zijn?”

„Ik denk het niet; wij hebben in ons vaderland geene oogartsen, gelijk aan die in het buitenland.”

„En, omdat ik nu geen geld heb, zal mijn kind blind moeten blijven? o, Gilbert! arme Gilbert!”

Maar jufvrouw Stiens beraamde aanstonds een plan, en, toen zij het goed had overwogen, zou zij het ook uitvoeren. Zij besloot weér te gaan verhuizen. Die eenvoudige, maar toch net gemeubelde kamer met bediening was haar te duur. Op de Achtergracht had zij een kamertje gezien — het was wel op de derde verdieping, en bijna onder de pannen — maar het scheelde ook aanmerkelijk in den prijs.

Slechts voor eenige stuivers in de week kon zij het huren. Daar zou zij eenvoudig vrouw Stiens genoemd worden. Zij zou nog grovere kleeding aantrekken — Gilbert kon er toch niets van zien. Dan zou zij overdag uit werken gaan, als zij werkhuizen kon krijgen, en een gedeelte van den nacht zou zij er aan opofferen, om voor de mode-winkels artikels van weelde te maken. Zie, dan sneed het mesje van twee kanten, en, bij een zuinig beheer van haar huishouden, zou zij wat garen, waarmede zij de kosten kon bestrijden, om Gilbert in het buitenland aan eene geneeskundige behandeling te onderwerpen. En hare pogingen gelukten vrij goed. Des daags werd zij nooit moede, en als 's nachts, wanneer zij bij een ellendig licht zat te borduren, hare oogen ietwat beschoten, dan had zij slechts de gedachte aan Gilbert noodig, om weér vlug de naald te hanteren en haar slaap te verdrijven.

O! dat is moederlijke liefde. Zij offert zichzelf voor haar kind op. De hope eener moeder is een stroom, die zich in zooveel takken uitbreidt. De schat harer vreugd en hoop is onuitsprekelijker dan Golconda's diamanten-groef. Die schat is voor haar een altijd blozende, een altijd heldere dageraad, eene eindelooze uitgestrektheid — een heêlal. Moederliefde is daarom een beeld van Gods heilige vadermin. Vraag der moeder haar bloed voor haar kind, zij zal het u niet weigeren. Haar hart behoort alleen aan haar kind, en geen offer is te groot om het hem te brengen.

Vrouw Stiens hield het lang vol, en nadat zij twee jaren aanhoudend had gearbeid en ontbeerd en vervallen was als sneeuw voor de zon, had zij een sommetje bij elkaâr, groot genoeg om op zuinige wijze naar het buitenland te gaan.

Zij had er hem niets van gezegd. Had hij geweten, dat zijne moeder elken nacht zoo laat opzat, om voor hem en voor hem alleen te werken, hij zou het haar belet hebben; hij zou op den tast uit zijn bed zijn gekomen, en haar de borduurnaald ontfutseld hebben. Maar hij had het niet gemerkt en haar plan gelukte dus.

Het was zijn verjaardag. Hij was nu vijftien jaar.

Zij wilde hem eene verrassing bereiden.

Toen hij door zijne moeder met tranen in de

oogen werd geluk gewenscht, zeide zij op roerenden toon:

„Gilbert! ik hoop, dat het uwe laatste jaardag zijn zal, dien gij zoo ongelukkig moet vieren.”

„Och, moeder, hoe zal ik ooit weêr kunnen zien!”

Toen nam zij zijne beide handen in de hare, en juichte hem toe: „Gilbert, ik heb zooveel geld, dat wij op reis kunnen gaan.”

„Moeder, o, moeder!”

„Ja, mijn jongen, ja, als God wil, zult gij spoedig weêr kunnen zien.”

„Dan kan ik weêr voor u werken, moeder!”

„Dan kan ik u weer in de oogen zien.”

„En ik u. Dan ligt Gods schepping weêr voor mij open; dan ben ik niet meer zoo hulpbehoevend. O, mogt het waar zijn! Moeder! laten wij er God om bidden, dat het waar mag wezen.”

Bidden? O, dat had zij onophoudelijk gedaan. En zij had altijd met zooveel vertrouwen gebeden; want eene moeder, die bidt en werkt voor een braaf maar ongelukkig kind, mag altijd hopen verhoord te zullen worden.

Een paar dagen daarna ging zij op reis.

Het was treffend om die vermagerde vrouw, aan wie men bemerken kon, dat zij betere dagen had gekend, die nog een paar verschoten kleedingstukken, bewaard van vroegere weelde, had aangetrokken, te zien met den blinden jongen, die zich onder

het gewoel en gedrang op spoorwag en stoomboot te digter bij zijne moeder hield en zich aan haar klemde.

Maar zij volbragten de reis — al waren beiden ook zeer vermoeid.

De bekwame oogarts zag zoodra niet den blinde of hij gaf hoop op herstel. Hij werd bij den dokter aan huis verpleegd, maar zijne moeder moest in eene kleine herberg haar intrek nemen.

Zij mogt wel naar Gilbert informeren, maar hem niet zien.

Eindelijk werd zij toegelaten. De dokter kwam haar al te ontmoet.

„O, mijnheer, is 't dan toch waar, kan mijn Gilbert weêr zien?”

„Ja; hij is geheel genezen.”

„Waar is hij dan?”

„Hier moeder, hier, ik kan goddank weêr zien!”

Toen vielen zij weenende in elkanders armen.

De goede God had hun gebed verhoord. Hij had het werk der moeder gezegend.

Het was hun veel meêgefallen, dat de dokter geen geld van de arme moeder wilde aannemen. Had de medelijdende man zich laten betalen, dan hadden zij niet zooveel overgehouden om de verre reis gemakkelijk voortzetten. En het was haar

toch geraden, dat zij Gilbert voor iedere vermoeienis sparen zou. Zij maakten dan de reis langzaam en gemakkelijk, en na bijna twee maanden van huis te zijn geweest, kwamen zij terug even arm, als zij geweest waren.

„En toch rijker,” zei zij.

„O ja, moeder! Want welk een schat heb ik niet in mijn gezicht teruggekregen.”

„Wij zullen nu wel ons best doen, niet waar?”

„Ik verzeker u moeder, gij wordt weêr jufvrouw.”

„Och, denk daaraan maar niet; ik zal wel vrouw blijven, en vrouw sterven; doch dat is niets, nu gij maar weêr kunt zien.”

Nu ging Gilbert weêr naar een timmermanswinkel, en vrouw Stiens bezocht hare werkhuizen, zoo als vroeger. Kwamen zij dan 's avonds te huis, dan vertelden zij malkaâr de nieuwtjes van den dag en bepraatten hunne belangen, en als zij dan het avondbrood met dankbare harten genoten hadden, kwam de Bijbel op tafel en met eene korte, godsdienstige overdenking en gebed werd de dag besloten.

„Zie Gilbert, ik zou bijna kunnen zeggen, dat wij nog nooit zoo gelukkig zijn geweest.”

Maar och, zij werd bij dat geluk niet bewaard.

Vrouw Stiens, die zich gedurende de blindheid van Gilbert te veel ingespannen, te zeer afgemat had, gevoelde, dat zij aanmerkelijk verzwakte.

Het werd haar onmogelijk om langer uit arbeiden te gaan, en al had zij het ook nog zoolang opgehouden, eindelijk kon zij niet meer, en zij moest het bed houden.

Nu was de beurt aan Gilbert om zijne moeder optepassen. Maar de ziekte nam zoozeer toe, dat hij weldra de sponde zijner moeder niet meer kon verlaten. Alzoo kon hij niets verdienen, en de enkele guldens, die nog overig waren, moesten nu gewisseld worden.

Maar als die op zijn?

O, wat moet het niet te zeggen wezen, als de moeder zichtbaar wegwijnt, en de brave, oppassende zoon buiten zijne schuld zich niet in staat gevoelt zooveel te verdienen, dat hij haar laven kan, en men moet dan de toevlugt nemen tot eenige weinige spaarpenningen, die evenwel ook niet lang meer zullen duren, zoodat men het vooruitzigt heeft, dat de nijpendste armoede voor de deur staat.

Tot nu toe had men gedraald om een geneesheer te roepen. De arme vrouw wist, dat zij zijne diensten niet zou kunnen betalen.

Maar de armen-dokter?

Gilbert had er wel eens over gedacht, maar hij had het zijne moeder niet durven voorstellen. De ziekte nam echter in hevigheid toe, en de bureu,

die eens kwamen kijken, fluisterden elkander in, dat zij spoedig uit haar lijden zijn zou.

Dat had Gilbert gehoord — hoe zacht zij het ook hadden gezegd.

„Moeder,” zei hij, „het gaat hoe het gaat, wij moeten een dokter roepen.”

„Och neen, Gilbert, ik kom er toch niet weêr van op.

Toen brak een luid snikken van den zoon de stilte af, die in het armoedige vertrek heerschte.

„O, mijne moeder, lieve moeder!”

„Wees bedaard, Gilbert, denk aan de woorden, die gij mij gisteren hebt voorgelezen:

God, wiens verstand geen eindpaal heeft,
 Wiens wijsheid niet kan falen,
 Die nooit, wanneer hij neemt of geeft,
 Kan in zijn oogmerk dwaalen,
 God weet, waar druk,
 Of waar geluk
 Het nutst' is voor de zijnen.
 En 't geen Hij doet,
 Is altoos goed,
 Hoe treurig 't ook moog' schijnen.

Met bedaardheid, schoon ook met verheffing van stem, sprak zij die woorden uit; bij de laatste regelen was het, alsof zij zong.

„Ja, mijn kind, wij moeten ons lot met onderwerping en vertrouwen aan Hem overgeven, die alleen weet, wat voor den mensch goed is in dit

leven. Ons vertrouwen, hetwelk zoo groot eene belooning heeft, wegtewerpen, is dwaas, gevaarlijk en zondig. Zie, Gilbert, gij kent al mijne lotgevallen nog niet. Kendet gij ze, ik ben verzekerd, dat gij zoudt zeggen: moeder, hoe hebt gij dat alles kunnen doorstaan! En ik was ook bezweken, zoo ik mij niet aan den goeden God had vastgehouden. Het stond altijd met onuitwischbare letters in mijn hart geschreven: de Vader laat ons niet alleen. Gilbert, u zal Hij ook niet alleen laten, als gij Hem maar voor oogen en in het hart houdt, als gij maar redelijk zijt in uw vertrouwen en zijne geboden bewaart. Ik voorzie, dat gij eerlang alleen op de wereld zult zijn, en hoe het dan met u gaan zal, ik weet het niet, ik weet het niet! Maar ik heb op mijn ziekbed niet anders gedaan dan voor u gebeden en u in de bescherming der Voorzienigheid aanbevolen. Of Zij mijn gebed verhooren zal, twijfel daaraan niet, wanneer gij u maar op de paden des Heeren houdt en Gode meer gehoorzaamt dan de menschen."

Hier rustte zij en gaf Gilbert de bevende, vermagerde hand.

„Kom wat nader, Gilbert; ik moet u nog het een en ander zeggen. Gij hebt mij reeds dikwijls naar uw vader gevraagd, en uwe verwondering te kennen gegeven, dat gij niet zijn maar mijn naam draagt. Zoo hebt gij u, hoe ouder gij werdt,

op meer bijzonderheden mijns levens geïnformeerd. Maar ik heb om goede redenen altijd geweigerd, om aan uw wensch te voldoen en u te verhalen alles, wat mijne lotsomstandigheden betreft. Ook nu acht ik het het regte tijdstip niet; het zou ons beiden te veel aandoen en ons ongeschikt maken om de uren, die mij nog gegeven zijn, goed te besteden. Maar in de tweede lade van de ladetafel ligt een klein, verzegeld pak. Het zijn slechts papieren, maar papieren, die later voor u belangrijk kunnen wezen. Zij behelzen mijne levensgeschiedenis. Bewaar deze papieren zorgvuldig, maar beloof mij plegtig, dat gij ze niet zult openen en lezen, voor dat gij uw twintigste jaar hebt bereikt. Lees ze dan met aandacht; gij zult den inhoud dan beter begrijpen en betere verontschuldiging voor uwe moeder kunnen vinden."

Het laatste had zij naauw hoorbaar gezegd — maar het was Gilbert toch niet ontgaan.

„Welnu, beste jongen, belooft gij mij dat?"

„Ja, moeder."

Dat ééne woord was haar genoeg: zij wist, dat hem het woord ja zoo dierbaar was als een dure eed.

Nu maakte zij nog eenige beschikkingen, gaf haar zoon nog menigen goeden raad, en beurde hem nog gestadig op door hem te wijzen op den liefderijken Beschikker van ons lot.

Vernoeid van het spreken en overstelpt door aandoening legde zij zich neder met het aangezigt van Gilbert afgewend — terwijl zij nog steeds zijne hand in de hare hield.

De avond was gevallen.

„Gilbert, steek de lamp aan, zet haar dan hier neêr, en lees moeder iets uit den Bijbel voor.”

„Wat zal ik dan lezen, moeder?”

„Begin maar met het veertiende hoofdstuk van Johannes' Evangelie.”

Hij sloeg zijn Bijbel op, en begon met zijne welluidende maar door groote droefheid eenigzins bevende stem:

„Uw hart verschrikke niet.”

„Hoor het, Gilbert, ons hart mag niet verschrikken: het mijne niet, nu ik de Eeuwigheid in het gezicht heb, het uwe niet, wanneer gij over weinige uren alleen op deze zondige wereld zijn zult.”

„Geloof in God, en geloof ook in mij.”

„Ziedaar, Gilbert, waarop alles aankomt: wij moeten in God en in Jezus gelooven, dat is: wij moeten God en Jezus van ganscher harte liefhebben en in gemeenschap.....”

Zij kon den zin niet voleindigen.

Op eens had ze eene belemmering in de spraak gekregen. Hare oogen stonden strak; die oogen waren alleen op Gilbert gerigt.

Aanstands vloog hij de trappen af en riep om

hulp bij de bureu. Men liep naar den dokter — maar de man maakte weinig haast, en toen hij ten laatste kwam, was hij nog zoo onvriendelijk.

Gilbert was opgestaan, toen hij den geneesheer hoorde aankomen.

„Welnu, waar ligt zij?”

„Hier, dokter.”

„Ja, er is weinig aan te doen: zij heeft eene beroerte. Haar pols is sterk aan het verminderen; het zal spoedig gedaan wezen.”

Wij kunnen ons voorstellen, hoe Gilbert te moede was.

„Zoudt gij dan mijne moeder met niets meer kunnen redden, met niets meer?”

„Och neen, zij is veel te ver weg..... Ik geloof..... dat zij al dood is.”

Toen nam hij het licht, en bekeek de zieke eens naauwkeurig.

Gilbert stond er met ingehouden adem, doodsbleek en bevend bij.

„Hoe is het dokter?”

„Zooals ik gezegd heb — zij is dood.”

Gilbert stond dan nu alleen op de wereld, geheel alleen. Hij had geen enkel hart, waarin hij het zijne, dat boordevol was, kon uitstorten. Het eenige wat hij gehad had, in welks bezit hij zoo

rijk was geweest, lag daar koud, zielloos, dood voor zijne klagten, blind voor zijne tranen.

De dokter was heengegaan, en had hem met zijne smart en met de herinnering aan zijne dierbare moeder alleen gelaten.

Toen kwam de huisheer boven, de man, die het ellendig kamertje aan vrouw Stiens had verhuurd.

Bosser was een man met een zeer onaangenaam uiterlijk. Ging men alleen op zijn gelaat af, men zou bepaald denken, dat hij een menschenhater was. Reeds eenigen tijd hadden moeder en zoon daar gewoond, en hoe moeilijk het ze ook viel, altijd op den dag af de huur betaald; maar dan maakte Bosser nooit eens een praatje, wat vrouw Stiens zoo gaarne zou gewenscht hebben; hij bedankte haar ook nooit voor de prompte betaling, het was eveneens alsof hij altijd uit zijn humeur was. Stond hij op stoep, als Gilbert van den winkel kwam, dan draaide hij dezen of den rug toe of mompelde een nauwelijks verstaanbaar „gogden dag.” Gilbert had het dan ook niet erg op hem begrepen, en was maar altijd blijde, als hij den huisbaas niet zag.

De man met zijn onaangenaam uiterlijk kwam dan boven. Hij deed alsof Gilbert er niet was, die met gevouwen handen en naar den hemel geslagen blikken het vertrekje op en neer liep. Bosser nam de lamp in de hand, ging naar de bed-

stede, schoof de gordijn weg, en bleef een poos voor het lijk staan.

Toen hij het lang genoeg beschouwd had, deed hij de gordijn weér toe, zette de lamp op tafel en kwam met een paar groote schreden op Gilbert af.

„Gij zijt wel ongelukkig, Gilbert, diep ongelukkig, omdat gij uwe moeder hebt verloren. Ik kan beter dan een ander gevoelen, wat gij op dit oogenblik lijdt; want ikzelf heb een paar jaren geleden mijne moeder moeten missen, haar voor wie ik alles heb opgeofferd, die ik zoo lief had, dat ik, uitsluitend om haar te kunnen verzorgen, ongehuwd ben gebleven. En sedert, dat ik haar heb weggebracht naar het graf, ben ik zoo stil.... zoo onaangenaam voor een ander ook geworden. Ik weet dus, Gilbert, wat er in uwe ziel omgaat. Maar ik wil mijn pligt doen en u komen troosten. Gij moogt in dezen toestand niet alleen blijven. Gij hebt nu meer dan ooit hulp noodig; ik kom u die hulp aanbieden, arme jongen! Luister! Gij gaat aanstonds met mij naar beneden, en, zoolang als uwe moeder niet is begraven, blijft gij bij mij. Ik weet, hoe het met u gelegen is, met hoeveel bezwaren gij te kampen hebt gehad, en dat gij u in den laatsten tijd vooral zeer moest bekrimpen. Maar aan moeder moet toch op fatsoenlijke wijze de laatste eer bewezen worden. Ik verzoek er u

om als eene gunst, dat ik al de kosten daarvan op mij mag nemen, die gij mij later, als het u eens beter schikt, kunt teruggeven. Verder wil ik u voorloopig hier om niet laten wonen, en op een maal eten zie ik ook niet, als gij maar uw best doet en God niet vergeet. En gaat het u goed in de wereld, en komt uw gevoel er tegen op, dat gij dit weinige van mij genoten hebt, ik geef u de vrijheid om later met mij af te rekenen.

Nog nooit was Gilbert zoo verrast geweest als op dat pas. Hij wist waarlijk niet, hoe hij het had. Was dat die ongezellige, menschenhatende Bosser? De goede jongen was niet in staat om te antwoorden. Ja, ook hij had er al over gedacht, wat hij nu moest beginnen hier alleen zonder hulp of raadgever. Zijne moeder van de armen te laten begraven, dat was een denkbeeld, wat hem deed huiveren. Toch zou het wel moeten gebeuren, want er was geene drie gulden meer voorhanden. En dan — waar zou hij dan heen? Hij kon zijn eigen dagelijksch brood nog niet verdienen, en, waren zijne behoeften ook weinig, daar moest toch in dezelve voorzien worden. En nu kwam daar op eenmaal, zoo ongedacht, een lichtstraal in die dikke duisternis; zijne bezwaren werden opgeheven, en dat op eene wijze zóó kiesch als men ten minste van Bosser moeilijk had kunnen verwachten. Sprakeloos stond hij daar —

maar zoo stom als zijne lippen waren, zoo luide sprak zijn hart in hem van dankbaarheid aan God, en aan den man, die middel was in de hand der Voorzienigheid, om den bedrukte en ontmoedigde te vertroosten, te raden en te helpen.

„Welnu, Gilbert, neemt gij mijn aanbod aan?”

Dat vragende stak hij den jongeling zijne beide handen toe. Toen ontwaakte deze uit zijne mijmering, en terwijl zijne stem van ontroering beefde, en in zijn oog de traan der dankbaarheid parelde, beantwoordde hij Bossers handdruk met warmte, en nog eens een blik werpende op het overschot zijner dierbare, volgde hij met wankelende schreden zijn vriendelijken huisheer.

Een paar dagen daarna had de zeer eenvoudige teraardebestelling plaats. Slechts Gilbert en Bosser volgden het lijk van haar, die op deze wereld zwaar was beproefd, en die nu de ruste des grafes genoot. Zwijgend keerden beiden van het kerkhof terug, zijgend, maar met ernstige gedachten.

II.

„Zoo zijt gij het dan, die ons gisteren het leven hebt gered door u tusschen de paarden te werpen en ze tot staan te dwingen?”

„Ja, mijnheer.”

„En wat bewoog er u toe om u zoo heldhaftig te gedragen?”

„Op het oogenblik, mijnheer, dat ik het gevaar zag, waarin gij verkeerdet, dacht ik aan niets anders dan aan mijn pligt om het gevaar aftewenden.”

„Maar het had uw leven kunnen kosten.”

„Misschien was aan het mijne niet zooveel gelegen als aan het uwe.”

„Deedt gij het dan volstrekt niet uit hoop op belooning?”

„Zou ik dan geweigerd hebben, wat gij mij wildet geven?”

„Welligt meendet gij, dat die belooning te gering was.”

„Ik verzeker u, dat ik niet eens weet, hoe groot die belooning was.”

„Daar zit een goed hart in u. Het lust mij om nog wat met u te praten; gij kunt immers nog wel eenige oogenblikken missen?”

„Ik ben geheel tot uwe dienst.”

„Ik wenschte, dat gij daar de waarheid spraakt.”

„Dat doe ik, mijnheer.”

„Ja, maar denkelijk niet in dien zin, waarin ik het meen. Immers gij zegt, dat gij geheel tot mijne dienst zijt. Welnu! ik wil er rond vooruitkomen: ik wenschte, dat gij in mijne dienst wildet treden, dat gij u aan ons verbinden wildet.”

„Hoe meent gij dat, mijnheer?”

„Gij oefent een ambacht uit, niet waar?”

„Ik denk timmerman te worden.”

„Zoo! Zijt gij het dan nog niet?”

„Helaas neen, mijnheer! Toen mijne moeder mij voor eenige jaren op timmeren deed, werd ik blind. Ik ben dat langen tijd geweest, en toen ik mijn gezigt terugkreeg, en mij van nieuws aan op mijn ambacht wilde toelagen, werd moeder bedlegerig en stierf daarna.”

„Gij hebt dus geene ouders meer?”

„Neen, mijnheer.”

„Maar hoe verdient gij dan uw kost, als gij uw ambacht nog niet verstaat?”

„Ik verdien die niet — ik krijg dien voor een deel om Godswil.”

„En van wien?”

„Van den man, bij wien ik tot nog toe om niet inwoon. Maar ik verzeker u, dat ik mijn best doe. Nog één jaar, dan zal ik veel geld verdienen en mijne schuld aflossen.”

„Kunt gij schrijven?”

„Ik heb het tegenwoordig zelden, maar ik heb het goed geleerd.”

„En rekenen ook?”

„Ik heb het gebragt tot aan de ketting-rekening.”

„Hier is papier, pen en inkt; schrijf dit eens over.”

Gilbert, die tot nu toe in eene zeer eerbiedige houding voor den heer Kirsten was blijven staan, ging naar de marmeren tafel, waarop het blad papier lag, stak zijn pet tusschen de kniën en, zich vooroverbuigende, wilde hij gaan schrijven.

„O, neen! Zoo niet. Neem een stoel en ga er bij zitten.”

Nu verbande hij allen schroom. Hij dacht op dit oogenblik aan het woord van monsieur Nevers: dat de moed een degelijk sieraad van den man is.

„Ha! dat is goed geschreven; het is zelfs mooi. Komaan! dit werkt mijn plan in de hand. Zoudt gij tot belooning voor uwe aan mij en de mijnen bewezen dienst bij mij in huis willen komen? Gij zult dan jongste klerk worden op mijn kantoor, nu en dan eens wat huiswerk verrigten, en later kunt gij opklimmen, als gij maar goed oppast.”

„Ik zou uw aanbod gaarne aannemen — maar....”

„Komaan! spreek vrij uit.”

„Ik wil wel klerk worden op uw kantoor, maar geen huisknecht.”

De heer Kirsten bedacht zich een oogenblik, en zag Gilbert eens goed in het gezicht.

Maar deze doorstond dien blik, en sloeg de schoone, bruine oogen niet neder.

„Jongen, gij bevalt mij; gij hebt karakter; het zal best met u gaan.”

Toen sloeg Gilbert de oogen neder — maar uit zedigheid.

„Wanneer kunt gij voor goed bij ons komen?”

„Wanneer mijnheer het maar wil.”

„Dan morgen reeds. Maar nog iets. Gij moet voegzamer, hoewel dan ook eenvoudig gekleed gaan. Ik zal u bij voorraad dertig gulden voorschieten; koop daarvoor het meest noodige. En dan hebt gij mij zooveen gezegd, dat, als gij eenmaal in de verdiensten komt, gij uwe schuld aan uw huisbaas zult afdoen. Welaan! zeg mij, hoeveel die schuld belooft, dan zal ik ook dat afmaken.”

Doch Gilbert wist dat niet en zeide, dat hij het zou onderzoeken.

„Uw naam?”

„Gilbert Stiens, mijnheer.”

Nu dan, Gilbert, tot morgen.”

Dit zeggende drukte hij den van blijdschap dronken jongen de hand.

Dadelijk ging hij naar huis, om dit belangrijk nieuws aan Bosser mede te deelen.

Maar zijn weg liep voorbij het Leidsche kerkhof, de plaats, waar de asch zijner moeder rustte.

Hij had hard geloopen, maar nu hield hij eens klaps stil.

Het hek was open, en hij liep het kerkhof op.

In den hoek aan zijne regterhand was zijne moeder bijgezet. Hij ging er heen en stond voor haar graf.

Toen nam hij onwillekeurig zijn pet af — hij bewees daarmede eerbied aan de doode.

„Moeder!” sprak hij toen zeer zacht, „moeder!” ach of gij nog getuige van mijn geluk waart!”

Wij willen zien, wat Gilbert gedaan heeft, dat hij van timmermansleerling tot bediende op een groot kantoor onder voordeelige voorwaarden gepromoveerd is.

Het was Zondag-namiddag, toen hij als naar gewoonte eene wandeling ging maken. Met de handen op den rug en in zijne dagelijksche plunje — want zondagsgewaad had hij nog niet — slenterde hij de Weesperpoort uit met het doel om naar het dorp Diemen te wandelen, waar hij een vriend wilde bezoeken. Pas is hij aan de Weesperzijde, of er komt een elegant rijtuig aan, bespannen met een paar witte paarden, zooals ze maar zeldzaam worden gevonden. In de calèche zat een bejaard heer en twee dames, van welke de jongste nauwelijks zestien jaar was. De paarden, die ieders bewondering wekken, loopen goed door, totdat ze voor Lokhorst zijn gekomen. Maar door de toeren en gekheden van een pseudo-Paganini, die het publiek, dat 's Zondags in die herberg bijeenkomt, met zijne kunsten vermaakt, geraken zij aan het

schrikken, en de koetsier had het niet meer in zijne magt ze te beteugelen. Het van de handsche-paard springt uit den reep, en slaat met de achterpooten den dissel aan stukken. Het scheelde geen haar, of zij hadden zoo in de Amstel geloopt. De ontsteltenis is niet te beschrijven. Mijnheer deed pogingen om het portier te openen en uit de calèche te springen; de koetsier deed niets dan schreeuwen en vloeken. Honderden waren er, die het tooneel aanschouwen, maar uit die honderden had niemand den moed om in het oogenblik de redder te wezen.

Gilbert ziet het gevaar ook. Hij denkt aan niets; hij vraagt naar niets, maar zich op het midden van den weg plaatsende, wacht hij het ontembaar span af en grijpt het met forsche hand bij den toom. Hij hangt vóór, ja tusschen de paarden, die hem medeslepen. Toch laat hij ze niet los. Nog vaster grijpt hij ze aan met dat gelukkig gevolg, dat zij stilstaan en den omstanders gelegenheid en tijd geven om hem te helpen.

Het was eene verwarring van belang. In minder dan éne seconde was het elegante rijtuig door een drom van menschen omringd, onder welke er vele waren, die zich de eer der redding aanmatigden en reeds de hand uitstaken om een pourboire te ontvangen. Maar de heer Kirsten, die zijne tegenwoordigheid van geest geen oogenblik verlo-

ren had, had Gilbert in het oog gehouden, en, toen deze door de menigte heendrong om weg te komen, had Kirsten hem laten tegenhouden om hem eene goede fooi te geven. Gilbert wees deze echter van de hand en was zelfs door de dames niet te bewegen om haar aantenemen. Toen gaf Kirsten hem een kaartje en zeide: „kom morgenochtend aan mijn huis; ik wil met u spreken.”

Den volgenden dag meldde Gilbert zich aan. Wij weten reeds hoe hij ontvangen werd en welke uitzigten hem geopend werden. Een nieuw leven zou nu voor hem aanvangen, een leven met afwisseling en waarin hij zich gelukkig zou gevoelen.

Laten wij zien, hoe Gilbert zich gedroeg, en zich de achting en het vertrouwen van zijn nieuwen meester waardig maakte.

Terwijl Gilbert op het kantoor voor zijn lesse-naar zit, en vrij onhandig eenig schrijfwerk kopieert, willen wij, hoewel ongenoodigd, ons in de huiskamer van den heer Kirsten begeven en kennis maken met de personen, die wij daar bijeen zien.

De heer Kirsten was een schoon man van ongeveer vijftig jaren. Hij had eene militaire houding bij een zeer zacht voorkomen. Hij was niterst beschaafd in zijne manieren, maar had over het

geheel iets sombers, dat hem zeer goed stond. Pas was hij in diepe rouwe gedompeld over het verlies van zijne echtgenoot, met wie hij vijftien jaren was gehuwd geweest. Vroeger had hij carrière gemaakt op de militaire loopbaan, maar een ongeluk, dat hij eens op eene parade met zijn paard gekregen had, had hem voor de dienst ongeschikt gemaakt. Toch wilde hij geen werkeloos leven leiden, en, daar hij iemand van veel fortuin was, werd hij compagnon van den chef van een groot handelshuis. De speculatiën gelukten. Toen eenige jaren later de compagnon stierf, hield hij nogtans het kantoor aan en breidde zelfs de zaken uit. Die afleiding was hem zeer dienstig. Het ging hem zooals het er honderden gaat: hij was in zijn intieme leven niet gelukkig geweest. Daartoe had vooral bijgedragen, dat zijn echt kinderloos was gebleven.

Tegenover hem zit de zuster zijner vrouw — weduwe, die sedert lang een ziekelijk ligchaam omdroeg, waarvan het wel te denken was, dat het eerlang zou worden gesloopt. Naast haar merken wij eene jonge dame op, hare dochter, een beeldschoon meisje. Kirsten noemde haar altijd de goede, lieve Ernestine, en dat was zij ook inderdaad. Het was bovendien een meisje vol geest en vernuft, gaven, die zij evenwel niet misbruikte. Wanneer wij nu de drie geschetste personen bij elkander nemen, dan vormen zij een groep, waar-

van men gewoonlijk zegt, dat het een heel lief gezin is.

„Gilbert is dus reeds op kantoor, Kirsten?”

„Ja, Augusta, sedert negen uur.”

„Gij kunt er dus nog niets van zeggen, hoe hij u bevalt?”

„Hij heeft reeds eenige brieven gekopieerd, en dat doet hij zeer accuraat en nog al vlug voor een timmermans knecht. Maar ik denk wel, dat het gaan zal. Mijns bedunkens zullen wij ons niet beklagen, dat wij hem in ons huis hebben opgenomen.”

„Ik heb Jan last gegeven, dat hij de kleine groene kamer voor den jongen mensch in order zal maken. Daar is ook reeds zijn sluitmand gebracht. Maar waar zal hij ontbijten en eten?”

„Mag ik u daaromtrent vrijelijk mijn gevoelens mededeelen?”

„O, dan begrijp ik het al.”

„Ja, ik wensch, dat hij onze huisgenoot zij. Hij moet zijne vrije uren in ons gezelschap doorbrengen en ook met ons dineren.”

„Maar een timmermans knecht!”

„De redder van ons leven!”

„Wat zullen de lieden, die ons komen bezoeken en met wien wij conversatie hebben, zeggen?”

„Wij zullen ze vóórkomen door ze te verhalen, wat hij gedaan heeft, en er van doen blijken, dat

het ons zeer aangenaam zijn zal, als men alle toespelingen achterwege late.”

„Maar hij heeft geene manieren.”

Ik ben niet vreemd van de gedachte, dat hij deze spoedig van u zal aanleeren.”

„Zijne afkomst is, zooals gij weet, ietwat duister.”

„Dat kan hij niet helpen. Het zijn, zooals gij weet de hoedanigheden der ziel, die den mensch eere aandoen en verheffen, niet de voorregten van geboorte en rang.”

„Wij zullen een sleep van zijne arme familie aan de deur krijgen, die ons dagelijks lastig valt.”

„Ik kan u tot uwe geruststelling zeggen, dat de arme jongen volstrekt geen familie heeft. Hij is geheel alleen op de wereld.”

„Er zijn nog meer bezwaren, die ik u nu zoo niet kan mededeelen. Hier zag zij op Ernestine. Maar gij zult ze wel kunnen begrijpen.”

„Gij zult het nooit zuster, met de opsomming uwer bezwaren zoover brengen, dat ik den jongeling aan zijn lot overlaat, of mijne plannen met hem opgeef of verander.”

Zoo sprak Kirsten zijn gevoelens categorisch uit, en de weduwe durfde nu niet verder tegenspreken. Gilbert moest tegen één uur binnenkomen om koffij te drinken. Zijn stoel stond tusschen die van Ernestine en haar oom. In den beginne was

hij niets op zijn gemak en vooral dan werd hij wat sauvage, als hij den doordringenden blik van Augusta ontmoette. Die blik was waarlijk niet geschikt om een jongmensch vertrouwen inteboezemen. Het was de blik van eene jaloersche Sara, die er bij Abraham op aandrong, dat hij Ismaël zou wegzenden, opdat die zoon der dienstmaagd niet met den zoon der vrije zou erven.

Mevrouw Denier was achtergebleven zonder eenig fortuin; maar Kirsten had haar, toen zij het weduwe-kleed moest aantrekken, eene plaats in zijn huis en zijne bescherming aangeboden en dat op zoo'n kiesche en liefderijke wijze, dat zij het aanbod niet kon weigeren. Zij had, voor dat zij nog zoo ziekelijk was, de belangen van het huishouden zeer goed behartigd, en zich schier onmisbaar gemaakt. Kirsten gevoelde de verplichting, die hij aan haar had en nam uit erkentelijkheid de gesoigneerde opvoeding van Ernestine voor zijne rekening. Daarmede evenwel was mevrouw Denier nog niet te vreden, en zij toonde zich altijd zeer bezorgd voor de toekomst harer Ernestine. Maar Kirsten beloofde, dat hij ook voor die toekomst zou zorgen, en gaf niet onduidelijk te kennen, dat dit lieve kind zijn erfgenaam zou zijn. Nu was de weduwe gerust en zij verdroeg al haar lijden met voorbeeldig geduld, magtig gesterkt door de gedachte aan het toekomstige geluk harer dochter.

Maar nu was daar op eenmaal Gilbert in huis komen vallen, en van timmermansknecht niet alleen tot kantoorbediende gemaakt, maar ook in het huisgezin opgenomen. Kirsten had dan wel ijsselijk veel met dien jongen op. Was het niet al mooi, dat hij hem eene goede fooi had willen geven tot belooning voor de dienst van even die paarden vasttehouden. Maar Gilbert was een intrigant. Hij had wel geweten wat hij deed, toen hij zoo'n belangrijk geschenk weigerde. Hij had den edelmoedige uitgehangen, en had wel berekend, dat de heer Kirsten het daarbij niet laten zou. En hij had goed gezien. Nu had hij dan den voet in den stijgbeugel en zou spoedig genoeg te paard zitten. Kirsten had zoo veel met hem op, dat hij dien Gilbert wel spoedig portie in de zaak zou geven, en wie weet of hij niet nog eenmaal erfgenaam zou zijn. Zóó dacht mevrouw Denier over den armen jongen, die waarlijk zulke bedoelingen niet gehad had of zoovele berekeningen niet had gemaakt. Hij was haar een doorn in 't oog, en zij nam zich heimelijk voor niets onbeproefd te laten, om den indringer uit haar huis te verbannen. Had Kirsten dan geen geopend oog voor de mogelijke gevolgen, die zouden kunnen voortspuiten uit dien onbedachtzamen stap om iemand van de straat zoo maar in huis te nemen en hem al de voorregten van een familie-lid te geven, zij

zou voor de eer van haar familie-naam, voor de rust in huis en voor het geluk van Ernestine waken, en juist zoo lang en zoo behendig intrigueren, dat zij haar doel had bereikt. Zij begreep — en teregt — dat zij beginnen moest met nu voortaan de plannen van haar zwager opzigtens Gilbert goedtekeuren, en zelve vriendelijk en innemend te zijn. Dit laatste ging niet gemakkelijk en het kostte haar vrij wat moeite om *bonne mine à mauvais jeu* te maken; maar zij gevoelde dat zij door hardheid niets bij Kirsten zou uitwerken, en dat hij zijn eens opgevat voornemen om, zooals hij zeide, van Gilbert wat te maken, voor de plannen zijner zuster niet zou opgeven. Toen Gilbert 's middags aan tafel kwam, was mevrouw Denier veel minzamer dan 's morgens, onderrigtte hem in een en ander en deed zich bijna voor, als ware zij zijne beschermster.

„Hoe jammer, Gilbert, dat gij geen fransch kent.”

„Ik heb het toch geleerd, mevrouw.”

„Zoo! hebt gij het geleerd?”

„Ja, mevrouw, maar het is al eenige jaren geleden.”

„En van wien? Misschien van uwe moeder?”

„Neen, mevrouw; ik heb school gelegen te B... op het instituut van monsieur Nevers.”

„Zoo! op die goote school?”

„Inderdaad mevrouw.”

„En wie betaalde dat voor u?”

„Wel mijne moeder.”

„En hoe zijt gijlieden dan zoo verminderd?”

„Dat weet ik niet, mevrouw; ik heb er mijne moeder nooit naar durven vragen, om haar het hart niet te breken.”

Gij kent dus fransch. „Welnu, ik zal u een boekje geven, dat gij vlijtig bestuderen moet.”

Zij reikte hem een manuel de politesse over.

Hij kleurde sterk; allen zagen het.

Kirsten fronsde zijne wenkbrauwen.

Ja, Gilbert, had het beter gevoeld dan iemand in staat was hem te zeggen, dat hij zeer linksch was in zijne manieren. Dan sprak hij te veel, dan te weinig. Dan was hij weêr met zijne houding verlegen. O, als hij zich vergeleek bij Ernestine, die zoo heel bevallig was en alles zoo met adresse deed, wie alles zoo gemakkelijk afging, dan moest hij bekennen, dat hij zeer in de schaduw stond. Maar dat men hem nu juist zijne linkschheid verwijten moest in tegenwoordigheid van Ernestine, dat kon hij niet vergeten.

Intusschen had hij het boekje aangenomen en met eene ligte buiging bedankt. Hij nam zich tegelijk voor om het vlijtig te bestuderen, opdat hij geene reden tot ergernis meer zou geven. Dit evenwel was hem eene verkwikking geweest bij

zijne grieven, dat noch de heer Kirsten, noch Ernestine gelagchen hadden over zooveel goedheid van mevrouw Denier, en dat zelfs de dochter de moeder had ingefluisterd: „foei, mama, spaar hem!”

Wij weten niet te precisieren, hoelang Gilbert bij den heer Kirsten was, toen voor zekeren avond de familie was geïnviteerd bij mevrouw Duman. Ernestine had moeten bedanken, want zij gevoelde zich sedert een paar dagen wat catarrhaal. Gilbert was ook gevraagd, maar zulke uitnoodigingen had hij nog niet durven aannemen, en hij had op raad van mevrouw Denier altijd verontschuldigen bij de hand.

Het was dan nu voor het eerst, dat hij een geheelen avond met de lieve Ernestine zou alleen zijn.

Zijn hart klopte bij die gedachte bijna hoorbaar, en het was alsof het eene eeuw duurde, voordat de equipage voorkwam.

Eindelijk was het lang gewenschte oogenblik gekomen, en daar zat hij nu alleen tegenover Ernestine, die aan een keurig trepied werkte.

Het gesprek, dat anders zoo ongedwongen was, was nu zoo stijf; geen van beiden wist, hoe zij het gaande zouden houden.

Toen stond Ernestine op, legde haar werk uit de hand en zette zich voor haar piano.

In een oogwenk had Gilbert de bougies ontstoken en ging aan hare rechterzijde staan, om de muziek om te slaan.

„Als gij nu ook piano kondet spelen, zouden wij die quatermains eens maken.”

„Ik heb het gekend, mejufvrouw; maar het is langer dan zes jaren geleden, dat ik geene hand op de toetsen heb gehad.”

„Wat zegt gij? Hebt gij het gekend? Welnu! beproef het eens, misschien zal het nog wel gaan.”

Toen zette Gilbert zich neder en speelde een thema uit de lieve opera Tancredo.

„O, dat is goed! Gij zijt het nog niet verleerd. Gij speelt beter dan ik. Kom, laat ik nu de variaties ook hooren.”

Hij voldeed aan haar verzoek. Maar in het midden der derde variatie bleef hij plotseling steken, terwijl tranen in zijn oog kwamen.

„Mijn hemel! Wat is het? overkomt u iets?”

„Toch niet — maar ik wil het u wel zeggen: ik was juist aan het bestuderen van deze variatie, toen ik bij den heer Nevers moest komen, die mij mededeelde, dat mijne moeder arm was geworden....”

„Ik kan het mij best begrijpen, dat gij sedert dien ongelukkigigen tijd niet weêr gespeeld hebt.”

„Eenmaal heb ik het beter gekend dan nu.”

„O, gij speelt nog met veel gevoel. Welaan! wij willen eens beproeven om deze quatermains te maken.”

„Waarlijk het zal niet gaan.”

„Beproof het slechts, mijnheer Stiens.”

Zij gingen beiden voor het piano zitten; Ernestine aan de rechterhand van Gilbert.

Hij beefde een weinig — en kon het niet verbergen, toen zijne hand de toetsen aanraakte. Maar hij speelde toch vrij goed.

„Bravo! Bravo!” riep zij uit, toen het stuk zonder vele fouten, schoon niet zonder hapering was afgespeeld.

„O, mejufvrouw! kon ik zoo spelen als gij!”

„Hoor eens, gij moest mij liever Ernestine noemen. Dat klinkt veel beter als wij muziek maken.”

Vele mijner lezers zullen het wel bij aangename ondervinding hebben, welk een zoeten indruk het maakt, als eene vrouw, die wij achten, ons uitnoodigd om wat minder stijf te zijn, den titel van mevrouw of jufvrouw er aantegeven en haar bij haar voornaam te noemen. Maar vooral wekt dat een zoet gevoel op, als die vrouw ons niet onverschillig is. Wij doen dat dan wel niet zoo dadelijk en zeggen eerst nog een paar maal mejufvrouw en dan naauw hoorbaar Ernestine en dan weêr eens mejufvrouw, totdat wij er overheen zijn en ons

aan zulk eene vertrouwelijheid beginnen te gewennen.

Gilbert durfde inderdaad eerst niet, maar Ernestine herinnerde hem, dat zij niet meer met hem spelen wilde, als hij het niet deed; en toen noemde hij haar Ernestine, terwijl een hoog rood zijne wangen verwe.

„Kom, Gilbert, nu nog dit stuk — het is mijne favorite.”

„Maar, Ernestine, laat ik het dan eerst eens bestuderen.”

„O! Gij wilt niet meer met mij spelen?”

„Ernestine!... Hoe kunt gij dat denken? Maar ik verbroddel alles — Dit stuk is mij te zwaar.”

„Goeden moed maar! Kom aan; ik begin al.”

En met onbeschrijfelijke vlugheid liepen de al-baster vingers de toetsen af.

Ik weet niet of er onder mijne lezers ook zijn zullen, die wel eens een quatermains met eene vrouw of meisje gespeeld hebben, welke, haast onmerkbaar, eene bres in hun hart geschoten heeft. Wanneer dan het hart gewond is, maar met eene wonde, die een zalig gevoel teweegbrengt, dan speelt men met meer vuur, met meer aplomb, en niet zelden raken de vingers der beide partijen elkander aan. Maar die vinger-aanraking doet eene tinteling van het hoofd tot de voeten ontstaan, die niet te beschrijven is. De laatste akkoorden

sterven weg en men zit nog voor het welluidend speeltuig, terwijl de oogen, die ziele-spiegels, elkander ontmoeten en verraden, wat er in het hart omgaat. Wie zal het opsommen, wat er op het gebied der liefde door de smeltende toonen der hemelsche muziek is teweeggebracht? Het is Petrarcha, de dichter der liefde en de liefelijke dichter, die de muziek de taal der verliefde harten noemt. En die taal is zoo welsprekend! Zij weet alle hinderpalen te boventekomen, alle tegenspraak hare kracht te ontnemen, alle uitvlugten te digten, alle bedenkingen uit den weg te ruimen; zij geeft moed en boezemt wederzijdsch vertrouwen in, en men is wel ten eenenmale een vreemdeling op het gebied der liefde, als men na een avond doorgebracht te hebben als Gilbert en Ernestine niet zou weten, hoe het met zijn eigen hart en dat der andere staat.

Dat wisten dan ook Gilbert en Ernestine heel goed: zij beminden elkander.

Dat zeiden zij elkaâr niet met ronde woorden, maar er is eene taal, waarbij geen woord gesproken wordt, en die toch de gevoelens der harten uitdrukt.

Er kwam een rijtuig aanrijden.

„Zouden zij dat al zijn?”

„O, neen!... het rijdt voorbij. Hebt gij gewenscht, dat zij het waren?”

„Gilbert!”

„Ernestine!”

Beiden zwegen.

„Dan zou ons geluk te spoedig ophouden!”

„Men had ons niet alleen moeten te huis laten.”

„Ernestine! ik ben er juist zoo dankbaar voor; ik kan u nu zeggen, wat ik tot nog toe te lang heb verzwegen.”

Zij kleurde en wendde het lieve kopje wat af.

„Ik bemin u, Ernestine!”

„Gilbert!”

„Een enkel woord van u, Ernestine!”

„Verdient dan bevestiging, wat.....”

Hier hield ze op; haar helder oog werd vochtig.

Dat was Gilbert genoeg.

Dien eigen avond sloten twee harten een verbond, terwijl de schalksche Amor heimelijk glimlachte, dat zijne pijlen zoo goed doel hadden getroffen.

„Ernestine!” had Gilbert gezegd. „Ernestine! onze liefde moet vooreerst een geheim blijven!

„En waarom?”

„Wanneer wij uwe mama en uw oom deelgenooten maken van ons geluk, dan zullen wij bij dat geluk niet lang bewaard blijven.”

„Hoe dat?”

„Wij zijn niet van gelijken stand; ik ben maar klerk op een kantoor. Uwe mama zou ons huwelijk een mesalliance noemen. Men zou mij zeggen dat ik een fortuinzoeker was; men zou mij.....”

„Houd op, Gilbert, houd op!”

„Gij gevoelt het, dat onze liefde met veel te strijden zal hebben — maar hoe meer zij te strijden heeft, hoe sterker zij wordt.”

Daarin had Gilbert de geheele waarheid gezegd. Hoe meer hinderpalen, die onoverkomelijk schijnen, onze liefde heeft, hoe meer men zich ook inspant om die bezwaren te overwinnen, en dat geeft eene kracht en vastheid aan de liefde, die haar onoverwinnelijk maakt.

„Maar wat dan?”

„Wij zullen niets van onze liefde doen blijken; zoo het mogelijk is, zelfs koel jegens elkander schijnen. Intusschen zal ik mijn best doen, om in de wereld vooruitte komen en gelukt mij dat, dan behoeft onze liefde niet langer een geheim te blijven.”

Dat voorstel, nog eens toegelicht en overwogen, werd eindelijk aangenomen, ofschoon Ernestine toch niet vreemd was van het denkbeeld, dat de liefde hoe edel en bovenaardsch zij ook is, strafbaar wordt, wanneer men haar geheim tracht te houden voor haar, aan wier hart zij gerechtigd, maar

ook verplicht was het hare uittestorten. Maar zij gevoelde ook, dat hare liefde voor Gilbert eene andere was dan die voor hare moeder; zij moest het bekennen: sterker, levendiger, beter in staat om alle gevaren te trotseren.

Zoo bemerkte dan niemand, dat die twee het eens waren, en was mevrouw Denier er vroeger wel wat bezorgd over geweest, dat die Gilbert hare Ernestine het hoofd op hol zou kunnen maken; zij was nu van het tegendeel overtuigd; want zij deden niets dan den geheelen dag kibbelen en bewijzen, dat zij in niets sympathiseerden.

Dat is de schaduw-zijde der liefde, dat zij meesterlijk leert veinzen, onze ware gevoelens ons leert verbergen.

Maar de beide gelieven waren er niet minder gelukkig om, en menige gelegenheid bleef ze over om elkander hartstogtelijk te bekennen, dat zij zich hoe langer zoo naauwer aan elkander verbonden gevoelden.

Dat had zoo een jaar ongeveer geduurd, toen mevrouw Denier op eenmaal achter hun geheim kwam. Het was bij gelegenheid, dat zij een teeder afscheid namen, toen Ernestine met hare moeder te Vreeland zou gaan logeren.

Maar mevrouw Denier, ofschoon zij de jongelui overrompelde, toonde zich niets verbolgen. Het onweder, dat beiden verwacht hadden, barste niet

los, maar dreef over hunne hoofden heen — evenwel slechts voor korten tijd, om daarna te heviger te woeden.

Na het vertrek van mevrouw en Ernestine zat mijnheer Kirsten tegenover Gilbert aan het dejeuné. Hij sprak geen woord, maar fronsde nu en dan eens de wenkbrauwen, als hij Gilbert aanzag. Doch deze, dat bemerkende, gebruikte weinig en stond op om naar het kantoor te gaan.

„Blijf nog even, Gilbert, ik moet met u spreken.”

Die woorden, op nog al gestrengen toon uitgesproken, deden Gilbert het bloed naar de wangen stijgen. Kirsten ontging dit niet — hij zag een schuldige voor zich. Doch in stede van dadelijk tot eene verklaring te komen, wachtte hij nog eenige minuten en stak intusschen zeer bedaard een sigaar aan.

Die minuten waren voor Gilbert, die alles begreep, uren.

„Gilbert,” begon de heer Kirsten, terwijl hij vriendelijker keek en meer het karakter van een vader dan van een regter aannam, „Gilbert, gij hebt misbruik gemaakt van het vertrouwen, dat wij in u gesteld hebben.”

De arme jongen kon geen geluid geven. Met moeite zeide hij: „mijnheer!”

„Vraagt gij dat nog? Hebt gij u niet meester

gemaakt van het hart van mejufvrouw Ernestine? Ik begrijp maar niet, hoe gij u verstout hebt uw oog met zulk eene bedoeling op haar te laten vallen. Het zou nooit bij mij opgekomen zijn u waarheden te herinneren, die voor u grievend zijn, maar die u toch herinnerd moeten worden om u te doen inzien, dat gij slecht hebt gehandeld. Gij zijt niet van gelijke geboorte — gij weet niet eens wie uw vader geweest is; terwijl mejufvrouw Denier een grooten naam heeft. Daarenboven zijt gij niet meer dan mijn bediende zonder eenig fortuin, zonder eene toekomst!”

Hier hield hij even op en zag Gilbert lang en uitvorschend aan. Deze was bleek als een doode; zijn oog was neêrgeslagen, zijne lippen bewogen zich krampachtig.

„Gij hebt ons eens eene groote dienst bewezen. Gij weet, dat wij niet schuldig gebleven zijn u te beloonen, beter dan gijzelf ooit hebt verwacht. Wij hebben u bijna aangemerkt als een lid der familie; doch alles heeft zijne grenzen, en wij konden niet denken, dat gij vergeten zoudt, welke die grenzen zijn.”

Toen stond Gilbert op, terwijl zijne wangen de kleur hadden van het inkarnaat.

„Blijf zitten! Ik heb u nog meer te zeggen.”

„Ik kan niet, mijnheer, het wordt mij hier te benaauwd.”

„Gilbert, ziedaar het geweten wat u verontrust.”

„En toch, mijnheer, ik gevoel geene schuld. Ja, ik heb Ernestine lief en het is mogelijk, dat deze bekentenis u ergert, dat die liefde mevrouw Denier vooral verontwaardigt, dat zij strafbaar is, omdat wij haar in onze borst gesmoord hebben, maar ik vraag het u, mijnheer, wie is geheel meester over zijn hart? Ik was eenmaal in de hand der Voorzienigheid een middel, om haar, die ik bemin, van den dood te redden. Nooit zal ik het vergeten, welk een dankbaren blik zij mij toewierp, toen zij uit het half verbrijzelde rijtuig trad. Die blik maakte den diepsten indruk op mij, een indruk, die niet weêr is uitgewischt. Maar het had zeker nooit tot eene, in uw oog schuldige verklaring gekomen, wanneer gij mij door de wijze, op welke gij mij zoo edelmoedig beloond hebt, niet in nadere kennismaking met uwe nicht hadt gebragt.”

„Hoor eens, Gilbert, gij hebt niet verstandig gehandeld met aan de neiging uws harten voor mejufvrouw Denier toegegeven. Wat gij zooveen gezegd hebt: dat niemand geheel meester is van zijn hart, is slechts ten deele waar. Men mag en kan het u niet kwalijk nemen, dat mijne nicht indruk, ja zelfs diepen indruk heeft gemaakt — maar zoo, toen gij dien indruk gevoeldet, hadt gij dien moeten uitwisschen. Liefde is een harts-

togt, over welke onze rede moet zegevieren, en in dit meer bepaalde geval hadt gij, wanneer gijzelf niet sterk genoeg waart, om over uw hart te heerschen, met mij als met uw ouderen vriend moeten spreken. Dan zou ik u dadelijk gezegd hebben: „Gilbert, wilt gij niet ondankbaar zijn, wilt gij de rust van Ernestine niet verstoren, wilt gij mevrouw Denier niet tegen u innemen; wilt gij eindelijk ook met mij, die mijne eigene plannen met mijne nicht heb, vrede houden, laat dan alleen vriendschap en niets meer voor Ernestine in uw hart wonen. Toch, Gilbert, wil ik het u vergeven en ik zal er u niet minder om aanzien; maar wij moeten noodzakelijk eenige verandering maken. Ik zal uw salaris verhoogen en dan huurt gij ergens eene kamer en komt op den gewonen tijd op het kantoor, maar mijn huis moet gij verlaten en wel binnen acht dagen.

Gij zult verder geene pogingen meer in het werk stellen om Ernestine te zien, billets doux met haar te wisselen of op eene andere wijze met haar in verstandhouding te komen. Mevrouw Denier zal wel het hare doen bij hare dochter om u te doen vergeten. Verder zullen wij over de geheele zaak niet meer spreken. Ik houd mij aan mijn woord; gij geeft mij het uwe, dat gij volstrekt geene pogingen meer om Ernestine doen zult, en alles blijft tusschen ons goed. Maar breekt gij dat

woord, dan verlaat gij mijn kantoor en ik wensch u niet meer te zien. Doch niet waar, Gilbert, zoover zal het niet komen: gij hebt den vrede van een geheel huisgezin te lief, dan dat gij er een twistappel zoudt inwerpen!"

Gilbert wist op dat pas niet wat hij zeggen zou. Hij gevoelde, dat het onmogelijk was zijne liefde te smoren. Hij had het daareven beproefd, toen de Heer Kirsten zoo gedicteerd had gesproken; maar naauwelijks hoorde hij weër den naam van zijne „lieve" noemen, of het bloed steeg hem naar het gelaat en hij beminde haar nog sterker.

„Welnu, Gilbert! gij belooft het mij immers?"

„Ik zal al het mogelijke beproeven, mijnheer, maar de wond is zoo....."

„Diep — wilt gij zeggen. Het is erg, zeer erg, Gilbert, maar gij hebt een vasten wil; gij zijt man; daarom handel als een man, die in staat is om iedere opoffering te doen."

Toen drukte hij Gilbert hartelijk de hand, en deze naar het kantoor gegaan zijnde, liep de heer Kirsten de kamer op en neer, in zichzelf sprekende: „arme jongen! arme jongen!"

Reeds een dag of wat waren mevrouw Denier en Ernestine te Vreeland gelogerd, voordat de eerste hare dochter onderhanden nam over het ver-

schrikkelijke, hare zenuwen aandoende voorval met dien lomper van een Gilbert. Zij had op een brief van Kirsten gewacht — zoo was de afspraak — en na de lezing van deze zou zij naar bevind van zaken handelen.

Die brief, waarin Kirsten haar zijn onderhoud met Gilbert had medegedeeld, was gekomen. Brandend van nieuwsgierigheid had zij hem opengebroken, en was haar gelaat ook bewolkt, toen zij begon te lezen — langzamerhand helderde het op, en dank zij den heer Kirsten, die zulke goede maatregelen genomen had, zij geraakte zelfs in eene genoegelijke stemming, aangezien de zaak zoo goed getermineerd was.

Toch wilde zij met Ernestine spreken, en toen deze 's avonds naar hare kamer ging, volgde hare moeder haar, en nam tegenover haar plaats met eene houding en oogopslag, die alles kwaads voorspelde.

„Ik moet u eens spreken, Ernestine, over eene gewigtige zaak."

„Mij, mama? Over eene gewigtige zaak? Wat kan dat wezen?"

„Over uwe toekomst, Ernestine."

„Wat bedoelt gij daarmede, mama?"

„Gij moet u niet zoo onnoozel houden. Op uw leeftijd weet men zeer goed, wat het avenir van een mooi en rijk meisje is."

„Waarlijk, ik heb nog nooit daaraan gedacht.”

Hier sprak zij de waarheid niet. Zij dacht er ieder oogenblik aan. Het beeld van Gilbert was niet uit haar hart. Maar dat durfde zij nu niet zeggen. Zij gevoelde, waar het gesprek op uit zou loopen; dus wilde zij er zich afmaken door kort en goed te zeggen: daaraan heb ik nog nooit gedacht.”

„Ernestine!... Gij verdient bijna de liefde niet, die ik u toedraag; want gij hebt geheimen voor uwe moeder.”

„Geheimen?”

„Gewis; anders zoudt gij nu niet kleuren. Dat onnatuurlijk rood op uwe wangen is verf, waarmede de schaamte haar teekent, die zich bewust is, dat zij niet goed heeft gehandeld. Maar komaan, mijn kind, hebt gij u vergeten, ik zal alles doen, wat ik kan, om de fouten, welke gij gemaakt hebt, te herstellen. Heb slechts vertrouwen in mij en vertel mij alles.”

„Wat moet ik u dan vertellen?”

„Wat?... Ernestine! Ernestine! beledig uwe moeder niet. Ik wil het: gij zult mij alles vertellen.... omtrent u en Gilbert.”

Een luide kreet ontsnapte de teedere borst van het lieve meisje.

„Ziedaar! ik heb gelijk. En waarom dat voor uwe moeder verborgen gehouden? Waarmede, Er-

nestine! heb ik uw vertrouwen verbeurd? Vroeger deedt gij niets, ja gij dacht niet of gij maaktet er mij deelgenoot van, en in eene zaak van zoo groot belang als het wegschenken is van ons hart, zoudt gij er mij buiten laten en niet eenmaal met uwe moeder spreken?”

Terwijl zij dat zeide, kwamen haar tranen in het oog.

„Ik durfde u niets zeggen, omdat....

„Omdat gij wist, dat gij niet goed hadt gehandeld.”

„Neen, mama, maar omdat gij andere principes hebt van pligt, eergevoel en betamelijkheid, dan ik, en gij mij daarom nooit uwe toestemming zoudt gegeven hebben.”

„Ik wil het u dan nu zeggen, wat ik dagen lang heb opgekropt, dat gij een zeer slecht meisje zijt, die u afgeeft met den kantoorlooper van uw oom, met een jongen, die van de straat is opgenomen, die niet eens een naam heeft. Daar ontbreekt nog maar aan, dat gij met hem doorgaat, en er uwe eer, uw naam bij opoffert. Wij behooren wel niet tot eene patricische familie, maar de Deniers hadden vroeger in Frankrijk hun wapen, en in Holland worden zij sedert vele jaren algemeen geacht. En zou dan nu een der Deniers zoo laag kunnen zijn om zich te mesailleren met iemand, die geene andere verdiensten omtrent ons

heeft, dan dat hij een oogenblik voor paardentemmer heeft gespeeld? Maar hij, die zich vermeten durfde de oogen naar u opteslaan; hij, die uit het slijk is opgebeurd, ontvangt reeds zijne straf, en, wanneer hij zich nu niet mogt beteren, zal hij spoedig den genadeslag krijgen. De eerste maatregel, die uw oom genomen heeft, en die zeer doeltreffend is, is deze, dat hij ons huis binnen een paar dagen moet verlaten, en er niet in mag terugkeeren dan voor zoo ver hij op het kantoor moet zijn, en, wanneer hij tentamen doet, om u te zien, dan wordt hij onmiddellijk voor goed weggejaagd, en ik besteed u bij een Predikant op een ellendig dorp, waar u de lust wel vergaan zal om aan den heer Gilbert te denken. Hebt gij mij begrepen, Ernestine?"

„Ja, mama.”

„Welnu, zijt gij bereid om hem aftezweren en mij te beloven, dat gij nooit meer aan hem denken zult?"

„Dat kan ik niet.”

„Waarom niet?"

„Och, mama!" hernam zij weenend.

„Spreek! Waarom niet?"

„Ik heb hem.... eeuwige trouw.... gezworen.”

„Och hemel! is dat alles?"

„Genoeg om mijne beloften te houden.”

Mevrouw Denier lachte hartelijk.

„Kind, gij zijt gek. Leven wij dan in den tijd van Siegwart?"

„Mama! ik heb betere gedachten van goede trouw; ik zal standvastig blijven. 't Is waar, wij hebben elkander onze liefde bekend, onze reine liefde, en dat mag u, die petilleert van hoogmoed, verschrikkelijk hinderen; gij moogt er mij om haten, ja om vloeken, ik zal, ik kan mijn gevoel niet onderdrukken! Ik heb Gilbert zeer lief en hij mij ook. Neen, die edele jongen denkt niet aan mijn naam, aan mijn fortuin; hij heeft mij lief om mijzelve; dat weet ik, daarvan ben ik diep overtuigd, daarin ben ik gelukkig. Verwijder ons van elkander zoover en zoolang als gij wilt: geene muren, geene bergen, geene zeeën zullen onze harten scheiden. De armoede, de worstelingen met het lot zullen zijne liefde niet verkoelen, en de afzondering, waarin gij mij wilt doen leven, zal mijn hart niet minder vurig voor hem doen kloppen. Zie, mama, gij zegt mij lief te hebben; gij zegt, dat gij alleen leeft om mij gelukkig te maken, dat gij voor dat geluk van uw kind alles wilt opofferen! Zoo dat waar is, offer dan eerst uw trots op en vraag niet, wat de menschen van zoo'n verbintenis zullen zeggen; offer dan niet langer aan den geldgod door plannen te maken, om mij aan een rijk man uittehuwelijken ten koste van mijne zielrust, maar sta

een huwelijk met Gilbert toe. Moeder! hier! leg uwe hand hier op mijn hart, voel hoe het klopt; dat doet het alleen voor hem, en zoo doet zijn hart het voor mij. Gij wilt de vlam der reine liefde dooven, maar gij zult het niet kunnen. Hoe meer gij u tegen onze liefde aankant, hoe heviger zij wordt. Zie, ik heb hem nog nooit zóó bemind als nu, terwijl ik geroepen word om hem en onze liefde te verdedigen."

Terwijl zij die laatste woorden sprak, stond zij op. Onwillekeurig had zij de rechterhand op haar hart gelegd en de linker omhoog geheven als iemand, die den hemel tot getuige aanroept.

Toen was zij engelachtig schoon.

Eene vrouw is nooit schooner, dan wanneer zij met vuur den geliefde van haar hart verdedigt en het zelfs tegen eene moeder voor hem durft opnemen.

Ernestine had hier twee harten te verdedigen: haar eigen en dat van Gilbert.

Zij had het welsprekend genoeg gedaan; maar misschien wat te heftig voor eene dochter, die tegen eene moeder spreekt.

Maar de liefde schijnt in zoo'n geval zelfs eene moeder te kunnen voorbijzien.

Daarom had Ernestine geen oogenblik berouw, dat zij zóó had gesproken, zag zij ook, dat het moederoog vlammen schoot, en dat de moeder-

hand, die van de leuning van den fauteuil afhing, als een riet beefde.

Nog sprak mevrouw Denier niet, maar onafgewend had zij den blik op Ernestine gevestigd.

De laatste ging weér zitten, en hield het hooge, ongerimpelde, reine voorhoofd in hare sneeuw witte, kleine hand.

Toen stond mevrouw Denier op en ging regt op Ernestine aan.

„Ik wil het u vergeven, dat gij de achting uit het oog hebt verloren, die gij voor eene moeder hebben moest — maar denk dan niet meer aan Gilbert."

„Denken?.... Denken?.... Ik zal aan hem denken tot aan mijn laatsten snik, ik zal altijd denken aan Gilbert, aan mijn Gilbert!"

„Slecht kind! ontaarde dochter! onbedachtzaam meisje! vrouw zonder eergevoel! denk aan hem zoo veel en zoo lang als gij wilt, uw echtgenoot zal hij nooit worden. Ik heb mijne maatregelen reeds genomen. Binnen eene maand zal de zee u scheiden, scheiden voor uw geheele leven, en binnen twee maanden zijt gij de echtgenoot van Van der Gon. Dat stijve hoofd zal ik wel buigen; dat hart vol liefde zal ik wel breken; ik zal u laten zien, wat eene moeder vermag."

III.

Mevrouw Denier had woord gehouden.

Maar het was beter geweest, dat zij gezegd had: ik wil u doen zien, wat eene vrouw vermag, niet eene moeder.

Eene moeder kan niets dan liefde voor haar kind gevoelen, en die liefde verdraagt en lijdt alle dingen, zoekt voor alles eene versooning en verontschuldigt zelfs de misstappen van de geliefde dochter. Ook dan als de moeder soms hard moet zijn, dan is dat eene hardheid der liefde, waaronder zijzelve lijdt.

Doch eene vrouw, ja zij vermag veel. In hare woede ziet zij geene hinderpalen; bergen zijn voor haar vlak en zeeën droog. Zij geeft hare plannen niet op; doortastend is zij in hare maatregelen. En verkeert hare liefde in haat, dan is dat zachte, liefelijke wezen, die zon, welke het leven vervrolijkt, die bloem, waarmede de lente der aarde getooid is, onkenbaar, eene furie, voor welke wij vreezen, een demon, die ons vervolgt, en den liefelijken dag rond ons in stikdonkeren nacht verkeert.

Mevrouw Denier schreef den volgenden dag aan den heer Kirsten een brief, waarin zij hare zamenpraak met Ernestine mededeelde en haar zwager dringend verzocht om Gilbert, op welke wijze dan

ook, te verwijderen. Het liefst zou het haar wezen, wanneer hij hem wilde belasten met eene zending naar een ander werelddeel; dan was hij uit het oog, en intusschen kon men Ernestine's toekomst verzekeren. Hierin had Kirsten weinig zin; maar door het onophoudelijk plagen van zijne zuster gaf hij eindelijk toe, dat Gilbert niet langer op zijn kantoor zou blijven.

Gilbert was door die tijding letterlijk verpletterd; niet daarom, dat hij zijne vooruitzigten den bodem zag ingeslagen, maar dat hij nu bepaald voor altijd van zijne Ernestine gescheiden zou zijn.

Hij kon niet antwoorden; hij boog slechts, terwijl een doodelijk bleek over zijn gelaat trok.

„Maar ik heb voor u gezorgd, Gilbert! Gij wordt dadelijk goed geplaatst op het kantoor van mijn vriend Inkerman, die juist een vertrouwden bediende behoeft. Ik weet zeker, dat gij het daar goed zult hebben.”

„Ik twijfel er niet aan, mijnheer, maar ik was liever bij u gebleven.”

„Dat kan niet, Gilbert. Wilde ik het ook al ..... mevrouw Denier zou.....

„O! nu begrijp ik alles. Neen, mijnheer, nu is er niets meer aan te doen; ik zal gaan.”

Acht dagen daarna nam hij afscheid van zijn patroon, die hem een precieus cadeau gaf en hem verzekerde van zijne vriendschap en bescherming.

Dat afscheid was hartelijker, dan men het gewoonlijk verwacht van den chef van een groot huis en een klerk zonder geboorte.

Gilbert maakte van het vriendelijk aanbod van den heer Kirsten gebruik en kwam bij Inkerman op kantoor.

Ernstine bleef nog te Vreeland en wist volstrekt niets van de omstandigheid, dat Gilbert het kantoor van haar oom had verlaten. Men had dat voor haar verborgen gehouden en haar alleen aangezegd, dat zij voorzigtig moest zijn om geene correspondentie met hem te houden, daar reeds twee brieven van Gilbert en één van haar onderschept waren.

Verder sprak mevrouw Denier met Kirsten af, dat men Van der Gon zou aanmoedigen, en jegens Ernestine geheel veranderen zou. Men zou haar vriendelijker behandelen en doen, alsof alles vergeten en vergeven was, opdat Ernestine zelve de plannen harer moeder niet mogt verijdelen.

Ernestine vergat Gilbert evenwel niet; ja zij dacht meer dan ooit aan hem, want over eenige dagen zou hij zijn twintigsten verjaardag vieren.

Ten vorigen jare was die verjaardag in de huiselijke kring gevierd. Nu zou hij dezen dag niet

zoo aangenaam doorbrengen, verwijderd van haar, wier gelukwensch vooral thans hem zooveel genoegen zou hebben gedaan. Toch zou zij de wonde van het bloedend hart te verzachten trachten. Zij zou hem schrijven en met haar brief, die alleen liefde zou ademen, zou hij de doornen niet voelen, die hem zoo pijnlijk hadden gekwetst.

De dag zijner verjaring was aangebroken — die dag, welke hem den sluier zou opligten, die over zijn leven was verspreid.

Hij gevoelde zich in eene onaangename stemming — zekere malaise had zich van hem meester gemaakt.

Hij had dien nacht, die den gewigtigsten dag was voorafgegaan, niet kunnen slapen. Nu en dan sluimerde hij even, maar deze sluimering was als die van een zieke, onrustig en soms plotseling gestoord door eene al te hevige werkzaamheid des geestes. Hij was dus blijde, dat die akelige nacht voorbij was, en, vroeger dan gewoonlijk was hij opgestaan en had hij zich door eene morgenwandeling pogen te verkwikken. Dat was hem werkelijk gelukt. Nog pas was hij in Gods vrije schepping of zijn voorhoofd werd ontplooid, zijn bloed vloede kalmer, zijn voorkomen werd opgeruimder, hij gevoelde zich veel minder ongelukkig, hij was beter tevreden met zijn lot, dacht met meer geloof aan de voorzienigheid Gods, aan

de winst der deugd, aan de belooning van een goed geweten.

Dat is de veel vermogende invloed, dien de natuur heeft op ieder onbevangen hart.

Daarom geleidde onze groote Meester zijne jongeren zoo dikwijls in het heiligdom der natuur en wees hij ze op het starrenheir daarboven en op de lylieën des velds, of op de vogelen des hemels. O! zoo dikwijls als wij ons naar buiten spoeden in de vrije natuur, gevoelt zich onze gebonden geest in de goddelijke volheid weder vrij. Nergens beter, dan daarbuiten, kunnen wij ons verwikken na de vele moeite des levens, ons verstrooijen bij de kwellende, ijdele zorgen, ons verheffen boven de nederdrukkende alledaagsche plagen der wereld. Wat al gewaarwordingen, die ons uit de volheid der schepping, uit dit afschijnsel der Goddelijke goedheid verlichtend in de ziele dringt! Zijn wij geene andere menschen, wanneer ons, door het hemelsch morgenrood omstraald, de zuivere verrukking der ontwakende natuur doorstroomt; of wanneer de liefelijke avondstille haar vrede in ons gemoed legt; of wanneer de heilige pracht van een nachtelijken starrenhemel ons omgeeft en de stralen van verwijderde werelden op ons nederblinken als lichtvonken door het voorhangsel, dat de eeuwigheid met haar sluijer bedekt?

Dien invloed der natuur ondervond Gilbert ook. Te midden van zijn ongeluk, gevoelde hij zich gelukkig. Wel bleef hij ernstig gestemd, maar hoe kon het anders, wanneer hij over den afgelegden levensweg nadacht, en dan een blik wierp in zijne toekomst. Het is zoo waar wat Victor Hugo zingt:

Ah! l'avenir n'est à personne!
 Mais l'avenir est seul à Dieu!
 A chaque fois que l'heure sonne,
 Tout ici-bas nous dit adieu.....

Wat Gilbert ook ernstig maakte, het was zijn verjaardag.

Daar zijn vele menschen, voor wie zulk een dag de aangenaamste is in het geheele jaar. Zou het wezen, omdat zij zich er in verheugen, dat de Algoede hun nog een jaar levens heeft toegevoegd tot hunne vorming, ontwikkeling en veredelning? Of zouden de bewijzen van deelneming, die sommigen bij menigte ontvangen, hunne blijdschap gaande maken? Zeker is het, dat anderen dien dag ongemerkt laten voorbijgaan. Zijn zij minder dankbaar? Dat niet. Gevoelen zij het gewigt niet van iederen levensdag? Ja, zij gevoelen dat. Maar zij gevoelen ook, hoe weinig zij aan hunne groote roeping hebben beantwoord, en dat stemt ze eerder tot treurigheid dan tot vreugde.

Gilbert, van zijne wandeling teruggekeerd, zette zich, op zijne kamer gekomen, in den leunstoel zijner moeder neder, dien hij als een reliquie bewaard had.

Hij strekte de beenen uit, sloeg de armen over elkander, liet het hoofd een weinig hangen en verdiepte zich in allerlei mijmeringen.

Maar mijmeren kan soms zoet zijn; althans nu en dan kwam er een glimlach om Gilberts lippen.

Zoo mag hij wel een half uur gezeten hebben, toen er aan zijne kamerdeur werd geklopt.

Gilbert stond op en opende de deur.

Het was zijne eerbare hospita met haar jongste dochtertje, die hem kwam gelukwenschen.

Het kind had een heel leelijk versje van buiten geleerd, en zeide het heel leelijk op, en gaf tot besluit een klein presentje.

Het was eene koek met een verguld devies: leef lang en gelukkig.

Toen nam de vrouw zijne hand, drukte die in de hare en voordat zij nog een woord gezegd had, kwamen er al tranen in hare oogen.

„Weet uwé, wat mij zoo droevig maakt? Kijk! mijn man was ook op den vijftienden September jarig, net als uwé ook, en hij is precies op zijn verjaardag gestorven.”

„Arme vrouw!” was alles wat Gilbert antwoordde.

„Het viel mij wat moeilijk om naar boven te gaan en uwé te feliciteren, maar ik kan het toch niet nalaten, en Doortje heeft nu het versje opgezeid, dat zij de laatste maal voor haar vader had uit het hoofd geleerd; er is maar eene kleine verandering in.”

Zoo zou de weduwe nog langer hebben voortgepraat, als er niet aan de huisdeur werd gescheld.

„Dat is zeker al een present voor meneer.”

Het was de eerste maal, dat Gilbert hier zijn verjaardag beleefde, en de weduwe wist niet, dat hij geen enkelen bloedverwant had.

In eene minuut was zij weêr boven, met beide handen een groot en zwaar pak dragende of liever torschende.

„Ziet gij wel, meneer, dat ik gelijk heb. Dat is voor u; maar van wien het komt weet ik niet; de brenger wilde het mij niet zeggen.”

Inderdaad daar stond een adres op aan hem.

„Mijn hemel! van wien zou dat toch kunnen wezen?”

„Wel, meneer,” zei de hospita, „maakt uwé het touw dan maar los en doe de papieren er af, dan kunt uwé het immers zien.”

„Dat is waar; gij hebt gelijk.”

Nu maakte Gilbert de emballage voorzigtig los, en er kwam eene brillante cassette te voorschijn.

„Van wien?” riep hij alweêr.

„Wel, meneer, daar is het sleuteltje; open het ding, daar zal wel een brief in liggen.”

Geagiteerd opent hij de cassette en hij vond niets anders dan een kaartje van..... Constant Kirsten.

Trouwens dat was niet alles.

Terwijl Gilbert, door zijne goedige maar alevel lastige jufvrouw alleen gelaten, weêr in den leunstoel voor het open raam had plaats genomen, en, zonder het te weten, naar de voorbijgangers keek, viel zijn oog met meer bewustzijn op een man, die aan de overzijde der straat op den stoep van den banketbakker stond en reeds voor de tweede maal had geroepen: heidaar! volk!”

Het was een brievenbesteller.

Dat is een man van veel, zeer veel gewigt. Dan eens schrikken wij, als hij zich aanmeldt; dan weer zien wij met onze oogen de brieven uit zijne tasch. Wreed mensch! als gij ons de tijding brengt van het overlijden onzer dierbaren; als gij ons met ijskoude kalmte den maan-brief in de hand stopt; als gij u niet ontziet ons te melden, dat wij in speculaties ongelukkig zijn geweest, in sollicitaties zijn gepasseerd en dat onze hoop op een of ander in rook is verdwenen. Maar goede man! als gij ons goede tijding brengt: letteren,

die het ten deel vallen van eene onverwachte erfenis inhouden of kennisgeving van de verwezenlijking onzer plannen en wenschen. Maar bovenal: goede man! die menigeen in goud zou kunnen laten beslaan, als gij uit uwe tasch het billet-doux te voorschijn haalt en het ons reeds in ons spiegelkje laat kijken. Neen! dan wachten wij niet, dat gij hebt aangescheld en dat de meid of knecht u opendoet; dan vliegen wij van onze plaats op, en laten ons haak- of borduurwerk vallen of werpen het boek uit de hand; wij vergeten haast u het porto te betalen, en o, wee! wanneer wij niet anders dan groot geld in de zak hebben en gij talmt dan met ons terugtegeven, of wij denken gereed te zijn en gij gelooft u vergist te hebben in het wisselen — zie, wij zouden u dan wel alles maar willen laten houden om te eer dat zoete briefje te lezen.

Maar wij hebben ons lang genoeg met dien brievenbesteller bezig gehouden — wij keeren thans tot Gilbert terug.

Hij was geen brief wachtende en had ook geen de minste hoop, dat hij er een zou krijgen.

Van wien ook?

Toch kwam de belangrijke man op zijne woning aan, en Gilbert hoorde hem aan de jufvrouw zeggen: „van Vreeland.”

Van Vreeland? De schrik sloeg hem in de beenen; hij kon van zijn stoel niet opkomen.

Daar werd aan zijne kamerdeur geklopt.

„Binnen! Binnen! binnen!”

Ja het was een brief voor hem, en aan het adres te zien van Ernestine.

Hij gunde zich geen tijd om eene schaar te nemen en hem behoorlijk te ontzegelen. Hij brak het cachet met de hand los en haalde uit de elegante enveloppe . . . de ongedachte letteren van zijne beminde.

Uit den brief viel eene allerliefste *jusqu'ici*. Het was keurig op wit satijn bewerkt met dit lieve devies:

Friede sei mit dir.

Aan prozaische menschen durf ik het bijna niet zeggen — maar ik moet toch de waarheid hulde doen, en die het niet lezen wil, sla het over, Gilbert bragt deze souvenir aan zijne lippen.

Nadat hij het lang genoeg van alle zijden bekeken had, nam hij den brief en las het volgende:

Mijn dierbare vriend,

Terwijl ik u deze schrijf is het nacht, een heerlijke nacht . . . Tot nu toe heb ik voor mijn open raam gezeten en mijn blik laten weiden over het

door de maan — zooals Holtij haar noemt: het vriendelijke oog van den nacht — beschenen en als door een fantastisch licht gedrenkt landschap. Zoo'n nacht is wel in staat om het in oproer gebragte hart te doen bedaren en het met vrede te vervullen. Gilbert! herinnert gij u nog de twee coupletten, die ik, terwijl gij mij *accompagneerdet*, zoo gaarne zong?

Opperwezen, onbegonnen,
Ook des nachts prijst u mijn lied;
Vader! die aan maan en zonnen
't Eind'loos wentelen gebiedt;
Vader, wien door duizend tongen,
Dag en nacht wordt lofgezongen;
Vader, die ons nooit begeeft,
En ons eeuwiglijk omzweeft!

Voor uw zetel kniel ik neder,
Vader! als uw dankbaar kind;
Zacht en mild ziet Ge op mij neder;
Gij, dien, wie u zoekt, ook vindt.
In het nachtelijk uur, o Vader,
Kwam u menig harte nader,
Dat, door wereldzia verheerd,
Zich van u had afgekeerd.

Niet waar, Gilbert, gij herinnert ze u nog wel die heerlijke woorden? O, ik was toen nog geheel vrij in huis; ik nam dan mijne gitaar en ging naar buiten en zong ze mijn Schepper ter eere. Maar

thans ben ik opgesloten, en mag niet alleen het huis verlaten, bevreesd als men is, dat ik dan brieven, die gij aan mijn adres hier of daar in het dorp mogt laten bestellen, zal afhalen.

Ik schrijf u deze, terwijl mama in de aangrenzende kamer reeds is ingeslapen, weinig gedachte hebbende, dat ik haar misleid. Maar ik kan het niet laten u heden te schrijven, mij dunkt, al hing er ook mijn leven aan. Gij viert immers overmorgen uw twintigsten verjaardag, en zou ik dien dag vergeten, en zou ik door u niet te schrijven de verdenking op mij laden, dat ik dien zou kunnen vergeten? Neen, Gilbert! Gij moet het weten, dat ik aan u denk, dat ik onophoudelijk aan u denk, dat ik reeds in den geest één met u ben, en dat ik mij zalig gevoel in het onbepaald vertrouwen op gelijke gevoelens van uwe zijde.

Ik wil u met deze eene verrassing bereiden en u een klein souvenir doen toekomen. Maar ik weet zelve nog niet, wat dit zijn zal. Het moet zoo klein wezen, dat het in mijn brief kan gesloten worden. Wacht! ik weet het al; ik ga dadelijk aan het werk. Straks, als ik er mede gereed ben, schrijf ik meer.

— Een uur later. —

Waardste Gilbert, ik vervolg mijn brief, nu ik met het aandenken klaar ben. Geloof mij, dat ik zeker nooit met meer ijver en onverdeeld genoe-

gen iets van dien aard gemaakt heb, want zolang als ik het onderhanden had, moest ik wel onophoudelijk aan u denken en streefde mij de voorstelling der verrassing, welke ik u in mijne eenzaamheid bereid heb. Leg dit kleine geschenk in uw Bijbel of in een ander boek, dat gij gaarne leest en telkens als gij het verlegt, roepe het u toe: vrede zij met u! Ja, mijn getrouwe Gilbert! ik kan u op uw verjaardag niets beters toewenschen. Het leven is zoo vol verdrietelijkheden en teleurstellingen, dat het hart wel vrede noodig heeft om niet te versagen, om het vertrouwen op het goede in de wereld niet wegtewerpen, om den strijd der deugd voltehouden tot aan het einde. En in betrekking ook tot de omstandigheid, welke ons scheidt, zult gij dien vrede moeten bezitten, zal kalme uwe ziel moeten vervullen. Maar dat kan ook, omdat onze liefde, op achting als zij gegrond is, bestendig zal blijven, al zijn wij ook nog vele jaren gescheiden. Laten wij vertrouwen hebben op elkanders hart! En hebben wij onophoudelijk en met alle krachtsinspanning gestreden om de vooroordeelen te overwinnen, die ons gescheiden houden, eens — ik geloof het vast — zal de zege ons zijn!

Vaarwel, Gilbert, vrede zij met u!

Uwe Ernestine.

Niet één — twee — of driemaal, maar wel tienmaal las Gilbert dien dierbaren brief over en hij gevoelde zich zóó gelukkig, als iemand in zijne positie het zijn kan.

Wij hebben misschien in het oog van sommigen niet wel gedaan met Ernestines' billet-doux te laten drukken en ronddeelen. Gij vindt het te schwer-muth, te excentriek. Gij meent dat zoo'n brief te huis behoort in de romans van August Lafontaine. 't Is waar: Ernestines' schrijven was shwermuth, maar is dat het jeugdige, ligt bewogen, vrouwelijk hart ten kwade te duiden? Zoudt gij meenen, onverstandige, dat de liefde eerst hare woorden wikt en weegt, voordat zij ze op het papier ter nederzet — neen, dat laat zij over aan de diplomaten, die, gebruiken zij slechts één woord te veel, te weinig of verkeerd, een geheel land, ja een werelddeel in rep en roer kunnen brengen. Daarenboven — laten wij het bekennen — de liefde is al poesie en grijpt, om zich aan anderen mededeelen, ook naar dichterlijke, verhevene, hemelsche uitdrukkingen. Wij gelooven zeer gaarne, dat Ernestines' brief door menigeen met een medelijdend schouderophalen zal gelezen zijn, en dat een enkele stugge vader, die er zijn oog eens inslaat, bij zichzelf denkt: als mijne dochter zoo schreef, ik zou ze in een verbeterhuis brengen. Maar, om u de waarheid te zeggen, heb ik onder mijne ge-

erde lezers niet gerekend op hen, die zóó koud, zóó plat prozaisch zijn, om, als zij lust in trouwen hebben, eene advertentie in een dagblad te plaatsen met het opschrift: welgemeende huwelijksaanvraag, en waarbij dan de geheele zaak neêrkomt op de lieve offerte: wie mij twintigduizend gulden aanbrengt, wordt mijne echtgenoot en zal voortaan de echtelijke genoegens en verdrietelijkheden met mij deelen.

Gilbert vond geen woord in den geheelen brief, dat te berispen was en hij roemde zich gelukkig, dat hij het hart bezat van eene vrouw, zoo vol verhevene, schoone, opwekkende gevoelens.

Hij stond gereed om naar het kantoor te gaan, maar de brief had hem zoo'n materiëel ding als een koopmanskantoor geheel doen vergeten. Hij bemerkte, dat hij geheel ongeschikt was, om zich het hoofd met cijfers te breken of brieven te kopiëren. Hij besloot dus om te huis te blijven en eene kleine ongesteldheid voortewenden. En hij was werkelijk ietwat zenuwachtig, getuige het briefje, dat hij aan zijn patroon schreef, en waarin de letters met onvaste hand waren neêrgezet, en de volzinnen met doorhalingen en weglatingen, en — verbeeld u — geene punten of komma's.

Nu vrijaf hebbende ging hij overwegen, wat hij verder zou doen. Hij achtte zich in de juiste goedsgesteldheid om dadelijk Ernestine te beant-

woorden, en haar duizendmaal van zijne liefde en getrouwheid te verzekeren. In dit geval waande hij het onnoodig de raadgeving van zijn patroon optevolgen, om een brief niet te beantwoorden, voordat men er een nacht overheen geslapen had. Hij ging dus onmiddelijk voor zijne nieuwe cassette zitten en begon te schrijven. Maar het ging hem niet zoo goed af, als hij gedacht had. Reeds drie velletjes postpapier had hij verknoeid. De eerste brief was al te dichtelijk; toen schreef hij er een, nadat hij de wiken van zijne fantasie wat had ingekort, maar deze was hem weér te koud. Hij begon nu aan een derde, maar het begin was te alledaagsch. Dus legde hij de pen neder, op zichzelf ontevreden, en wachtte op een oogenblik, waarin hij meér geïnspireerd zou zijn.

Toen schoot hem te binnen, dat hij heden vrijheid had, het hem door zijne moeder op haar sterfbed gegeven pakje te openen en te lezen. Ja, dat zou hij nu gaan doen; dan hield hij zich bezig met die brave vrouw, wie ook al de aarde geen paradijs geweest was, en voor wier voet maar weinige bloemen hadden gebloeid.

Hij nam het pakje uit zijn bureau en met bevende hand brak hij het zegel los.

In de eerste plaats vond hij een brief van zijne moeder aan hem. Aanstonds zal hij dien lezen. Hij legt hem even ter zijde. Toen vond hij een

paar brieven aan zijne moeder van iemand, die zich François teekende, en eindelijk kwam een miniatuur-portret te voorschijn van een beeld schoon jongmensch.

Hij begon, wat natuurlijk is, met den brief van zijne moeder aan hem, en terwijl Gilbert dezen leest, willen wij zoo vrij zijn van even over zijne schouders te zien en met hem te lezen:

Mijn beste Gilbert,

Wanneer gij dezen leest, ligt zij, die u onder haar hart heeft gedragen, uwe moeder, die u zoo ziels lief heeft, de verzorgster uwer teedere jeugd al in het graf, om daar uittersten van de vermoeijenissen, welke zij op aarde heeft doorgestaan. Terwijl ik thans met onvaste hand en gekweld door zelfverwijt in korte trekken u mijne levensgeschiedenis zal schetsen, acht ik u op dit pas te jong, om u deelgenoot van mijne geheimen te maken. Niet alles zoudt gij begrijpen; aan sommige dingen zoudt gij eene verkeerde uitlegging geven, en wat voor mij het ergste is, uwe moeder, welke gij vereert en aanbidt, als zaagt gij in haar eene heilige, dan niet meer zóó kunnen beminnen en achten. Gij moogt daarom niets van mijne lotgevallen weten, voordat gij op dien leeftijd zijt gekomen, waarin gij de heilige beteekenis van het woord „liefde” kent en bij ervaring weet, welke offers zij kan brengen, welke hare bedoelingen zijn, welke

kracht zij heeft. Op dien leeftijd zult gij ook beter het vrouwelijk hart kennen en uit kracht van die kennis genoeg verontschuldiging vinden voor uwe dierbare moeder.

Ik was de eenige dochter van den rijken heer Stiens te Rotterdam, de zuster van vijf broeders. Liefeling van alle huisgenooten had ik naauwelijks een wensch geuit, of hij werd op vriendelijke wijze vervuld, ja zelfs waar men maar gissen kon, dat ik iets zou kunnen begeeren, werden mijne wenschen met alle mogelijke welwillendheid te gemoet gekomen. Zoo was ik gewoon ontzien en bemind te worden, en daar is niets dat een kind in het algemeen en een meisje in het bijzonder meer bederft. Had men mij maar op eene goede kostschool gedaan, wellig was onder krachtiger en onzijdiger hand mijne opvoeding beter gelukt, doch de overdrevene liefde mijner moeder en haar vrees, dat men mij — was ik uit haar oog — niet genoeg soigneren zou, deed haar besluiten om mij eene gouvernante te geven. Deze moest eene echte Fransche zijn, en onder haar toezigt en met hare hulp zou ik gevormd worden voor de wereld. De vreemde vrouw kwam en dadelijk gevoelde ik mij tot haar getrokken. Ik was gelukkig in haar bijzijn. Gij kunt gemakkelijk begrijpen, hoe voordeelg zij op mijn hart had kunnen werken, wanneer zij bij al hare talenten ook godsdienst had gehad, — maar

deze bezat zij volstrekt niet. Zij was eene wuffte en coquette dame, ik mag wel zeggen zonder principes, en hoe kon zoo eene het beginsel van ware godsvrucht in mijne ziel ontwikkelen en mij den zin voor deugd in het harte storten? Dat deed zij dan ook niet, en toen ik vijftien jaren oud was, kende ik wel vier of vijf talen, was ik ongemeen vlug in alle handwerken, beoefende ik vrij gelukkig de muziek en was geheel gedevelopeerd. Maar had men mij toen gevraagd naar den Bijbel, ik zou als een weetniet hebben gestaan; ik wist ter naauwernood dat er een oud en nieuw Verbond is, en met den inhoud van dat heerlijke boek, met de verpligtingen, die ik aan God, mijne ouders, mijne naasten en mijzelve had, was ik volslagen onbekend. Ja ik was zelfs niet vrij van spotlust, als er soms in ons gezin een enkelen maal een goed woord gesproken werd, bij voorbeeld bij gelegenheid van het afsterven eener bloedverwante. Ik las met mijne vriendin in het geheim allerlei fransche novellen, die de zinnelijkheid sterk prikkelden en de moraliteit depraveerden, en zoo kwam het, dat ik ten laatste zeer vrijzinnig werd. Nu vertrok mijne gouvernante. Mijne opvoeding was voltooid; men kon mij presenteren.

Intusschen waren vier mijner broeders gestorven. Deze omstandigheid bragt er nog meer toe bij, dat de liefde mijner ouders voor mij nog al toenam en

dat ik niets zoo dwaas kon doen, of het vond bijval.

Door mijn overgebleven broeder werd een zijner vrienden bij ons geïntroduceerd, François Kirsten, een jong mensch met een schoon uiterlijk, beschaafde manieren en van goeden huize. Hij was ons allen welkom om zijne levendigheid en goeden toon, en toen hij dit bemerkte, verdubbelde hij zijne bezoeken, zoodat er geen dag voorbij ging of hij kwam ten onzent.

Het was niet twijfelachtig dat zijne bezoeken vooral mij golden, en toen mijn vader dit bemerkte, spoorde hij mij zelfs aan hem aantemoedigen. Ik wil bekennen, dat ik toen eene volleerde coquette was, die er roem op droeg, dat ik iederen man op mij kon doen verlieven, en het scheen mij volstrekt geene moeite te zijn om François doodelijk van mij te doen worden. Maar dat gelukte mij niet zoo spoedig als ik gedacht had. Wel bleef hij altijd de beleefde man, maar hij naderde geene schrede. Daarover spijtig, dat hij zoo koud voor mij bleef, waagde ik het uiterste en zette alles op het spel. Toen overwon ik. Hij knielde aan mijne voeten — maar wat eene vrouw het dierste zijn moet... hare eer, had ik in dien strijd verloren.

Juist op den dag dat wij ons engagement zouden bekend maken sprong mijns vaders kantoor. Eenige weken daarna bezweek mijn eenige broeder

aan de gevolgen van een val van zijn paard. Die samenloop van akelige omstandigheden vertraagde ons huwelijk, dat onbepaald werd uitgesteld. Nog bleef mijn vader, toen hij met zijne schuldeischers geaccordeerd had, genoeg over om stil te leven, maar dan moest hij zich uit Rotterdam terugtrekken en zich op eene kleine plaats gaan vestigen. Zoo gingen wij te U..... wonen, waar François afscheid van ons nam om voor finantie zaken een reis te doen naar Toulon. Bij dit afscheid deelde ik hem mede, dat ik moeder zou worden en verzocht hem dus zijne reis te bespoedigen, om mijzelve en mijne ouders schande en teleurstelling te besparen. Hij beloofde het mij met de duurste eeden, gaf mij zijn miniatuur-portret en beval mij vertrouwen op zijn woord aan. Toch viel mij dat vertrouwen moeilijk, want ik had het afscheid te koel gevonden voor gelieven, die in eene zoo teedere betrekking tot elkander stonden. En ik had mij niet bedrogen! Weken, maanden verliepen, maar François kwam niet terug en liet niets meer van zich hooren. Met tranen, die door niets werden gedroogd, met een gevoel van schaamte, dat zich niet laat beschrijven, droeg ik u onder het harte, duizendmaal den stond verwenshende, waarin ik den eerbied, die eene vrouw voor haar karakter moet hebben, had vergeten, en nu vurig bidde, dat de eerste kreet van mijn kind mijn

laatsten snik zou verdooven. Zie, Gilbert, hoe weinig Christelijk gezind ik zelfs toen nog was! Eindelijk kwam de ure, waarin gij geboren werdt. Maar o! toen ik uw eersten kreet hoorde, verlangde ik niet meer naar den dood, neen! ik bad God, en 't was voor het eerst, dat ik regt hartelijk tot hem opzag, ik bad Hem, dat wij voor elkander gespaard mogten blijven, dat ik voor u eene teedere moeder zijn mogt, en dat gij mij weër met de wereld mogt verzoenen, dat gij het dierbaarste kleinood mogt zijn, en dat ik steeds mijne gedachten mogt bepalen bij mijne dure verplichtingen als vrouwe.... en als moeder. En 't is zeker, omdat ik zoo ernstig gesmeekt heb, dat mijne gebeden verhoord werden. Ik ontving kracht om mijn leed ten deele te vergeten en alles voor u te zijn. Plegtig nam ik mij voor, u eene betere opvoeding te geven, dan ik gehad had. Ik werd ieder oogeblik godsdienstiger, en, daar ik nu duidelijk ondervond, hoe de godsdienst inwendig gelukkig maakt en vrede aan hart en verstand geeft, nam ik mij voor onder nederig opzien tot den Vader, die in den Hemel is, ook in uw hart vroeg de zaden van ware godsvrucht uitstrooten. En, o, wat is mijne moeite beloond! Hoe heerlijk hebt gij aan mijne verwachtingen beantwoord! Wat waren wij beiden gelukkig, als wij te zamen over de godsdienst spraken; in den Bijbel lazen of een

godsdienstig lied aanhieven! Hoe gemakkelijk hebben wij te zamen de wederwaardigheden dezes levens gedragen, met onderwerping aan Gods schikkingen, met vertrouwen op betere toekomst, met ongestoorde kalmte. Zoo is het ook de godsdienst geweest, die mij in staat heeft gesteld om met en voor u armoede te lijden, toen ik door wisseling der fortuin bijna tot den bedelstaf werd gebragt. Ja, die laatste jaren mijns levens waren vol beproevingen, maar ik heb ze gehouden voor beproevingen van hoogere hand, die God over mij beschikte, opdat ik nog lossen van de aarde zou worden, mij nog meer voor Hem zou verootmoedigen en u vooral zou inprenten, dat wereldsche goederen op zichzelf niet genoeg zijn om ons wezenlijk gelukkig te maken.

En nu, mijn Gilbert, ik weet, dat gij uwe moeder te lief hebt om haar na hare vrijmoedige bekenenis te veroordeelen. Zeker heeft zij een misstap gedaan, maar zij heeft dien lang en zwaar geboet, en die boete moge een groot deel harer zonde verzoenen. O, mogt gij uit mijne geschiedenis leeren, dat slechts de godsdienst onzen voet bewaart voor uitglijden. Daarom vereer altijd de deugd! Welke verleidingen u ook in allerlei liefelijke gestalten omzweven, en hoe ze u ook toefluisteren: dat gij haar volgen zult, ik bid u, geef aan hare stemmen geen gehoor, sla op hare wen-

ken geene acht; maar wordt het u soms te bang en dreigt gij toegegeven, mijn kind! oog en hart dan naar boven — eerst dan zult gij in den strijd triomferen.

Gilbert! wanneer gij met diepe ontroering deze bladzijden gelezen hebt, wandel ik niet meer onder de levenden en kan u niet meer aan mijn hart drukken, dat steeds met warme liefde voor u klopte. Uit mijn mond zult gij geene opwekking en troost meer vernemen. Maar ik zal in den geest bij u zijn. Vergeet spoedig, dat ik gestorven ben, maar denk er oneindig lang aan, dat ik u hartelijk heb bemind. Beter kunt gij mijne nagedachtenis niet heiligen. In hogere kringen mogen wij elkander weêrzien! Gilbert! God zij met u.....

Uwe moeder.

Met de diepste aandoening had Gilbert die belangrijke nalatenschap zijner moeder gelezen, en nog lag deze zoo veel beteekenende brief voor hem, terwijl hij in gedachte verzonken geen oog of oor had voor wat rondom hem gebeurde.

Na een weinig te zijn gekomen van zijne ontroering nam hij de beide andere brieven op. Zij waren van zijn vader, opgevuld met liefdesbetuigingen en beloften van trouw en onwankelbare ge-

hechtheid aan zijne moeder. De laatste vooral was voor hem van groot belang als behelzende eene bijna regtstreeksche verklaring, dat François Kirsten zijn vader was.

Toen bezag hij eerst het miniatuurportret naauwkeurig, en gelijk hij daarin eene sprekende gelijkenis met zichzelf ontdekte, viel het hem niet moeijelijk om er de trekken van zijn voormaligen patroon in te herkennen.

Maar wat nu te doen?

Duizend tegen een, dat de heer François Kirsten nog leefde, en zoo hij nog leefde, dat hij dan Gilbert voor zijn zoon zou erkennen.

Maar deed hij het, dan was zijne moeder, dan was hij geëerd; dan was er ook geene klove meer tusschen hem en Ernestine.

Ernestine!

Er was een oogenblik geweest, dat hij aan haar niet gedacht had. Het was het oogenblik, toen hij zich had bezig gehouden met de nagedachtenis zijner moeder.

Maar daarom had hij haar geene seconde vergeten.

Hij bedacht zich nog een oogenblik en vond toen goed om dadelijk op reis te gaan naar Vreeland. Hij kon dan met haar spreken, haar alles mededeelen, haar den brief zijner moeder voorlezen en haar om raad vragen.

Maar was het niet beter, dat hij met die documenten in zijne zak allereerst naar den heer Kirsten ging? Die man was zoo regtschapen, zoo braaf.... Hij zou Gilbert gelooven ook zonder andere getuigenissen, dan die hij nu had!

Doch neen! dat kon hij altijd later doen. Het was hem van het uiterst belang om te weten of François Kirsten nog leefde en waar hij zich bevond. Ernestine zou dat wel weten, en dan kon hij verder zijne maatregelen nemen.

Maar zou hij misschien geene vergeefsche reis doen? Zou hij met Ernestine, die zóó bewaakt werd, wel kunnen spreken?

Hij kon het evenwel beproeven. Daar zou zich wel een middel opdoen. De liefde vermag alles.

Alzoo vertrok hij den volgenden dag met de diligence naar Vreeland.

„En waar gaat de reis heen, Gilbert?”

Het was de heer Kirsten, die ook in de diligence zat met oogmerk om zijne zuster en nicht een bezoek te brengen.

Gilbert antwoordde niet dadelijk. Hij moest nog besluiten, wat hij zeggen zou.

„O! ik bemerk het al: wij gaan naar dezelfde plaats — maar niet met hetzelfde doel.”

„Gaat gij dan naar Vreeland?”

„Ja! maar ik heb gedacht, dat gij standvastiger waart, dat gij uwe belofte om haar niet meer te zullen zien of spreken, beter zoudt gehouden hebben.”

„Mijnheer, het zal goed zijn met uw verlof, dat wij in de diligence, waar iedereen, die maar wil, getuige is van ons gesprek, over die zaak en de reden, die mij beweegt met Ernestine te gaan spreken, niet uitweiden. Maar er zal te Vreeland wel eene herberg zijn, waar wij zonder lastige getuigen voldoende opheldering kunnen geven. Ik ben er inmiddels verheugd over, dat ik u ongezocht ontmoet; het is beter, dat ik eerst met u spreek.”

De heer Kirsten nam in dien voorslag van Gilbert genoegen en met ongeduld keken zij telkens uit het portier, of zij de plaats hunner bestemming niet reeds genaderd waren.

Eindelijk hield de diligence stil voor de herberg: „de gouden star.”

De heer Kirsten wist er den weg, en ging Gilbert vooruit naar eene kleine kamer.

„Welnu, mijn jongen! nu kunt gij vrij praten; biecht nu eens eerlijk op.”

„Ikzelf, mijnheer, zal niet spreken; ik zal het mijne dierbare moeder voor mij laten doen.”

„Uwe moeder?”

„Zij zal uit het graf tot u spreken.”

„Ik begrijp u niet.”

„Zie, mijnheer, over mijne geboorte heeft tot gisteren een sluijer gehangen. Moeder heeft mij dit pakje verzegeld nagelaten en mij laten belooven, dat ik het niet zou openmaken, voordat ik mijn twintigste jaar bereikt had. Gisteren heb ik het opengebrouwen en den brief, die haar geheim bevatte, gelezen. Hier is hij; lees gij hem ook.”

Dit zeggende gaf hij Kirsten den brief.

Gilbert sloeg de gelaatstrekken van den lezer gade, maar het was volstrekt niet te zien, wat er in zijne ziel omging.

Toen Kirsten den brief gelezen had, zag hij Gilbert weemoedig aan.

Deze tastte in zijn zak en haalde het portret van zijn vader te voorschijn.

Kirsten nam het aan, bezag het en onderdrukte niet langer den traan, die met alle geweld zijn oog wilde ontsnappen.

„Gilbert! ook zonder dit portret zou ik u geloofd hebben. Ik begrijp het niet, hoe het mogelijk is, dat ik den naam van de familie Stiens vergeten heb. En toch toen ik voor het eerst uw naam hoorde, scheen die mij niet geheel onbekend. Maar ik heb er sedert niet meer aangedacht. Wie kon ook denken, dat gij de zoon zoudt zijn van mijn ontaarden broeder.”

„En leeft mijn vader nog?”

„Hij is reeds sedert zestien jaren dood. Kort nadat hij uwe moeder bedrogen had, is hij met eene fransche dame gehuwd, die hem evenzeer bedroog en met een ander doorging. Hij moet deze vrouw zeer bemind hebben, althans hij heeft zich hare ontvlugting zoo zeer aangetrokken, dat hij aan de gevolgen van zijn verdriet daarover is gestorven.

Gilbert, ik erken u voor den zoon mijns broeders, mijn neef — en als Ernestine u nog bemint... wordt zij uwe vrouw. Evenwel openbaar gijzelf niets noch aan haar, noch aan mevrouw Denier; ik zal met deze bewijzen naar beiden gaan en aan mijne zuster Ernestines hand voor u vragen.”

„Maar, oom! mevrouw Denier zal het nooit toestaan.”

„Zij zal wel, en eer er een uur verlopen is, zit gij naast uwe verloofde.”

Een uur verliep en Gilbert zat aan de zijde van zijne Ernestine.

Een jaar verliep en Ernestine was zijne bruid.

EEN NEEF UIT DEN OOST.

1. DE HARDE BEHANDELING.

„Kom, Klaas, met zoo te spreken doet gij mij waarlijk den dood aan; neem toch dat leelijk woord nooit weêr in uw mond. Kijk eens, ik krijg kippevel op mijn arm. God beware ons! Naar den Oost! dat land der zwarten, waar men de blanken levendig opeet of ze vergeeft. Je weet toch wel wat Jan-oom verleden week nog zei: dat het daar altemaal wilden zijn? En dan is het er zoo heet, dat er 's winters het vet van de Europeanen smelt. Is dat ook een land! Neen, daar is geen land meer achter. En bovendien! kon men er nog met den bolderwagen heen met den graauwen hit er voor — maar het is altemaal zee, dat men over

moet. Verbeeld je zoo'n vier maanden op zee te zwalken — niets dan lucht en water. Nu moet er maar eens storm komen — wel jongen! jongen! ik word er akelig van. En och! wat de menschen zeggen, dat men er rijk kan worden, dat is ook al zoo niet meer als vroeger. Neen, Klaas, zet die gekheid uit je hoofd, als je ten minsten je zuster lief hebt."

„Als ik je lief heb?" en dat zeggende stak hij haar zijne hand toe en drukte de hare.

„Zóó is het goed. Zal je nu het plan laten varen? Kom, het is veel beter, dat wij bij elkander blijven; want als gij weg zijt zal alles op mijn hoofd alleen nederkomen."

„Waarlijk, Trui, spreek er niet over. Ik kan het niet langer uithouden. Daar is in de laatste dagen weêr zooveel voorgevallen, dat er maar een einde aan komen moet. Hij zegt immers gedurig: „ik wou maar, dat je weg was; waarom neem je geene dienst? Wat behoef je altijd op het hok te blijven zitten?" Welnu! ik zal heengaan. Ik kan het toch nergens slechter hebben, dan bij zoo'n vader. Ik vraag u, Trui, wat was dat gisteren weêr een gedrag! Daar komt hij mij te huis smoor, smoor dronken, en omdat het eten nog niet klaar was, grijpt hij u aan en hij zou u, was ik niet tusschenbeiden gekomen, vermoord hebben. Ik ontzet u en toen waggelt hij naar mij toe en geeft

mij zoo goedsmoeds een steek met zijn mes. De wond heeft wel niet veel te beduiden, maar hij had mij even goed dood kunnen steken, en welke waren dan de gevolgen voor hem geweest! Zie, Trui, gij weet het: 's morgens ben ik de eerste van het geheele dorp op, en 's avonds ga ik het laatste naar bed. Ik werk en zwoeg den geheelen dag. In herbergen loop ik niet, en al, wat ik verdien, breng ik 'thuis. Mijne eenigste verteering is een pijp tabak en des zondags een kegelpartijtje. Maar een mensch moet toch wat hebben. En was vader nog maar anders, ook dat zou ik nog wel willen opofferen. Maar zooals het nu is, kan ik niet langer bij hem blijven. Mijn besluit is genomen: ik neem dienst onder de kolonialen."

„Klaas! zijt gij dan door niets te bewegen om uw heilloos plan te laten varen? Ik bid u, zie toch van dien stap af."

Dat zeggende nam zij met de linkerhand den tip van haar blaauwen boezelaar en veegde daarmede hare oogen af.

„Zie," hernam ze, en ging wat digter bij hem zitten op den groenen heuvel tegenover hunne armoedige woning; „zie, moeder is pas een jaar dood, en wij kunnen ons dus nog wat goed voorstellen, dat zij nog bij ons is. Klaas! zij zou het nooit goed gevonden hebben, dat gij zóó weggingt. En nu moet gij maar denken, dat de goede vrouw

nog bij ons is en dat gij haar om raad vraagt. Zij zou zeker zeggen: Klaas! Klaas! het is een nagel aan mijne doodkist. En dan zoudt gij het zeker ook niet doen — want gij houdt immers zooveel van haar! 't Is zoo: gij wordt hard behandeld — van mijzelve zal ik maar niet spreken — maar onze lieve moeder zou u aanraden om uw leed maar met geduld te dragen en te denken, dat het uw vader is, die het u aandoet. Hoe zal 't mij gaan, als ik door u verlaten ben, als ik niemand heb, voor wien ik zoo eens mijn hart kan uitstorten; als ik dan alles in eigene boezem moet otkroppen. Vader wil nu al hebben, dat ik hem elken dag lekker eten schaf — laten ook onze middelen het niet toe — en als wij straks uwe verdiensten niet meer hebben, dan zal er in het geheel geen land meer met hem te bezeilen zijn; dan zal het alles aan mij gewroken worden en ik zal onder mijn leed bezwijken. Komt daar dan nog de gedachte aan u bij, die mij elke minuut zal verontrusten, als gij eerst maanden achtereen op zee zwalkt en dan in zoo'n heidensch land om dwaalt! — Oeh, Klaas! heb medelijden met mij en — ik bid u — doe mij toch zoo'n verdriet niet aan."

Beiden waren zeer bewogen en bewaarden eene poos het diepst stilzwijgen.

Wij willen ons dat oogenblik ten nutte maken om met onze jonge lieden in kennis te komen.

Zij waren brave kinderen van een slechten vader. Hunne moeder, het evenwigt in het gezin, hadden zij een jaar geleden verloren, en met haar onuitsprekelijk veel. Dat ondervonden zij eerst, toen zij moeder de oogen hadden toegedrukt. Wat de onzen voor ons waren, dat beseffen wij veelal eerst dan, als zij niet meer zijn. Dan missen wij ze in zoovele kleinigheden, in zoovele oplettendheden, welke zij ons bewezen, en, ontmoet onze blik dan hun ledigen stoel, geen wonder dat ons hart op nieuw begint te bloeden. Vrouw Stoets had bij haar leven ook wat in 't effen te houden en in 't gelijk te brijen. Haar man was de barbier van het dorp. In den aanvang van hun huwelijk leefde hij zeer ingetogen. Het ging de jongelui dan ook zeer goed. Maar wat wil het geval, de broeder van den schoolmeester zet zich ook als barbier neer. Nu is een schoolmeester op een dorp een heel personaadje, die vrij wat invloed heeft, dat kan ik u verzekeren. De meester, een regte praatjesmaker, bewerkt, dat Stoets achter de bank wordt gezet en dat zijn broeder op het kussen komt. Al spoedig ondervond Stoets, dat hij door dien nieuwen concurrent veel nadeel leed. Het heette nu, dat diens messen scherper waren, dan zijne zeep beter schuimde, dat hij niet zoo'n

zware hand had, en honderd andere dingen meer. Dat smartte Stoets geweldig, en hij had geen eergevoel moeten hebben, ware het anders geweest. Maar dat hij zijn verdriet nu zocht te verdrijven eerst door één, toen door twee en later door wel zes borrels, kijk, dat was nu glad verkeerd, want nu kreeg hij spoedig den naam van den dronken barbier en dat deed hem waarlijk geen goed. Daarenboven dronk hij meer dan hij verdiende en moest dus beginnen met nu en dan eens wat geld optenemen op zijn huisje. Zoo teerde hij in, en in korten tijd was hij ten naastenbij arm.

Die verwenschte drank! Is hij dan in staat om onzen toestand te verbeteren? Immers neen! En ja, de zorgen van het hart spoelen, dat kan hij — maar voor hoelang? Is de roes uitgeslapen, is de bedwelming voorbij, dan komen de oude zorgen met tal van nieuwe terug en pijnigen den dronkaard zoolang, totdat hij weêr vol is van dat loopend en verteerend vuur.

Was Stoets vroeger een oppassend man, een teeder echtgenoot, een liefhebbend vader, nu was hij een tyran voor zijne vrouw, een beul voor zijne kinderen. Terwijl de eerste zich dag en nacht afsloofde om met naaijen en wasschen den kost te verdienen, zat de ex-dorpsbarbier in de herbergen. Dat kostte zijne vrouw wat tranen en zuchten; maar 's mans hart was verhard, zijn gemoed was

niet te vermurwen. Dat was dan wel een regt ongelukkig huishouden. Zoo ging het vele jaren. Inmiddels werden Klaas en Truitje, hunne beide kinderen, al grooter en konden door eenigen handenarbeid de geringe inkomsten ietwat vermeerderen. Truitje ging goed met het spinnewiel om en Klaas kon de spade uitnemend hanteren. Daarenboven waren zij brave kinderen, eerden hunne ouders, verdroegen de barsche buijen des vaders en zij klaagden er nooit over aan vreemden, wanneer Stoets hun soms op verregaande wijze mishandelde. Wel waren zij er gevoelig over, maar bewaarden toch het leed in eigen boezem. Ongeveer een jaar, voordat ons verhaal begint, stierf de moeder en nu was het jammer der kinderen niet te overzien. Trui was van plan om het nog langer in onderwerping en met berusting te dragen, maar Klaas kon niet meêr. Hij was beducht, dat hij te eeniger tijd den eerbied uit het oog zou verliezen, dien hij zijn vader verschuldigd was en hij besloot daarom liever van huis te gaan. Boven verwachting keurde Stoets zijn plan goed en zoo was het dan afgesproken, dat hij naar Harderwijk zou gaan, om er dienst te nemen onder de kolonialen.

Met onuitsprekelijke smart had zijne zuster dit plan vernomen, en zij, de gedachte niet kunnende verdragen, dat zij nu voortaan alleen zou staan en den lieven broeder zou verliezen, zocht alles in

het werk te stellen om hem van „het heillooze voornemen,” zooals zij het noemde, aftebrengen, en zoo kwam het, dat zij beiden daar zaten op de kleine heuvel tegenover de bouwvallige woning om met elkander te raadplegen en hun hart in elkanders schoot te ontlasten.

2. HET AFSCHIED.

Er was eenige tijd verlopen, toen dan de dag aanbrak, die Klaas zou zien vertrekken. Het was bepaald, dat hij 's morgens heel vroeg op reis zou gaan en dat Trui hem een eindwegs zou vergezellen.

Maar voordat hij wegging wilde hij toch eerst zijn vader „goên dag” zeggen. Eind goed, dacht Klaas, alles goed. Daarom ging hij naar de bedstede, waarin Stoets sliep; maar daar deze 's nachts beschonken was te huis gekomen, was het onmogelijk, dat men hem wakker kon krijgen. Het verdierlijke wezen lag in diepen slaap, gevolg van zijne verregaande onmatigheid. Maar toch nam Klaas zijne brandende hand en drukte die hartelijk tot afscheid. Toen maakte Stoets eene beweging, alsof hij wakker zou worden, en even daarna sloeg hij zijne oogen verwilderd op.

„Zoo, wat kom je nu weêr doen, akelige jongen?”

„Vader, ik ga heen en kom u goeden dag zeggen.”

„Loop naar de die en dat! Wat kan mij dat schelen? Moet gij mij daarom wakker maken? Scheer je weg en kom voor mijn part nooit terug.”

Met tranen in de oogen ging Klaas het ouderlijke huis uit, en, door zijne zuster vergezeld, den weg naar O.... op. Tot dáár zou Trui hem brengen en dan — alleen terugkeeren.

Het was in het midden van den zomer, maar toch was de ochtend-lucht koud en deed de beide jonge reizigers huiveren. Zij liepen dus wat aan om warm te worden. Maar toen zij omtrent een uur geloopt hadden, werd de koude morgen-lucht verwarmd door de stralen der zon, die door de nevelen heenbrak en nu schitterde als een offervuur op het hoogaltaar des aardrijks. De vogelen, door elkanders getjilp ontwaakt, hieven nu hun gezang aan. De bloemen des velds wasenden hunne geuren uit. Het hoog geboomte wiegde zijne kruin in de koelte en bragt een geluid te weeg als dat van eene zee, die men zeer in de verte hoort ruischen. Op het veld werd het nu bedrijvig en men hoorde reeds hier en daar eene melkster, die haar liedje zong of een daggelder, die fluitend naar het werk ging.

Nu gevoelden Klaas en Trui zich ook beter ge-

stemd, dan toen zij pas op weg waren gegaan. Tot nog toe hadden zij geen woord met elkander gewisseld; maar nu gingen zij elkaâr hunne gedachten mededeelen. En toen Klaas maar eenmaal begonnen was, was voor Trui het ijs gebroken, en nu rammelde zij weêr door, zooals zij dat zoo heel aardig kon doen.

„Kom, Klaas, nu aan het ontbijt! Wij hebben lang genoeg geloopt; gij zult wel honger hebben.”

Zij waren nuchter de deur uitgegaan. Geen van beiden had trek in eten gehad, zóó vol waren zij. Maar Truitje had iets medegenomen in de oude hengelmand, die Klaas op zijn stok voor haar droeg.

Aan een mooi plekje gekomen hielden zij halt, en Trui pakte de mand uit.

Toen gingen zij in het lange gras zitten — een tapijt van bloemen.

Maar schoon ook het brood en de melk voor hen stonden, geen van beiden raakte er aan.

„Klaas! het is goed voor u, dat gij wat eet; kom, jongen, toe maar, kom!”

„Ik heb waarlijk geen honger. Het is voor u beter, want straks hebt gij nog zoo'n weg te maken en gij zijt het loopen niet gewoon.”

Zoo noodigden zij elkander uit — maar ieder nam niets anders als eene teug of wat melk.

Trui pakte alles weêr in de mand en de reizigers zetten hun weg voort.

Doch hoemeer zij O.... naderden, hoe langzamer Trui liep.

„Hoe is het, zus, kunt gij al niet meer?”

„Ja wel, Klaas, maar hoe harder wij loopen, hoe eerder wij er zijn,..... en dan moeten wij scheiden.”

Hij drukte hare hand met diep gevoel en keek toen schielijk den anderen kant uit, opdat Trui niet zien zou, dat hij erg aangedaan was.

Eindelijk hadden zij de plaats des afscheids bereikt — en nu zagen zij elkander zwijgend aan.

„Ach God!” zuchtte zij.

„Kom, Trui; nu moed gehouden! Het is tot zoover goed gegaan — laten wij nu geene kinderen worden.”

Hij trok haar naast zich neder op eene zodenbank.

„Zie, Trui, ik heb er veel moed op, dat het beter zal gaaan, dan gij denkt. Gij weet toch, dat ik met behulp van onzen lieven Heer tot nog toe goed heb opgepast. Dat hoop ik altijd te doen, en mij dunkt, dan kan het mij niet kwalijk gaan. Ik denk maar, Trui: overal is God! dáár in den Oost, zoowel als hier, en wie weet, of mijn vertrek naar die verre landen niet het middel is om er bovenop te komen. Dat ik mijn best doen zal,

daaraan moogt gij niet twifelen. Met God kan men alles — en dus moeten wij de hoop maar niet verloren geven.”

„En belooft gij mij, Klaas, dat gij altijd aan zuster Trui denken zult?”

„Nu, dat zult gij maar eens zien! Als het mij slechts een weinig goed gaat, dan zal ik u nu en dan in een brief een couponnetje zenden, opdat gij daarvoor tot eene gedachtenis aan mij iets kunt koopen. En later, Trui, als gij groote dochters hebt, dan hoop ik voor hare uitzet te zorgen. Want het is wel meer gebeurd, dat iemand te voet wegging en dat hij met eene gouden koets uit den Oost terugkwam.”

„Ja maar als gij terugkomt ben ik misschien al lang dood. Want geloof me, Klaas! ik heb tegenwoordig veel verdriet. Ik zal het zóó niet langer kunnen uithouden.”

„Kijk! nu maakt gij mij weér week. Moet men dan altijd met tranen scheiden?”

Dat zeggende snikten beiden luid.

Maar toen zij zich zoo geruimen tijd aan hunne droefheid hadden overgegeven en zij bedaard waren geworden, stond Klaas het eerst op.

„Kom, Trui, het is mijn tijd.”

„Ja, maar wacht even, gij kunt toch zóó niet gaan. Hier is de mand. Brood, boter en kaas is er genoeg tot morgen in. Ik heb er ook eene

worst in gedaan en het Nieuwe Testament van moeder. Onderaan ligt ook een half pond tabak en een paar sigaren. Gij zult er ook in vinden een potje spijker-balsem, een fleschje haarlemmerolie en een paar pek-pleistertjes. En hier Klaas!.... hier is nog een gulden.....”

Hij kon niets zeggen. Hij kon haar niet bedanken. Hij zag haar alleen aan met een blik van weemoed en dankbaarheid.

Toen viel zijn oog er op, dat zij hare gouden bellen niet in de ooren had.

Maar hij vroeg haar daar niet naar. Hij begreep, dat zij ze verkocht had, om dat alles te koopen, wat er in de mand was.

Toen kon hij het niet langer uithouden. Met onstuimigheid drukte hij haar aan zijne borst. Sprakeloos rustten hunne lippen een oogenblik op elkander. Toen maakte hij zich los. Met een ruk nam hij de hengelmand op, wierp haar over de schouders en al wat hij loopen kon liep hij, om maar uit het gezigt van Trui te komen.

En zij?

O, verscholen in het diepste hout, wierp zij zich op de knieën neder en zij bad voor hem.

3. VIJFENTWINTIG JAREN LATER.

„Het is wel zoo, kinderen! het gaat ons in de wereld niet vooruit; wij blijven, die wij zijn met al ons zwoegen en tobben, maar Gode zij dank! dat wij toch niet achteruitgaan. Ziet! het kon oneindig veel erger zijn. Onze hut is toch nog de onze, ondanks den duren tijd, dien wij beleven, terwijl onze meeste dorpsgenooten geld op hunne woningen hebben genomen. De koe van Krelis-buur geeft geene melk meer en de onze geeft nog volop. Wij maken nog al een goeden prijs voor onze boter en eijeren. Bovendien genieten wij gezondheid, en hoelang is het wel al geleden, dat er geen dokter over de vloer is geweest! De menschen mogen ons heel wel lijden en dragen ons hunne achting toe. Welnu; zouden wij God dan niet danken, die ons dat alles, ja, nog veel meer geeft! Ik weet het wel, gij zoudt gaarne nog wel iets meer willen hebben, bijvoorbeeld: betere klederen, een nieuw kerkboek, zooals Kaatje van den veldwachter heeft, eene eigene plaats in de kerk. Gij zoudt ook wel willen zien, dat ons dak hersteld en ons huisje van buiten geverwd werd; maar dat kan alles met der tijd nog wel gebeuren. Ik ten minste wanhoop niet. Bij God is alles mogelijk en als uw oom eens uit de heete landen terugkomt, wie weet hoe dan onze toestand zal worden

verbeterd. Maar inmiddels zelve gewerkt en de handen niet slap laten hangen. Boven alles, kinderen, moeten wij den Heer vreezen en dan zal ons het noodige niet ontbreken.”

Het was Truitje die zoo geloovig en dankbaar sprak en hare beide dochters Narda en Klaartje goeden moed inboezemde, als zij dien om de zorgen, die haar drukten, weleens verloren.

Kort na het vertrek van Klaas was haar vader gestorven aan de gevolgen van zijn onmatig gebruik van sterken drank. Hij liet niets na dan eenige schulden in de herbergen en een kwaden naam. Nu stond Truitje geheel alleen op de wereld; bloedverwanten had zij niet en vrienden kon zij er maar weinige tellen. Toch was er onder die weinige één, die haar bijzonder vele oplettendheden bewees, die haar in alles raad gaf en ook een werkdadig deel nam in hare treurige omstandigheden.

Het was Henrij, de zoon van den schoenmaker van het dorp.

Het was hem aan te zien, dat hij Trui liefde toedroeg en zij vond er geene zwarigheid in, die hartelijke liefde even hartelijk te beantwoorden. De band des huwelijks werd spoedig gelegd en Trui was de waardige en gelukkige gade van den onberispelijken Henrij.

Eene maand na haar huwelijk kreeg zij den

eersten brief van Klaas, waarin hij haar zijn wervaren mededeelde, zijn overtocht beschreef en van zijne hoop op bevordering sprak.

Men kan begrijpen, hoeveel haar die tijding waard was. Eerst las zijzelve den brief twee maal. Toen moest haar Henrij hem nog eens voorlezen. Straks hield zij een buurpraatje en deelde aan iedereen, die maar lust had om er naar te hooren, den inhoud mede. Vervolgens stak zij den brief gedurende een paar maanden op den spiegel, en eindelijk kreeg hij zijne plaats in den Bijbel, waarin hij vijfentwintig jaren later nog lag.

Maar dat was ook zijn eerste en laatste schrijven, en na deze had zij niets meer van hem gehoord. Nu eens meende zij, dat hij gesneuveld of door een wild beest verscheurd of van de hitte bezweken was. Maar dan hield zij zich weêr sterk overtuigd, dat hij nog leefde en dat hij eenmaal terug zou komen als een groot heer met zakken vol goud en een paar mooie schimmels voor zijne koets. En zoo dikwijls als zij overdag daaraan dacht, zoo menigmaal droomde zij er 's nachts van. Vond zij dan een driekantigen turf aan den haard, dan meende zij zeker, dat hij onverwachts zou komen; vloog er een kraai over haar dak, dan beteekende dat goede tijding; wiesch de zwarte kater zich, dan vooral was er geen twijfel aan, dat hij al in de buurt was. Maar ondanks al die

voorteekenen bleef Klaas weg en liet niets van zich hooren.

Intusschen was haar man gestorven en waren hare dochters al heele meisjes geworden. Narda was twintig en Klaartje achttien jaar oud. Beiden zagen er allerliefst uit, waren hupsche, goedge, vrolijke deerentjes. Zij hielpen moeder in het huishouden en op het land, bragten bij beurten melk en eijeren naar de stad en leefden voorts zeer ingetogen, zooals moeder dat ook altijd gedaan had.

Maar ieder mensch heeft zijn gebrek, en zoo was het met onze jonge meisjes ook. Zij waren wel wat jaloersch op hetgeen anderen hadden. Zij hadden gaarne mooie en nieuwe kleederen, en, als zij in de stad waren en zij zagen iets moois, dan zouden zij het zoo gaarne koopen. Maar dan kwam moeder daar tegen op, en zeide: „Kinderen! dat kunnen wij altemaal van onze kleine verdienste niet doen. Zijt gij dan het spreekwoord vergeten: wie koopt, wat hem lief is, moet verkoopen, wat hem gerief is? Wij moeten de teering naar de nering zetten, anders gaat het niet; het eind van hoovaardige menschen is altijd slecht, en de lieden, die u meer achten, omdat gij een mooi pakje en nieuwe schoentjes aanhebt, zijn uwe regte vrienden niet.”

Dat was de tekst, dien Trui dagelijks aan hare

kinderen verklaarde; het thema, waarop zij honderde variaties had.

„En,” zei ze dan nog, „het is voor u beiden van het hoogste belang, dat gij zuinig zijt, daar gij beiden eene eerlijke verkeering hebt, en gij langzamerhand naar den trouwdag uitziet.”

Dat was waar. Eene eerlijke verkeering hadden zij, en naar den trouwdag zagen zij ook uit.

Het was ten naastenbij een jaar geleden, dat een jong mensch met een allergunstigst uiterlijk in het dorp was komen wonen. Niemand wist van waar hij kwam. Hij had eene kleine kamer gehuurd bij eene weduw-vrouw en zijne bezigheid bestond in het kartonneren en porselein-schilderen. Als het werk dan gereed was, bragt hij het naar stad, waar hij er dan nog al prijs voor maakte. Hij scheen iemand te zijn van een onberispelijk gedrag. In herbergen kwam hij niet. Zijne eenigste uitspanning was eene groote wandeling te maken. Naauwgezet bezocht hij de kerk en luisterde met veel vroomheid naar het woord der prediking. Schoon hijzelf het niet ruim had, verlichtte hij toch zooveel mogelijk den toestand der weduwe en was schier voor haar een zoon. Waar zij kwam, wijdde zij uit over zijne goedheid, en zoo duurde het niet lang, of hij had een zeer goeden naam in het dorp.

Nu waren onze beide weduwen sedert lang vrien-

dinnen, en deze omstandigheid stelde den vreemdeling in de gelegenheid om ook met Trui en hare dochters kennis te maken. Narda beviel hem het best. Zij was ook niet ongevoelig voor de opletendheden, die Dirk haar bewees, en kort daarop waren de jonge lieden met toestemming van Trui een paar, zooals er geen in het heele dorp was.

Niet zeer lang daarna kreeg ook Klaartje een vrijer, een boerezoon, die van een daggeld leefde, maar oppassend was en Klaartje ten volle waardig.

Altijd was Trui de zuinige huismoeder geweest, maar sedert dat hare meisjes aanstalten maakten om in de huwelijks-boot te stappen, was zij nog zuiniger geworden. Want zei ze dan: „kinderen! Oom Klaas heeft wel gezegd, dat hij voor uw uitzet zal zorgen, maar ik zie hem nog niet opdagen en zijn uitzet ook niet. Ik denk, dat de goede jongen al lang dood is. En nu is het toch mijn pligt te zorgen, dat er een soort van bruid-schat is.”

Dat zeggende keek zij naar eene zeer oude lade-tafel, waarin zij omstreeks dertig gulden geborgen had — spaarpenningen van eenige maanden. Zij had wel een nieuw jak noodig gehad, en hare zondagsche muts was ook wel wat oud, maar de muts werd eens helder gewasschen en het jak ver-steld, en ze deed het er dan maar weêr mede.

En het verdroot haar niet, dat zij zoo gespaard

had. Dirk immers had al meermalen op trouwen aangedrongen. Hij zei: dat zijne zaken goed gingen. Hij wist dus geene reden, waarom men nog langer zou wachten.

„Mijn hemel! nu al Dirk? Zou ik nu mijne Narda al moeten missen?”

Maar meer zei ze ook niet.

De trouwdag werd bepaald; de toebereidselen werden gemaakt en over eenige dagen zouden zij bruid en bruidegom worden.

4. ONGEDACHTE BLIJDSCHAP.

Het was eene zeer mooie avond in het midden van den zomer.

Trui zat met hare dochters te stoepen. Dirk was den vorigen dag op reis gegaan naar A.... R.... en U.... om er af te rekenen en nieuwe bestellingen optedoen. Hij zou met een dag of vier weêrkomen.

Daar kwam al wat hij loopen kon de brievenbesteller aan.

Hij had een brief in zijne hand met twee lakken er op.

„Voor ons?” vroeg Trui, terwijl hij haar den brief overhandigde.

„Ja juist voor u!”

„Maar ik ben geen brief te wachten. Is hij ook verkeerd?”

„Wel mensch! Daar staat op: Aan Mejufvrouw Scheer te O....

„Jufvrouw! Jufvrouw! Ik ben maar eene arme weduwe.”

„Van wien of die brief toch wel zijn mag?”

„Wel, moeder, breek hem dan open, want al beziet gij hem ook nog zoolang van buiten, dan zult gij het toch niet te weten komen.”

Die raad was verstandig. Hij werd ingegeven door de nieuwsgierigheid.

Trui haaldé de schaar voor den dag; de zegels werden losgeknipt, de brief ontvouwd en nu begon men te lezen:

„Veel geliefde Tante,”

„Tante!” zei Trui, „en ik heb geen één neef of nicht in de heele wereld.”

„Veel geliefde Tante,”

„Ik ben pas uit den Oost in Holland aangekomen en verlang hartelijk u te zien. Mijn vader, uw broeder Klaas, is gestorven en heeft mij zijn geheele vermogen nagelaten, onder dit beding, dat ik, indien gij dochters bezit, er ééne zal huwen en dan de andere een goeden uitzet zou geven. Ik kom welligt

heden avond reeds om u en de uwen te zien; enz. enz.

Theodoor Stoets.

Wie is in staat de blijdschap der weduwe te schetsen? Nog eens las zij den brief over, nog eens, en toen ging zij in huis, om alles tot de ontvangst van haar gast in gereedheid te brengen. Zij beval aan Narda, dat deze den vloer met schoon zand zou bestrooijen en den spiegel opwrijven. Klaartje moest melk, brood en kaas op tafel zetten. Zijzelve maakte een bed voor neef klaar — het beste, wat zij bezat. Want, sprak zij in zichzelf, wie weet wat een rijk man hij is! Misschien heeft hij wel duizend gulden.

Het was eene drukte in het gezin, zooals er in jaren niet geweest was.

Maar zoo verheugd als de moeder was, zoo neerslagtig waren de dochters.

„Wie van ons zal dat gelden?” vraagden zij elkander.

„Ik blijf mijn Dirk getrouw,” zei Narda; „er moge gebeuren, wat er gebeurt.”

„En ik mijn Arie,” hernam Klaartje; „er moge van komen, wat er van komt.”

„Liever een handwerksman, dien ik bemin, dan een rijken leeglooper, voor wien ik niets gevoel.”

„Ja, veel liever een landbouwer, dan iemand, die mij met zijn goud koopt.”

„En geld! Ja het zal wat wezen! Moeder heeft ons menigmaal verteld, dat oom Klaas als Job zoo arm naar den Oost is gegaan en waarvan zou die neef dan zoo rijk wezen. Wel ja, men zal daar het geld van de boomen kunnen afschudden. Och! het zal er wel even als hier zijn.”

„Goeden avond, lieve dames!”

Het was de neef uit den Oost, die achter haar stond en een deel van het gesprek der meisjes had gehoord.

Zij gaven een gil, die moeder deed toesnellen.

Die gil was haar afgeperst door ontzetting en schrik.

Wat was hij een monster, die neef uit den Oost!

Lange roode haren hingen tot op zijne schouders. Hij had een groote ongekamde baard. Een groote groenen zilveren bril had hij op den neus. Hij had meer of minder eene belemmering in zijne spraak. Hij was niet vrij van hinken en men behoefde niet eens goed opteletten om te hooren, dat hij door zijn neus sprak.

Wel foei! wat een leelijke kerel!

Maar de moeder gaf op dat alles geen acht. Zij omarmde neef met groote hartelijkheid en overstelpte hem met duizend en ééne vraag.

Hij ging zitten en verhaalde de lotgevallen zijns vaders. Zij komen in het kort hierop neêr:

Klaas had, na drie jaren met voordeeligen ijver

en niet geëvenaarde trouw zijne dienst te hebben waargenomen, in eene schermutseling te Bali zijne linkerhand zwaar gekwetst. Dit gaf hem aanleiding om zijn ontslag uit de dienst te vragen, wat hij ook dadelijk kreeg. Hij werd daarop door voorpraak van zijn Overste bij de cultuur geplaatst. De fortuin begon hem te begunstigen. Zijn bijzonder goed voorkomen, zijne openhartigheid, zijne goede trouw werkten er toe mede om hem een goeden stand te bezorgen. Hij huwde met eene officiers-weduwe, die nog een stuiver geld had. Nu begon hij zaken voor zichzelf te doen, en zijne ondernemingen slaagden zóó gelukkig, dat hij, hoewel nog geene tien jaren in den Oost geweest zijnde, reeds een aardig kapitaaltje had verworven. Toen trof hem het ongeluk, dat hij zijne Mina verloor en van dien tijd af, was hij er op bedacht om weêr naar het vaderland te gaan. Maar het was hem moeilijk de zaken aan een kant te doen en bovendien scheen eene slepende ongesteldheid de reis te ontraden. Hij bleef dus met zijn eenig kind Theodoor in de warmere landen, tot dat hij zich korts geleden als bezitter van een groot vermogen inscheepte. Maar pas was hij aan boord, toen hij stierf. Nog kort voor zijn dood had hij tot Theodoor gezegd: „als mijne zuster dochters heeft, huw er dan eene van en geef de andere een goeden uitzet.”

„En nu, tante, ben ik hier gekomen om de voorwaarde, die mijn vader mij gesteld heeft, te vervullen. Zijn deze lieve meisjes uwe dochters?”

Juist wilde Trui antwoorden, toen een wagen, met kisten, koffers en doozen beladen, voor de deur stillield.

Het was de bagage van Theodoor.

Naauwelijks kon de kleine woning al die goederen bevatten.

Aanstands begon de nieuwe neef een en ander uittepakken.

Maar welke mooie dingen! Hoe rijk moest hij zijn!

Hij gaf aan moeder en dochters heerlijke zijde kleederen. Tante kreeg eene gouden halsketting en de nichtjes ieder eene van paarlen. Maar daarmee hield het niet op. Dat was integendeel pas een voorspel. Allerlei kostbare zaken pakte hij uit en schonk ze met kwistige hand weg.

Nu begon het gelaat der zusters opteklenen. Jongen, jongen! wie toch zoo'n rijken man kreeg! Zij, neen! zij wilden hem niet hebben; want ze hadden immers hun hart al weggeschonken en bah! wat was hij toch gruwelijk leelijk! Maar wie hem toch kreeg, werd op eens door hem schatrijk.

Arie maakte eene droevige figuur. Hij zat in een hoek van de kamer al dat uitpakken aantezien. Hij bemerkte wel, hoe die akelige neef dan naar

Narda, dan naar Klaartje met welgevallen keek. Hij had eerst het briefje hooren voorlezen en daarna hem hooren vertellen, hoe zijn vader wilde, dat hij met een der meisjes trouwen zou. Nu moest Klaartje hem eens ontrouw worden! Het was om nooit te vergeten! Hij had dien verwenschten neef wel, ik weet niet wat, willen doen.

Maar wat stoorde Theodoor zich aan dien dag-gelder! Hij ging met uitpakken voort en nog al mooijer zaken kwamen voor den dag.

„Wel neef, zei Trui, wel neef, wat zijt gij rijk!”

„Dat zult gij later eerst zeggen, als ik het kas-teel hier koopen zal, als ik mij rijtuig en mooijer paarden zal aanschaffen, als ik getrouwd zal zijn?”

„Getrouwd?” durfde Arie met onderdrukte stem vragen.

„Getrouwd!” bevestigde Theodoor, zich op zijne hielen ronddraaijende en een spotachtigen blik op den boer werpende.

5. BEPROEVING.

De onverwachte gast had plan gemaakt om een geruimen tijd bij zijne tante te logeren. Deze was evenwel daartoe in het geheel niet ingerigt, maar Theodoor haalde banknoten voor den dag en ver-

zocht haar, dat zij in de stad het noodige zou koopen, ten einde dien hinderpaal uit den weg te ruimen.

Zoo gingen dan Trui en Klaartje naar de stad en Narda bleef alleen tehuis met den neef uit den Oost.

Wij vermelden deze bijzonderheid niet om onze lezers voortebereiden op den val van Narda door de vleijerij en andere hulpmiddelen der verleiding. Narda is niet gevallen en Theodoor heeft er geene pogingen toe gedaan.

Maar blijde was hij toch, dat hem nu de gelegenheid was gegeven om voor zijne oudste nicht de gevoelens van zijn hart blootteleggen.

Hij zat tegenover Narda aan de blinkend geboende eikenhouten tafel. Zij was met eenig naaiwerk bezig, dat zij dien dag gaarne wenschte afmaken, en arbeidde dus zonder opzien voort.

„Welnu, Narda! hebt gij over mijn voorstel al eens nagedacht, zooals gij mij beloofd hebt?”

„Neen, neef! volstrekt niet.”

„En waarom hebt gij er niet over nagedacht?”

„Er is slechts één, dien ik lief heb tot den dood toe — het is mijn Dirk.”

„Maar wilt gij dan liever met zoo'n kartonwerker armoede lijden, dan met mij een rijk, vrolijk, schitterend leven te gemoet gaan?”

„Ik wil slechts trouwen met iemand, dien ik bemin, al is hij dood arm!”

„Introuwe, Narda, gij zijt te dichterlijk. Ge loof mij: over een paar jaren zal het u berouwen, dat gij mijn voorslag niet hebt aangenomen. Dan, als die eerste drift der liefde voorbij is en gij niet weet, hoe gij van den eenen dag tot den anderen zult komen, dan zult gij nog wel eens terugdenken aan het oogenblik, waarin ik mijn hart aan uwe voeten heb gelegd — maar dan zal het te laat wezen.”

„Ik bid u, Theodoor, laten wij over iets anders spreken.”

„Dat kan niet, Narda! Ik gevoel behoefte om met u over mijne liefde te praten. Ik zal niet af laten, voordat ik u zoover gebragt heb, dat gij mij een beter antwoord geeft, of dat gij mij ten minste beloofd over mijn voorstel te zullen nadenken.”

„Ik bedenk er mij geen oogenblik op, Theodoor!”

„Narda! Narda!”

„En wat zou Dirk zeggen?”

„Als hij u waarlijk lief heeft, zal hij gaarne afstand van u doen om uw geluk te bevorderen.”

„Zou ik dan met u zooveel gelukkiger zijn dan met hem? Meent gij dan opregt, dat veel geld en goed, een mooi huis en vele dienstboden in staat zijn om gelukkig te maken? Moet het geluk niet bovenal huisvesten in ons hart, dat zich niets te

verwijten heeft? En hoe zou ik nu met u gelukkig kunnen zijn, als het in mijn binnenste onrustig was, omdat ik Dirk niet goed had behandeld? Neen, Theodoor, daarvan komt niets. Dirk is voor God al mijn man, en ik ben voor God al zijne vrouw, al zijn wij nog niet gehuwd; want bij de wederzijdsche betuiging onzer reine liefde hebben wij den Heer tot getuige aangeroepen. Daarom ik verlaat mijn Dirk nooit.”

Een paar groote tranen stonden in haar oog, toen zij zoo gemoedelijk sprak.

„Gij zijt wel tegen uzelve, meisje! en gij houdt weinig het belang uwer moeder en zuster in het oog.”

„Hoe dat?”

„Wel! wanneer ik u huwde, zou ik een gedeelte van mijn fortuin aan Klaartje schenken, en uwe moeder moest bij ons komen inwonen, om hare dagen eens regt kalm doortebrengen. Maar wanneer gij mijne hand weigert, dan ga ik reeds morgen weg, ver hier van daan en ik laat u aan uwen armoedigen toestand over.”

Hare moeder!

Zoo zou het dan van haarzelve afhangen om hare moeder en Klaartje gelukkig te maken?

„Wanneer ik er ooit toe kon besluiten u mijne hand te geven, dan zou dat voor mij een zwaar

offer zijn, dat haast niet te brengen is, maar kunt gij als man van eer dat offer begeeren?"

„O, Narda! als gij mij maar eerst uwe hand geeft, zult gij mij later uw hart ook wel schenken, als gij maar eerst uw Dirk vergeten hebt.”

„Evenmin als hij mij vergeet, kan ik het hem doen.”

„En als ik u dan eens zeide, dat ik van morgen een brief van Dirk gekregen heb, waarin hij van u afstand doet voor tweehonderd gulden, die ik hem geboden heb. Hier is ook nog een brief voor u.”

Gij liegt!" riep zij in woede uit, en scheurde hem den brief uit de hand.

Werkelijk was de brief van Dirk en luidde aldus:

Waarde Narda!

Te S... zijnde heb ik toevallig kennis gemaakt met uw neef Stoets, die pas uit den Oost is teruggekeerd. Hij heeft mij zijne liefde voor u bekend en mij honderd en vijftig gulden geboden, als ik afstand van u deed. Voor tweehonderd gulden ben ik toegetreden. Deze komen mij juist te pas om mijne affaire wat uittebreiden, hetwelk ik voornemens ben te U.... te doen. Gij kunt nu gerust met uw neef trouwen. Bekommer u

over mij niet. Ik zal wel eene vrouw krijgen. Geen hand vol maar een land vol.

Dirk van Hassels.

Met een gesmoorden gil viel zij in onmagt.

Toen was het Theodoor aantezien, dat hij diep getroffen was. Zijn oog bleef niet langer droog, en het scheen hem veel moeite zijn gevoel te bedwingen.

Hij stelde alles in het werk om de onmagtige weêr bij te krijgen, maar pas had zij hare oogen met bewustzijn weêr geopend en zag zij het monster van een neef, of zij sloeg haar blik neêr en wrong wanhopend de handen.

„Ik bid u, verwijder u!" was alles, wat zij zeggen kon.

„Gij houdt dan niet op met mij te versmaden, zelfs niet nadat die ellendige Dirk verklaard heeft, dat hij mij aan u wil afstaan. Gij wilt met geweld mijn hart, dat slechts van liefde, opregte liefde voor u klopt, breken. Gij hebt dan geen medelijden met mij. O! Narda — en meteen knielde hij voor haar en greep hare hand hartsogtelijk — o! ik smeek u, beantwoord mijne liefde. Mag hij zoo laag zijn u aan mij te willen verkoopen, ik begeer u alleen dan, wanneer gij mij uit eigene beweging uwe hand schenkt. Maar, zie! ik wil u niet dwingen. Van één woord uit

uw mond hangt alles af. Zegt gij: ja; dan blijf ik hier. Zegt gij: neen; dan ga ik aanstonds weg en gij ziet mij nooit weder."

Toen volgde een paar oogenblikken van diepe stilte.

„Narda! dierbare! spreek, o! spreek slechts één woord."

„Neen dan!" sprak zij schier fluisterend. „Ik kan u mijn hart niet schenken. Ik bemin u niet."

Eenige weinige minuten daarna had Theodoor de woning zijner tante verlaten.

Tegen den avond waren Trui en Klaartje thuis gekomen, een wagen vol goed aangekocht hebbende.

De moeder zag dadelijk met eene der vrouwen eigene scherpzinnigheid, dat er iets gebeurd was, dat niet goed was.

Narda verhaalde alles, en liet haar ook den brief van Dirk lezen.

„Och hemel! wie had dat achter dien jongman gezocht!" zuchtte Trui. Maar gij zijt nu weér vrij, en gij zoudt onverstandig doen, als gij Theodoor's wenschen niet te gemoet kwaamt. Gij heft daardoor ons en uzelve het meest uit de armoede op, die ons zoozeer drukt. Waarlijk als gij hem nu in uwe diepe droefheid over de ontrouw van Dirk versmaadt, zal het u later, als alle hartstogt

zwijgt en gij hebt Dirk leeren verachten, berouwen, dat gij zoo dwaas zijt geweest van de u aangebodene fortuin met voeten te treden."

„Maar ik kan Dirk nog niet verachten. Ik heb hem nog zoo lief. O, moeder! moeder! als die brief eens niet van hem was!"

„Welke brief?" vroeg Dirk, die achter haar stond.

Maar Narda door allerlei gewaarwordingen, gedachten en vermoedens overstelpt, kon hem niet antwoorden. Hare moeder deed het voor haar, en vertelde alles wat er was voorgevallen.

„O, dierbaar meisje!" riep Dirk in vervoering uit. „Wat zijt gij standvastig geweest, dat zoo veel schatten u niet konden bewegen om van mij aftezien! Hoe zal ik ooit zooveel reine, verhevene liefde kunnen beantwoorden! Getrouwe Narda! Gij zijt de mijne, eeuwig de mijne!"

„Gij hebt dus Theodoor niet gezien of gesproken te S....? Gij hebt den brief niet geschreven?"

„Ik ben niet eens te S.... geweest. Ik ontken het niet: de schijn is tegen mij. Het is volmaakt mijne hand; maar zij is kunstig nagemaakt om u te misleiden. Hoe gelukkig, dat de verleider zijn spel niet gewonnen heeft, omdat gij hem uw geloof hebt geweigerd."

Nu volgden er tusschen de beide minnenden nieuwe wederzijdsche beloften van trouw, en of-

schoon het moeder in den beginne maar slecht aanstond, dat zij Theodoor zoo had afgewezen, was zij later toch redelijk genoeg om te erkennen, dat Narda als een braaf, onberispelijk meisje had gehandeld.

„Neen!” zei Trui nog denzelfden avond, toen men gezellig bij elkander zat, „neen, beter is het maar, dat Theodoor niet weêr in onze stulp komt: hij mogt er den vrede eens uit verbannen.”

6. DE ZEGEPRAL DER LIEFDE.

„Het is voor allen beter,” had Trui kort daarna gezegd, „dat wij den trouwdag maar vaststellen. Waartoe ook langer gewacht, daar de zaken van Dirk goed gaan en gij voor uw beiden het dagelijksch brood hebt?”

Alzoo werd de dag bepaald, die de gelieven door den schoonsten band zou verbinden.

De gasten voor de bruiloft werden genoodigd, de voorbereidselen werden gemaakt, en het was een drukte in de anders zoo stille woning, dat hooren en zien verging.

Men had op den achterweg een klein huisje gehoord, en was ijverig bezig met het schoontemaken en wat optetooijen.

Aan neef werd weinig meer gedacht. Door een zaakwaarnemer had hij het kasteel laten aankopen. Dat had men van anderen gehoord. Ook had hij het laten meubeleren naar den laatsten smaak. Niets was er gespaard. Hijzelf woonde nog te S...., maar hij had het plan, om, als alles in zijne nieuwe woning in order was, die onmiddellijk te betrekken.

Toch had hij zijne nicht, die nu de bruid was, niet vergeten, en hij zond haar, behalve een prachtig bruidskleed, een voortreffelijk halssieraad en andere kleinodiën.

Maar het beste was een regt hartelijke brief, waarin hij haar geluk wenschte met den stap, dien zij eerlang doen zou; waarin hij op welgemeenden toon Gods zegen over haar volgend leven afsmeekte. Het was wezenlijk een roerend schrijven, in hetwelk hij hare standvastigheid en trouw roemde, en zijne onwaardigheid, om haar te bezitten, beleed.

Ofschoon de geschenken met dankbaarheid werden aangenomen, besloot Narda echter, niets van al dat fraais om- of aan te doen, wanneer zij op het regthuis zou getrouwd worden. Zij meende — en daarin had zij gelijk — dat zijde kleederen, parelen en juweelen weinig pasten bij haar behoeftigen toestand. Zij zou slechts in het nieuwe bonte jak gaan, dat Klaartje voor haar gemaakt had en

de bloed-koralen ketting omdoen, die zij van hare moeder had gekregen.

Zoo brak de gewigtige dag aan, die den welkenenden plegtig, ja heilig is, de dag, waarop Dirk den wensch van zijn hart zou verkrijgen en met zijne lieve Narda zou worden vereenigd.

Het bepaalde uur had geslagen, maar de bruidegom was er nog niet.

Men werd ongeduldig.

Trui zond Arie naar Dirks woning om hem aan het afgesproken uur te herinneren.

Doch de bruidegom was 's morgens vroeg al uitgegaan en nog niet wedergekeerd.

„Mijn God! wat zou dat wezen?” zei Trui.

„Zou hier Theodoor weer in 't spel zijn?” meende Klaartje.

„Hij zal wel komen,” hernam Narda, „ik ben er zeker van.”

Zij had het niet gezegd, of er hield een elegant rijtuig stil, getrokken door een paar vurige paarden.

Dirk stapte er uit, smaakvol gekleed, naauwelijks te herkennen.

„Dirk!” riep de een voor, de ander na.

„Heeft Theodoor u zijne koets te leen gegeven?” vroeg Arie.

„Ik behoefde niet te leenen, wat mijzelf toebehoort, mijn beste vriend! Ikzelf ben Theodoor,

de bruidegom van mijne trouwe, onschatbare Narda.”

Allen waren verstomd.

„Maar vertel ons dan alles,” begon Trui het eerst.

„Luistert dan! Ik ben nu bijna twee jaren geleden in het land gekomen. Het was de wensch mijns vaders, dat ik door mijn vermogen u allen gelukkig zou maken, zijne zuster, die hem altijd zoovele blijken van liefde gegeven had, en met haar allen, die haar omringden. Ik vormde nu mijne plannen. Ik wilde niet, dat men mij om mijn geld zou liefhebben, en zoo besloot ik om mij in burgerlijke kleeding te steken, eene kleine kamer te huren en mijne uitspanning te vinden in het maken van kartonwerk en porselein-schilderen. Zoo was ik in de gelegenheid om u allen te leeren kennen, en het duurde niet lang of ik beminde Narda. Nu wilde ik beproeven of ook hare liefde standvastig en getrouw was. Ik gaf voor, dat ik voor zaken op reis ging, verkleedde mij, zette dien groenen bril op, deed dien valschen baard om, bedekte mijn hoofd met die roode pruik, beschilderde mijne oogleden, veranderde mijne spraak, zoodat ik u voorkwam te stotteren — en mijne vermomming is mij volkomen gelukt. Ik wilde weten, of gij Dirk zonder goed meer beminde dan Theodoor met veel fortuin. De proef was zwaar, maar mijne lieve bruid heeft haar goed doorgestaan.

En nu, beste Narda! vergiffenis voor deze kleine list; vergiffenis voor de bange, ontroerende oogenblikken, die het gevolg waren van die beproeving. O! alles: hart en fortuin, alles is u gewijd! En thans zal ik ook de belofte, aan mijn vader gedaan, nakomen. U, Klaartje, geef ik een uitzet en huwelijksgift, geëvenredigd naar mijn vermogen, en gij, waardste tante, komt bij ons inwonen."

„En nu ingestapt en naar het regthuis!”

„Maar lieve hemel! ik in de koets en dan met deze kleeding? Wat zullen de menschen wel zeggen?”

„O! dat is niets, bruidje; vraag liever: wat uw neef uit den Oost er van zegt?”

I N H O U D.

	BLADZ.
DE SAVOJAARD	1.
EEN REGTVAARDIGE	59.
HET GEWETEN	95.
GILBERT	119.
EEN NEEF UIT DEN OOST	215.

